

до захисту

Навчально-науковий Інститут економіки  
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**  
до кваліфікаційної роботи  
ступеню бакалавра

студентки Деркач Валерії Миколаївни

(ПІБ)

академічної групи 072-18ск-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності

використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

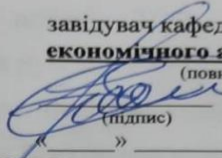
Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	проф. Соляник Л.Г.	86	добре	
Рецензент	Некlesa В.П.	90	визначно	
Нормоконтролер	доц. Доценко О.Ю.	85	добре	

Дніпро  
2021

**Національний технічний університет  
"Дніпровська політехніка"**

**ЗАТВЕРДЖЕНО:**

завідувач кафедри  
**економічного аналізу і фінансів**  
(повна назва)

  
**О.В.Єрмошкіна**  
(прізвище, ініціали)

» \_\_\_\_\_ 2021 року

**ЗАВДАННЯ**

на кваліфікаційну роботу  
ступеню бакалавра

студентки Деркач Валерії Миколаївни академічної групи 072-18ск-1  
(прізвище, ініціали)

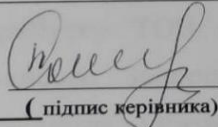
спеціальності 072 «Фінанси банківська справа та страхування»  
(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 05.05.2021р. № 264-С

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.05.2021-07.05.2021
Розділ 1	Теоретичні основи організації оборотних активів підприємства	08.05.2021-17.05.2021
Розділ 2	Аналіз ефективності формування й використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»	18.05.2021-26.05.2021
Розділ 3	Прогнозування оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»	27.05.2021-02.06.2021
ВИСНОВКИ		03.06.2021-04.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	05.06.2021-07.06.2021

Завдання видано

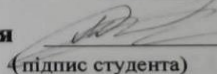
  
( підпис керівника)

**Соляник Л.Г.**  
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **19.04.2021 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **10.06.2021 р.**

Завдання прийнято до виконання

  
( підпис студента)

**Деркач В.М**

(прізвище, ініціали)

## РЕФЕРАТ

*Деркач В.М.* – Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси банківська справа та страхування» – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2021.

Мета кваліфікаційної роботи – обґрунтування методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо оцінювання, прогнозування та ефективного використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі на основі досліджень різних підходів узагальнено методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства в сучасних умовах

У другому розділі проаналізовано динаміку, структуру, джерела формування оборотних активів та дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

У третьому розділі здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами її надання; розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від стану дебіторської заборгованості. Запропоновано сучасні методи управління дебіторською заборгованістю. Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування політики знижок та передачу управлінських функцій з погашення дебіторської заборгованості факторинговим компаніям.

ОБОРОТНІ АКТИВИ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ,  
ФАКТОРИНГ, ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

## ABSTRACT

*Derkach VM* - Planning measures to improve the efficiency of current assets of STAL INVEST GROUP ltd - Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining the educational qualification level of bachelor's degree from direction of preparation 072-16-1 "Finance, Banking and Insurance". – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

The purpose of the qualification work is substantiation of methodological approaches and development of practical recommendations for valuation, forecasting and effective use of current assets of STAL INVEST GROUP ltd.

In the introduction there are disclosure of the relevance of the topic, definition of the purpose and objectives of the qualification work, description of the research methods, indication of the object and subject of research, determination of the practical significance of the results.

The second section analyzes the dynamics, structure, sources of current assets and receivables of STAL INVEST GROUP ltd. In the third section, the forecast of receivables by terms of its provision is made; an economic-mathematical model of the dependence of the profit of STAL INVEST GROUP LLC on the state of receivables was developed. Modern methods of receivables management are offered. Theoretical and methodological principles of forming a policy of discounts and the transfer of management functions to repay receivables to factoring companies are substantiated.

CURRENT ASSETS, RECEIVABLES, FACTORING, BUSINESS  
ACTIVITY INDICATORS

## ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Науково-методичні підходи до визначення дефініцій оборотних активів та оборотного капіталу підприємства.....	10
1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності формування, використання та фінансування оборотних активів підприємства.....	14
1.3. Основні напрями забезпечення ефективної організації оборотних активів підприємства	20
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».....	27
2.1. Аналіз стану оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування.....	27
2.2. Аналіз підходів до формування та фінансування оборотних активів підприємства.....	36
2.3. Аналіз стану дебіторською заборгованістю на підприємстві.....	39
2.4 Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства	49
2.5. Оцінка фінансового стану ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».....	62
Висновки до розділу 2.....	71
РОЗДІЛ 3 ПРОГНОЗУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».....»	74
3.1. Прогнозування дебіторської заборгованості підприємства шляхом економіко-математичного моделювання.....	74
3.2. Розрахунок впливу суми дебіторської заборгованості на прибуток підприємства методом кореляційно-регресійного аналізу.....	80

3.3. Основні шляхи підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства.....	86
Висновки до розділу 3.....	101
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108
ДОДАТОК А ПОКАЗНИКИ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	114

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** У сучасних кризових умовах функціонування підприємств промисловості особливої актуальності набуває проблема підвищення ефективності використання оборотних активів. Питання ефективності використання оборотного капіталу та управління ним привертає все більше уваги представників вітчизняної економічної науки. Це обумовлено трансформаційними процесами, що відбуваються в українській економіці, розвитком не лише всіляких форм власності, але і різноманітням господарської поведінки власників і менеджерів підприємств. Динаміка розвитку світової економіки вимагає від Українських підприємств постійного моніторингу та підвищення ефективності управління ресурсами підприємства, важливою складовою яких є оборотні активи.

Проблема підвищення ефективності управління оборотними активами не є новою для економічної науки. Теоретичним та прикладним аспектам проблеми управління оборотними активами підприємств присвячена чимала кількість робіт як зарубіжних так і вітчизняних вчених-економістів. Серед них варто відзначити І. Алексєєва, Н. Бицьку, О. Бровкову, О. Василика, А. Гальчинського, В. Геєця, М. Денисенка, О. Зарубу, О. Захарчука, А. Калинину, Н. Костіну, А. Мороза, А. Пересаду, В. Пелішенка, М. Савлука та інших.

Незважаючи на те, що наукові праці за даною темою є досить значними, існують питання, які залишаються недостатньо повно розробленими як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Ці питання пов'язані з визначенням оптимального обсягу та структури оборотних активів; мінімізацією витрат на фінансування та підтримку певного їх обсягу; визначенням аспектів управління чистим оборотним капіталом підприємства; забезпеченням ліквідності та платоспроможності підприємства; формуванням оптимального обсягу товарно-матеріальних запасів; оптимізуванням управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами тощо.

Приведені міркування свідчать про важливість та актуальність обраного напрямку дослідження і зумовили вибір теми, об'єкт і предмет, визначили мету та завдання магістерського дослідження.

**Мета і завдання дослідження.** Метою даної роботи є обґрунтування методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо оцінювання, прогнозування та ефективного використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Для досягнення поставленої мети в роботі було вирішено такі задачі:

- систематизовано наукові підходи до визначення дефініцій оборотних активів й оборотного капіталу підприємства, їх ролі для ефективного функціонування підприємства в умовах ринкових форм господарювання;
- узагальнено методичні підходи до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства в сучасних умовах;
- проаналізовано динаміку, структуру, джерела формування оборотних активів та дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»;
- оцінено ефективність використання оборотних активів підприємства та її вплив на його фінансовий стан;
- за методами регресійного аналізу здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами погашення; розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від стану дебіторської заборгованості ;
- розроблено практичні рекомендації щодо ефективного управління оборотними активами підприємства в сучасних умовах.

**Об'єктом дослідження** є процеси оцінювання й прогнозування оборотних активів підприємства за окремими складовими.

**Предметом дослідження** є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів оцінювання й прогнозування складових елементів оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

**Методи дослідження.** Для вирішення поставлених завдань у процесі дослідження використано такі методи наукового пізнання: порівняльного



аналізу – для розкриття економічної сутності оборотних активів; причинно-наслідкових зв'язків – при аналізі процесу формування та використання оборотних активів; логічної аргументації – при прогнозуванні дебіторської заборгованості та грошових коштів тощо.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації можуть бути використані ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» для оцінювання й прогнозування його оборотних активів

**Особистий внесок автора.** Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

**Апробація результатів дослідження.** Основні результати дослідження та їхнє практичне значення доповідались на науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, 2021 р.).

**Структура та обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків. загальний обсяг роботи становить 116 сторінок. Робота містить 38 таблиць, 17 рисунків, список використаних джерел із 64 найменувань, 1 додатка.

## РОЗДІЛ 1

### ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Науково-методичні підходи до визначення дефініцій оборотних активів та оборотного капіталу підприємства

Дослідження проблем щодо визначення природи оборотних активів та оборотного капіталу показало, що наявність безлічі науково-практичних доробок у цій сфері не дозволяє чітко виокремити зміст цих понять. У сучасній економічній літературі зустрічаємо досить неоднозначне трактування питань, що стосуються оборотного капіталу підприємства. Так, досить розповсюдженим є ототожнення понять «оборотний капітал», «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотні засоби».

Необхідно зауважити, що активи організації – це його матеріально-технічна база, складовою якої є оборотні активи, тобто це активи, які протягом одного виробничого циклу або календарного року можуть бути перетворені на грошові засоби.

Необоротні активи за економічним змістом та призначенням належать до господарських засобів організації, які можуть змінюватися від впливу людини або додаткових біологічних активів. В процесі виробничого обороту, необоротні активи використовують для виробництва товарів, де частина вартості відтворюється у виробленій готовій продукції у вигляді амортизаційних відрахувань. Під оборотними активами мають на увазі активи, які забезпечують безперервність робочого циклу підприємства. Оборотні активи підприємства приймають участь у процесі виробництва продукції та її реалізації. Вартість активів, що використовують у виробництві продукції у одному операційному циклі, повністю переноситься на собівартість виготовлених товарів. Та що є частим явищем змінюють початкову форму. Активи, які не приймають пряму участь у виробництві, мають грошову форму.

Наприклад, підприємство інвестує гроші у запаси, які є виробничими, потім виготовляє товар, який потім реалізують( у межах договору або за умовах комерційного кредиту), покупець перераховує грошові кошти на розрахунковий рахунок, потім підприємство знов вкладає ці грошові кошти у виробництво. За умовах ефективної фінансової політики підприємства, кругообіг оборотного капіталу є неперервним та постійно зростає, тому що виручка повинна перевищувати гроші, які було вкладено у виробництво.

За своєю роллю та місцем у виробничому процесі оборотні активи включають: виробничі запаси, в тому числі сировину і матеріали, незавершене виробництво, запаси готової продукції, які призначені для реалізації, витрати майбутніх періодів, дебіторську заборгованість, грошові кошти (у національній та іноземній валютах), короткострокові фінансові вкладення, аванси видані та інші оборотні активи і класифікуються за різними ознаками (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація оборотних активів підприємства

Ознака класифікації	Оборотні активи							
Форма функціонування	Матеріальні				Фінансові			
Період функціонування	Постійна частина оборотних активів				Змінна частина оборотних активів			
Залежно від участі в кругообігу	Оборотні активи у сфері виробництва				Оборотні активи у сфері обігу			
Роль у виробництві	Кошти в запасах		Кошти у виробництві		Готова продукція		Гроші та дебіторська заборгованість	
Укрупнені елементи	Предмети праці	Знаряд для праці (МПП)	Незавершене виробництво	Витрати майбутніх періодів	Готова продукція	Товари	Дебіторська заборгованість	Гроші
Ступінь планування	Нормовані				Ненормовані			
За ступенем ліквідності	Малоліквідні				Швидколіквідні			Абсолютно ліквідні

Найчастіше в економічній літературі можна зустріти визначення оборотних засобів як активів, які можуть бути перетворені в готівку протягом одного року або одного виробничого циклу [13,с.613- 614;14,15,6,с.158]. Таке

визначення змісту оборотних засобів дає підставу вважати, що в їх складі враховуються тільки продуктивні активи, які в результаті свого кругообігу генерують дохід в процесі господарської діяльності підприємства шляхом реалізації готової продукції (робіт, послуг). В. Ковальов [16] розглядає оборотні засоби, як оборотні активи. Оборотні активи, за визначенням В. Ковальова [ 16, с. 268 ] (їх синонім у вітчизняній практиці - це оборотні кошти, у закордонній - оборотний капітал, поточні активи ), „відносяться до мобільних активів підприємства, які є коштами чи можуть бути обернені в них протягом року чи одного виробничого циклу." Е. Нікбахт, А. Гроппелі зосереджують увагу на визначенні тільки сутності „чистого робочого капіталу", взагалі не розглядаючи теоретичні аспекти сутності оборотних засобів (активів) [17,с.258].

В зарубіжній літературі дається спрощене визначення сутності оборотних (поточних) активів, які розглядаються як активи, що можуть бути перетворені в готівку протягом одного року [8,18,19] або господарські ресурси, що повинні принести певні вигоди підприємству [20,с.11]. Окремі автори визначають оборотний капітал як оборотні активи за мінусом короткострокових зобов'язань [9,с.287;18,5]. У такий спосіб дається визначення власного оборотного капіталу. На наш погляд, найбільш змістовне визначення оборотних активів дає І.О. Бланк „оборотні активи (поточні) - це сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства і цілком споживаних протягом одного операційного циклу" [21,с.62].

Узагальнюючи існуючі трактування категорії оборотних коштів (засобів), можна у існуючих дослідженнях виділити дві концепції визначення цієї категорії: перша констатує, що оборотні кошти (засоби) - це грошові ресурси, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку [2,с.124;3,с.65;4;22,с.47;6,с.24;7,с.476]; друга трактує оборотні засоби, як «кошти чи активи, що можуть бути обернені в них протягом календарного року чи одного виробничого циклу» [ 13, с. 613 - 614; 23 с.216]. Деякі автори

саме таке визначення дають категорії "оборотний капітал" [8,18,11,5], ідентифікуючи поняття - оборотний капітал та оборотні активи (засоби).

Узагальнюючи наведені характеристики, вважаємо, що під оборотними активами підприємства слід розуміти сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримання нормальної ліквідності підприємства, і повинні повністю споживатися протягом одного календарного року чи операційного циклу [25,с.13]. На наш погляд, це визначення виявляє найбільш суттєві ознаки даної економічної категорії з позиції управління ними: визначну роль у забезпеченні умов для здійснення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства, високий ступінь структурної трансформації; здатність швидкої адаптації до змін товарного і фінансового ринків; достатньо високу ліквідність; швидкість реалізації управлінських рішень (управлінські рішення щодо оптимізації оборотних активів можуть бути реалізовані протягом короткого терміну). Оскільки оборотні активи обслуговують поточну фінансово-господарську діяльність підприємства, правомірним є використання для їх характеристики терміна "поточні активи", як це пропонують автори робіт [26,21,8,27,5].

Оборотний капітал без основного в сучасних умовах господарювання може існувати у рамках економічних відносин, що складаються на підприємстві коли усі елементи основного капіталу орендуються. Звичайно, і в цьому випадку за характером споживання у виробничому процесі можливо буде виділити основний капітал, проте з позиції конкретно взятого підприємця увесь капітал буде представлено як оборотний, оскільки амортизація основного капіталу перетворюється для нього на орендну плату, що повністю переносить свою вартість на новостворений продукт.

Так, на практиці аналіз оборотного капіталу часто ототожнюють з аналізом оборотних активів підприємства. Результати дослідження сутнісного наповнення категорії «оборотний капітал», дозволяють зробити висновок, що

оборотні активи та оборотний капітал поняття не тотожні, але взаємопов'язані. Якщо оборотний капітал – це сукупність економічних відносин з приводу формування та використання фінансових ресурсів підприємства, то оборотні активи є одномоментним відображенням напрямків використання сформованих для фінансування оборотного капіталу фінансових ресурсів.

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності формування, використання та фінансування оборотних активів підприємства

Оцінювання ефективності використання оборотних активів є одним з вагомих методів щодо вдосконалення управління оборотними активами. Дослідження у цьому напрямку здійснювалися у період планово-адміністративної системи господарювання і за умов ринкової економіки. Так, М. Ковбасюк вважає, що основним критерієм оцінки ефективності оборотних активів є їх мінімізація до розміру, здатного забезпечити безперервність процесу виробництва суб'єктів господарювання [35, с. 14].

Проте і надалі залишаються невирішеними низка актуальних питань, а підходи та погляди щодо їх розв'язання варіюють у досить широких межах. Така варіативність спричинена економічною специфікою участі окремих елементів оборотних активів у відтворювальному процесі підприємства. Особливо це стосується найбільш ліквідних оборотних активів – фінансових ресурсів. Унаслідок специфічних особливостей оборотних активів вони двояко впливають на ефективність процесу виробництва. З одного боку, частина їх використовується у виробничому процесі, безпосередньо впливаючи на формування собівартості, а з іншого – певна їх величина постійно перебуває у вигляді запасів для забезпечення безперервності процесу виробництва [12, с. 397].

Для оцінки стану, динаміки і руху оборотних активів використовуються горизонтальний (динамічний) і вертикальний (структурний) аналізи, а оцінювання ефективності використання оборотних активів здійснюється за

допомогою коефіцієнтного, порівняльного і факторного аналізу.

Підвищення ефективності формування і використання оборотних активів підприємства повинно забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи. Це зводиться до рішення двох важливих задач:

– забезпечення платоспроможності підприємства, тобто підприємство повинно мати можливість вчасно оплачувати рахунки, виконувати зобов'язання. Підприємство, що не має достатнього рівня оборотних активів, може зіткнутися з ризиком неплатоспроможності.

– забезпечення прийнятної об'єму, структури і рентабельності активів. Наприклад, високий рівень виробничо-матеріальних запасів потребує відповідно значних поточних витрат.

Основні показники стану та ефективності використання оборотних активів підприємства представлені у таблиці 1.2. та у додатку А.

Таблиця 1.2

## Показники ефективності використання оборотних активів підприємства

№ з/п	Показники	Вихідні дані для розрахунків	Розрахункові формули
1	2	3	4
<i>Показники стану оборотних коштів</i>			
1.	$d_{OAB}$ - частка оборотних активів, що важко реалізувати, у загальному обсязі оборотних активів	$OAB$ – оборотні активи, що важко реалізувати, тис. грн.; $OA$ – оборотні активи, тис. грн.	$d_{OAB} = \frac{OAB}{OA}$
2.	$\kappa_c$ - коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів	$OAL$ - ліквідні оборотні активи, тис. грн..	$\kappa_c = \frac{OAB}{OAL}$

## Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
3.	$t_{OA}$ - час обороту оборотних активів	$PP$ – виручка від реалізації, тис. грн.. $\overline{OA}$ - середня вартість оборотних активів за період, тис. грн. $D$ – кількість днів в періоді	$t_{OA} = \frac{\overline{OA} \cdot D}{PP}$ або $t_{OA} = \frac{360}{\kappa_{OA}}$
4.	Середні залишки коштів на рахунках		
<b>Показники ефективності використання оборотних активів</b>			
1.	$\kappa_a$ - коефіцієнт оборотності активів	$\overline{A}$ - середньорічна вартість активів, тис. грн..	$\kappa_a = \frac{PP}{A}$
2.	$\kappa_{OA}$ - коефіцієнт оборотності оборотних активів	$PP$ – виручка від реалізації, тис. грн.. $\overline{OA}$ - середня вартість оборотних активів за період, тис. грн. $P_{np}$ - продуктивність праці працівників, тис. грн.. $f_{озбр}$ - озброєність працівників підприємства активами, тис. грн..	$\kappa_{OA} = \frac{PP}{\overline{OA}}$ або $\kappa_{OA} = \frac{360}{t_{OA}}$ $K_{об} = \frac{P_{np}}{f_{озбр}} \left( 1 + \frac{HA}{OA} \right)$
3.	$OK_g$ - умовне вивільнення оборотного капіталу або необхідність його залучення	$\Delta t_{OA}$ - абсолютне відхилення часу обороту оборотних активів ( $t_{OA_{факт}} = t_{OA_{норматив}}$ ), дні $PP_o$ - середньоденна виручка від реалізації продукції, тис. грн..	$OK_g = \Delta t_{OA} \cdot PP_o$
4.	$t_{ДЗ}$ - період погашення дебіторської заборгованості	$PP$ – виручка від реалізації, тис. грн.. $\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, тис. грн..	$t_{ДЗ} = \frac{ДЗ \cdot D}{PP}$ або $t_{ДЗ} = \frac{360}{\kappa_{ДЗ}}$
5.	$\kappa_{ДЗ}$ - оборотність дебіторської заборгованості	$D$ – кількість днів в періоді	$\kappa_{ДЗ} = \frac{PP}{\overline{ДЗ}}$



## Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
6.	$d_{ДЗ}$ - частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів	$ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, тис. грн.. $ОА$ – оборотні активи, тис. грн.	$d_{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ОА} \cdot 100$
7.	$d_{ДЗС}$ - частка сумнівної дебіторської заборгованості в загальній сумі дебіторської заборгованості	$ДЗС$ – сума сумнівної дебіторської заборгованості, тис. грн.. $ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, тис. грн..	$d_{ДЗС} = \frac{ДЗС}{ДЗ}$
8.	$t_3$ - строк зберігання запасів	$\bar{З}$ - середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, тис. грн.. $C_{РП}$ - собівартість реалізованої продукції	$t_3 = \frac{\bar{З} \cdot Д}{C_{РП}}$ або $t_3 = \frac{360}{\kappa_3}$
9.	$\kappa_3$ - оборотність запасів	$\bar{З}$ - середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, тис. грн.. $C_{РП}$ - собівартість реалізованої продукції	$\kappa_3 = \frac{C_{РП}}{\bar{З}}$ або $\kappa_3 = \frac{360}{t_3}$
10.	$R_{ОА}$ - рентабельність оборотних активів	$ЧП$ – чистий прибуток, тис. грн.	$R_{ОА} = \frac{ЧП}{ОА}$
<b>Показники стану джерел фінансування оборотних активів</b>			
1.	Середній період надання кредиту		
2.	$ВОК$ – власний оборотний капітал	$ВК$ – власний і прирівняний до нього капітал, тис. грн..	$ВОК = ВК - НА$
3.	$\kappa_m$ - коефіцієнт маневреності власного капіталу	$НА$ – необоротні активи, тис. грн.. $ОА$ – оборотні активи, тис. грн..	$\kappa_m = \frac{ВОК}{ВК}$
4.	$\kappa_3$ - коефіцієнт забезпечення власними засобами		$\kappa_3 = \frac{ВОК}{ОА}$

Структурно-логічна схема організаційних етапів аналізу оборотних активів підприємств, яка наведена на рисунку 1.3, дасть можливість здійснити оцінювання ефективності використання оборотних активів з урахуванням специфіки галузевих елементів та прийняття відповідних управлінських рішень. Ефективність використання оборотних активів розглядається вченими-економістами, як правило, в складі оцінки фінансового стану підприємства. Це підкреслює значимість ефективності використання оборотних активів для прийняття управлінських рішень. З метою визначення забезпеченості та ефективності використання оборотних активів важливою передумовою є застосування показників, які б детально та об'єктивно характеризували ці процеси [12, с. 397].

Водночас, на наш погляд, не має змісту і коефіцієнт оборотності сукупних активів, який розраховується як виручка від реалізації, поділена на середньорічну вартість всіх активів підприємства [62, с. 278–279]. По-перше, необоротні активи (Р. Костирко трактує їх як постійні активи) перетворюються в гроші через механізм амортизації, а у виручці від реалізації його частина незначна. По-друге, неможливо розрахувати оборотність для необоротних і оборотних (Р. Костирко трактує їх як мобільні активи) активів одночасно. Це зовсім різнорідні активи з точки зору оборотності. Такий показник можна назвати коефіцієнтом віддачі активів, оскільки він показує, скільки виручки від реалізації припадає на одну гривню всіх активів. Акцентуємо, що в процесі одного обороту гроші вкладаються і повертаються в обіг. Виручка – це повернення грошей, які забезпечують всі оборотні активи разом. Не можна рахувати коефіцієнт оборотності окремо для всіх активів разом, чистих активів, окремих складових оборотних активів, як це пропонують багато дослідників [62, с. 279–283, 96, с. 83–85]. Інтерпретація результатів таких розрахунків, як кількість оборотів, не має економічного змісту. Їх можна трактувати як віддачу, тобто скільки реалізованої продукції припадає на одиницю того чи іншого активу.

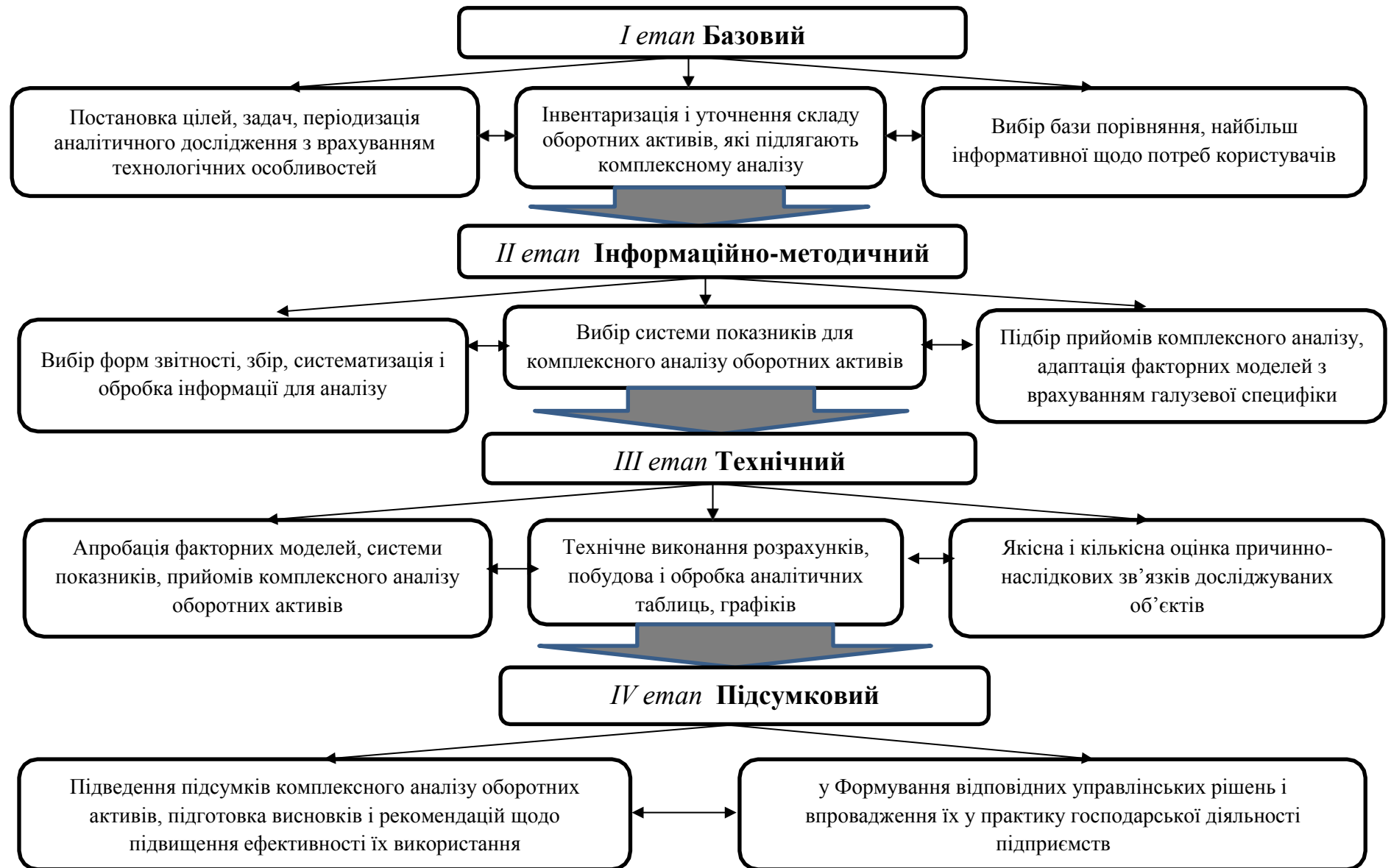


Рис. 1.1. Структурно-логічна схема аналізу оборотних активів підприємств

### 1.3. Основні напрями забезпечення ефективної організації оборотних активів підприємства

Одним із значних резервів ефективного управління елементами оборотних активів підприємства є забезпечення гармонізації потокових процесів з урахуванням впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. Досягти цього можна за допомогою запровадження комплексного управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками на основі логістичного підходу, який базується на використанні формалізованих процедур опису потокових процесів у логістичній системі підприємства.

Такий підхід до управління оборотними засобами потребує побудови логістичної системи управління матеріальними і фінансовими потоками підприємства, що дозволяє підвищити його організаційно-економічну стійкість за рахунок координації діяльності підрозділів матеріально-технічного постачання підприємства з фінансовими підрозділами.

При впровадженні фінансового контролінгу в загальну систему управління оборотними засобами вирішуються наступні проблеми, які виникають в управлінні оборотними засобами: низька платіжна дисципліна структурних підрозділів; неконтрольована дебіторська заборгованість; слабе управління витратами; нестача оборотних засобів тощо. Найбільший ефект від інтегрування систем логістики та контролінгу в управління оборотними засобами буде отриманий при створенні відповідної організаційної структури.

При проведенні факторного аналізу зміни тривалості обороту як всіх оборотних коштів, так і окремих їх від інтегрування систем логістики та контролінгу в управління оборотними засобами буде отриманий при створенні відповідної складових (кошти авансовані у виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію, дебіторську заборгованість, грошові кошти) використовуються детерміновані кратні факторні моделі залежності періоду обороту від суми виручки від реалізації і середніх залишків

оборотних коштів. Для визначення впливу даних факторів використовується спосіб ланцюгових підстановок.

Поліпшення використання оборотних коштів підприємств і підвищення ефективності виробництва можна досягти через:

скорочення виробничих запасів товарно – матеріальних цінностей у зв'язку з переходом на оптову торгівлю та прями економічні зв'язки з постачальниками;

прискорення оборотності оборотних коштів за рахунок реалізації непотрібних товарно – матеріальних цінностей;

скорочення терміну оборотності дебіторської заборгованості;

збільшення терміну оборотності кредиторської заборгованості.

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним. Абсолютне вивільнення оборотних коштів – це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Економічний ефект у результаті прискорення оборотності оборотного капіталу виявляється у відносному вивільненні засобів з обороту, а також у збільшенні суми виручки і суми прибутку. Відносне вивільнення оборотних коштів – це різниця між потребою в оборотних коштах підприємства, розрахованою на підставі планової чи фактичної оборотності звітного року і сумою оборотних коштів, з якою виконано виробничу програму наступного за звітнім року. Інакше кажучи, відносне вивільнення оборотних коштів виникає тоді, коли внаслідок поліпшення їх використання підприємство з такою самою сумою оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році збільшує обсяг виробництва.

За інших умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів.

Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів.

У зв'язку зі економічною ситуацією країні більшість компаній змушені шукати джерела поповнення своїх рахунків шляхом оптимізації роботи з менш ліквідними активами, тому що необхідно не тільки гасити кредити, а й підтримувати свій бізнес в робочому стані. Крім того, вирішення даного завдання дає можливість компаніям не тільки зберегти частку ринку, але і збільшувати її за рахунок відходу з ринку слабших гравців.

Одним з видів ліквідних оборотних активів є дебіторська заборгованість, тому багато підприємств в першу чергу почали оптимізацію своєї діяльності за рахунок підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. Однак, необхідно зауважити, що дебіторська заборгованість збільшує поточні фінансові потреби підприємства.

В умовах інфляції показники фінансової звітності необ'єктивно відображають інформацію. Величина дебіторської заборгованості втрачає свою вартість, що негативно позначається на результатах діяльності організації, оскільки це веде до зниження купівельної вартості боргу. І, навпаки, організації, що збільшують величину кредиторської заборгованості, отримують в період інфляції вигоду, тому що можуть розплатитися за своїми зобов'язаннями грошима зі зниженою купівельною вартістю [8, с. 24].

Саме тому однією з головних умов підтримки на належному рівні ліквідності і платоспроможності організацій є ефективне управління поточною дебіторською заборгованістю.

Дебіторська заборгованість є важливою складовою активів підприємств, ефективність яких безпосередньо залежить від питомої ваги дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних активів [10, с. 13].

В економічній науці немає єдиного підходу до визначення сутності та значення дебіторської заборгованості. Деякі вітчизняні та зарубіжні економісти (Єфімова О.В., Родрігес Р.Дж.) розглядають дебіторську і кредиторську заборгованість як інструмент управління оборотним капіталом організації. На їхню думку, дебіторська заборгованість являє собою вкладення коштів і розширення продажу в кредит з метою збільшення обсягу реалізації і власного

капіталу [14, 15]. З позиції маркетингової політики організації ряд авторів (Брігхем Ю., Гапенскі Л.) трактують дебіторську заборгованість як інструмент стимулювання попиту. Під впливом ринкової конкуренції господарюючі суб'єкти прагнуть залучити якомога більше покупців, надавши їм відстрочку оплати придбаних товарів, що приносить вигоду у вигляді збільшення обсягу продажів. В даному випадку дебіторська заборгованість є очікуваною і планованою в межах кредитної політики організації.

Реалізація товарів, робіт чи послуг на умовах відстрочення оплати вважається інвестуванням у дебіторську заборгованість, але таке твердження стає суперечливим коли її частка у складі оборотних активів щорічно збільшується. Збільшення її частки до розміру 40% і більше свідчить про втрату ліквідності активів підприємств, зменшення їх платоспроможності, неспроможності отримати позикові кошти [13, с. 24].

Все більшого поширення у вітчизняній економічній літературі отримує точка зору, згідно якої дебіторську заборгованість слід вважати фінансовим інструментом. Фінансовий інструмент - це будь-який договір, в результаті якого одночасно виникають фінансовий актив у однієї компанії і фінансове зобов'язання або пайовий інструмент - у іншої. Дебіторська заборгованість є однією з різновидів активів організації, який може бути реалізований, переданий, обмінений на майно, продукцію, результат виконання робіт або надання послуг [16].

Підтримання оптимального стану дебіторської заборгованості дозволяє поліпшити економічний стан підприємства за рахунок залучення додаткових клієнтів за допомогою реалізації в кредит. У теж час неякісне планування і управління дебіторською заборгованістю призведе до виникнення невиправданих боргів, списаних за рахунок прибутку, що спричинить за собою зниження рентабельності. Крім рентабельності зміна дебіторської заборгованості впливає на інші елементи діяльності підприємства, такі як структура бухгалтерського балансу, економічна стійкість, величина оборотних коштів. Таким чином, ефективне управління дебіторською заборгованістю

дозволяє впливати на економічну стійкість і оптимізувати стан підприємства, що є особливо актуальним під час економічної кризи.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю вимагає застосування комплексного і системного підходу, який не можна звести до вирішення окремо взятих проблем (пошук ідеального клієнта, ставка на судове стягнення боргів і т.п.).

Щоб підвищити ефективність кредитної політики компанії, необхідно дотримуватись наступних принципів: максимізувати прибуток і мінімізувати витрати, а не відсіювати можливих претендентів на кредит, приділяти рівну увагу різним групам клієнтів і цікавитися їхньою думкою щодо подальших перспектив співпраці, проводити безперервний моніторинг стану дебіторів, і при цьому передбачити найбільш несприятливий варіант розвитку подій (можливе використання системи застав і гарантій) [19].

Підводячи підсумок, слід зазначити, що для багатьох компаній зараз загострилися проблеми зі стягненням заборгованості з контрагентів. Ситуацію, коли частка простроченої дебіторської заборгованості зростає, компанія може використовувати собі на благо: нівелювати частину збитків за рахунок податкової економії. У цих цілях створюється підконтрольне агентство по стягненню боргів (тобто дружня колекторська компанія). Дружнє колекторське агентство може вивести на пільгове оподаткування майже весь прибуток за угодою, з якою пов'язаний виник борг. Крім цього, залишається право створювати резерв по сумнівних боргах, що скорочує обсяг оподаткованого прибутку [22].

В умовах фінансової кризи, яка зачепила всі компанії, необхідно пам'ятати, що робота з дебіторською заборгованістю це лише невелика частина необхідних комплексних заходів з виведення компанії з кризи ліквідності. Дії, які необхідно зробити в подальшому зачіпають необхідність коригувань у всіх сферах: в продуктах і послугах, маркетинговому плані, плані виробництва, управлінсько-кадровому плані і, звичайно ж, у фінансовому плануванні.



## Висновки до розділу 1

За результатами дослідження теоретико-методичних засад оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємств зроблено такі висновки:

1. Існуюче у вітчизняній і зарубіжній літературі трактування категорії «оборотні активи» носить фрагментарний характер і не висвітлюють ряд особливостей, які будуються на системному та процесному підходах. За результатами теоретичного дослідження встановлено, що оборотні засоби необхідно розглядати як комплексне поняття, що характеризує процес ресурсного обороту на підприємстві. З цих позицій оборотні активи доцільно визначати як сукупність грошових та майнових активів підприємства, що авансовані в оборотні виробничі засоби та засоби обігу для забезпечення безперервності функціонування та позитивних фінансових результатів, і які реалізуються або споживаються протягом операційного циклу та повністю переносять свою вартість на вартість створюваної продукції..

2. З метою адекватного управління та вчасного реагування на структурні зрушення у складі оборотних активів важливим завданням виступає їх класифікація. В роботі розширено підхід до класифікації оборотних активів шляхом групування їх за обсягом у загальній структурі оборотних засобів, що дозволяє оперативно впливати на процес оптимізації структури оборотних активів для здійснення ефективного управління ними.

3. Запропоновано структурно-логічний підхід до організації етапів аналізу оборотних активів підприємств, що передбачає при здійсненні оцінювання ефективності використання оборотних активів враховувати галузеві фактори та інформаційні потреби користувачів.

4. Визначено, що ефективність використання оборотних активів характеризує широкий набір показників, серед яких є малоінформативні, без реального економічного змісту та які неможливо визначити за даними фінансової звітності. Запропоновано здійснювати оцінювання ефективності

використання оборотних активів шляхом вибору значимих, інформативних, статистично достовірних показників з врахуванням галузевих особливостей, специфіки діяльності підприємства та інформаційних потреб для прийняття відповідних управлінських рішень.

5. При формуванні кредитної політики підприємства важливо визначити максимально допустимий розмір дебіторської заборгованості як у цілому для підприємства, так і за кожним контрагентом (кредитний ліміт). Розраховуючи ці показники, підприємство в першу чергу орієнтується на свою стратегію. При цьому підтримка достатньої ліквідності підприємства та облік кредитного ризику (ризiku повної або часткової втрати виданих коштів) виступають на перше місце.

6. Відсутність оптимальної структури оборотних засобів, наявність диспропорцій в них, обмежує ефективність використання оборотних засобів та уповільнює їх оборотність, тому побудова динамічної моделі оптимізації структури оборотних активів сприяє обґрунтуванню комплексного підходу до формування складу та структури оборотних засобів, що забезпечує вирішення проблеми підвищення ефективності функціонування підприємств промисловості.

## РОЗДІЛ 2.

### АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

#### 2.2 Аналіз стану оборотних активів підприємства та джерел їх фінансування

Об'єктом дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», яке дотримується чинних законодавчих та нормативних актів, розроблених урядом, Президентом, міністерствами та відомствами.

Предметом діяльності ТОВ є реалізація на внутрішньому ринку та на експорт металопродукції, основними групами якої є метизи та металокард. Підприємство є частиною комунікативного простору на українському ринку металовиробів. ТОВ пропонує на ринку асортимент декількох вітчизняних та іноземних виробників метизів різноманітної номенклатури. Відрізняються гнучкістю формування необхідної кількості металовиробів, широтою та глибиною асортименту та близькістю до кінцевих споживачів. Основним постачальниками металопродукції є вітчизняні промислові підприємства, зокрема акціонерні товариства: «Стальканат», «Сігур» «Харківський метизний завод», «Дніпрометиз».

На підприємстві створюється резервний (страховий) фонд у розмірі не менше 25% Статутного капіталу. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду не може бути меншим 5% суми чистого прибутку. Стратегічні цілі розвитку компанії вибудовано з урахуванням результатів маркетингових досліджень щодо стану й тенденцій розвитку ринку металопродукції, які формуються під впливом іноземних та вітчизняних інвестицій.

Організаційна структура управління на підприємстві представляє собою лінійно-функціональну структуру та відображає цілі та завдання підприємства,

Одним із головних завдань аналізу оборотних активів є визначення їх обсягу і структури, адже для забезпечення довгострокової виробничої і ефективної діяльності підприємству необхідно мати достатній рівень поточних активів для того, щоб бути спроможним покрити кредиторські зобов'язання і зберегти свою ліквідність та платоспроможність.

Оборотні активи мають велику частку в загальній валюті балансу. Це наймобільніша частина капіталу, від стану і раціонального використання якої багато в чому залежать результати господарської діяльності і фінансовий стан підприємства. У процесі наступного аналізу буде розглянуто структуру і динаміку активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП». В таблицях 2.1 і 2.2 проводиться детальний горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства за даними бухгалтерського балансу. Необхідно встановити тенденції зміни вартості майна підприємства та його основних складових: необоротних та оборотних активів.

Таблиця 2.1

Динаміка активів підприємства за 2016-2020 рр., тис.грн.

АКТИВ	Роки					Відхилення 2020 до 2016, %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Необоротні активи	258	195	157	287	194,8	- 24,5
Оборотні активи	7589	13111	2642	3792	3597,8	- 52,6
Баланс	7858	13310	2806	4086	3797,9	- 51,6

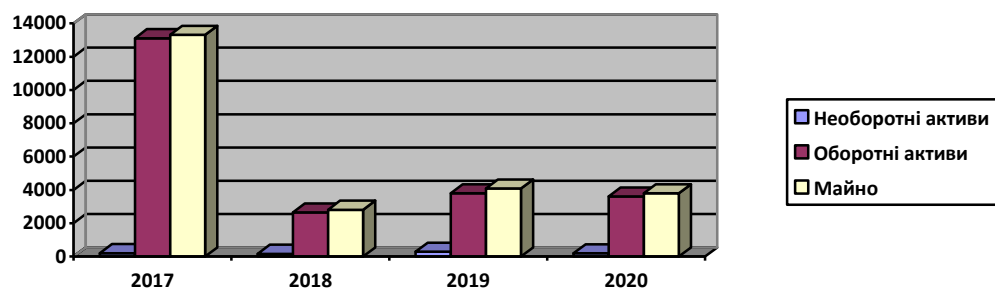


Рис.2.1. Динаміка активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»  
за 2017-2020 рр, тис.грн.

Як видно з рис.2.1, активи підприємства у 2014-2015 рр. мають стійку тенденцію до зниження вартості майна. За досліджуваний період його вартість знизилася на 51,6%, що було обумовлено зменшенням вартості як необоротних, так і, насамперед, оборотних активів (на 52,6%). Це свідчить про погіршення майнового стану підприємства та згорання його комерційної діяльності.

Таблиця 2.2

Динаміка структури активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»  
за 2017-2020 рр., %

АКТИВ	Роки					Відхилення 2020- 2016,%
	2016	2017	2018	2019	2020	
Необоротні активи	3,3	1,5	5,6	7,1	5,2	1,9
Оборотні активи	96,7	98,5	94,4	92,9	94,8	-1,9
Баланс (майно)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-

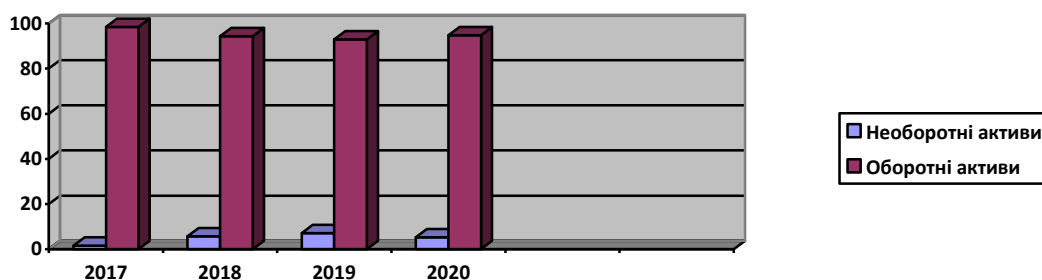


Рис. 2.2. Динаміка структури активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», %

Аналізуючи рис.2.2, можна зробити висновок, що частка оборотних активів у структурі активів підприємства у 2017 р. була найбільшою і складала 98,5%. У 2020 р. більшу частину активів підприємства знову склали оборотні активи (94,8%). Отже, можна стверджувати, що оборотні активи займають левову частку у майні підприємства, тобто підприємство не створює умови для розвитку своєї матеріально-технічної бази шляхом поповнення та оновлення активної частини основних фондів.

За характером участі в операційному процесі розрізняють оборотні активи у сфері виробництва (запаси) і сфері обігу (дебіторська заборгованість,

готівка). У процесі наступного аналізу розглянемо склад, структуру і динаміку оборотних активів підприємства фірми за даними бухгалтерських балансів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

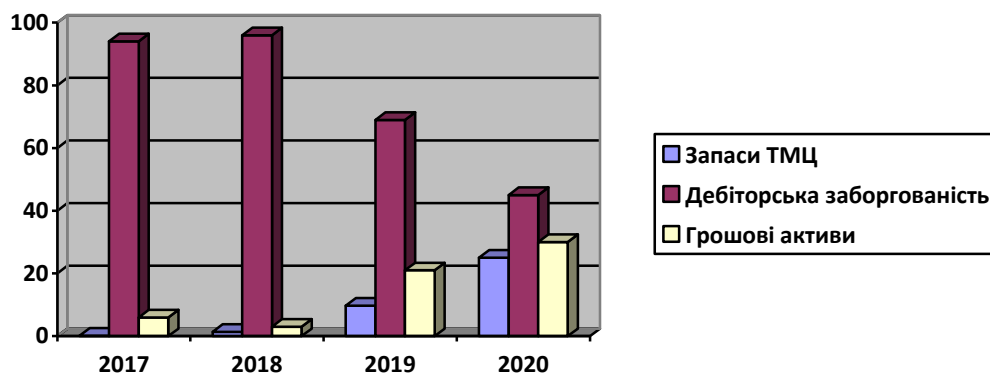


Рис.2.3. Динаміка структури оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2017-2020 рр., %

Результати досліджень структури оборотних активів фірми свідчать, що основною складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість, яка складає від 95,6% у 2018 році (найбільша частка) до 45% у 2020 році. Намітилася позитивна тенденція до оптимізації структури оборотних активів за рахунок зростання частки грошових активів до 30% та частки запасів товарно - матеріальних цінностей до 25%. Відбулося зниження частки дебіторської заборгованості, але вона залишається ще значною, що відволікає фінансові ресурси фірми з обороту та створює додаткову потребу в оборотному капіталі шляхом залучення позичкового капіталу. .

Оборотний капітал підприємства формують з джерел, які можна поділити на 3 групи: власні, залучені й позичені (рис. 2.4).

Розвиток фінансового ринку відкрито перед підприємствами широкі можливості вибору джерел фінансування. Кожен з них характеризується вартістю, тривалістю і надійністю залучення коштів. На рис. 2.5 представлені основні джерела фінансування оборотних активів. Потреби в оборотному капіталі є нестабільними. Як правило, мінімальна потреба в оборотних активах покривається за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань. Але

в силу цілого ряд об'єктивних причин (інфляція, зростання обсягів виробництва тощо), у підприємств виникають тимчасові додаткові потреби в оборотному капіталі. Задовольнити ці потреби тільки за рахунок власних джерел досить складно і недоцільно.

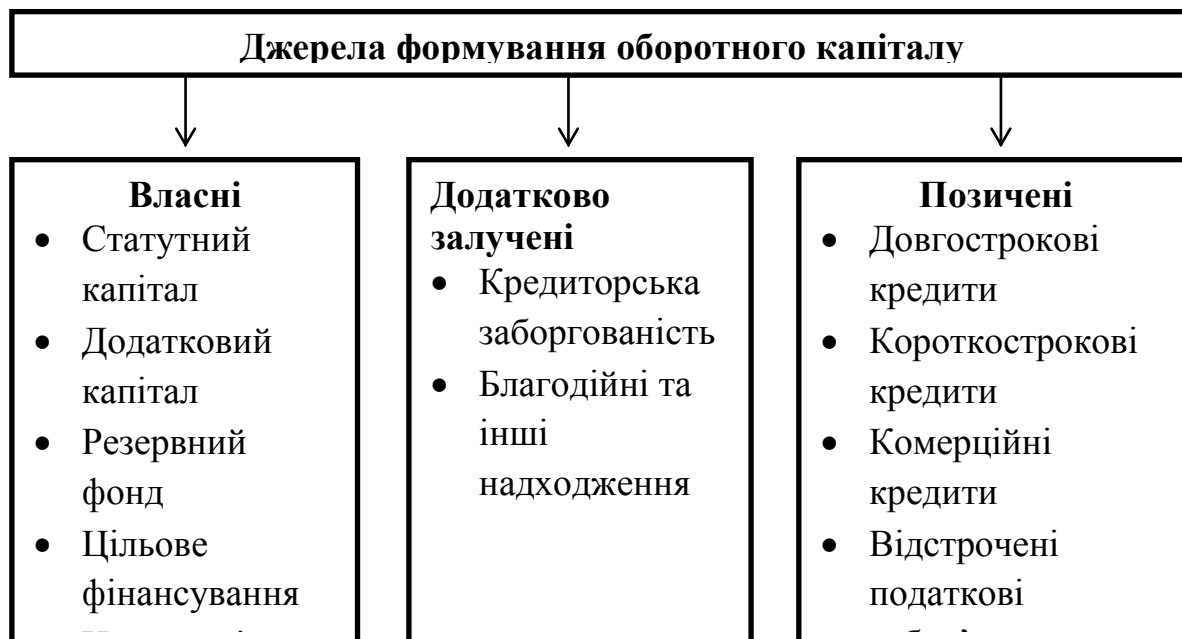


Рис. 2.4. Джерела формування оборотного капіталу підприємства

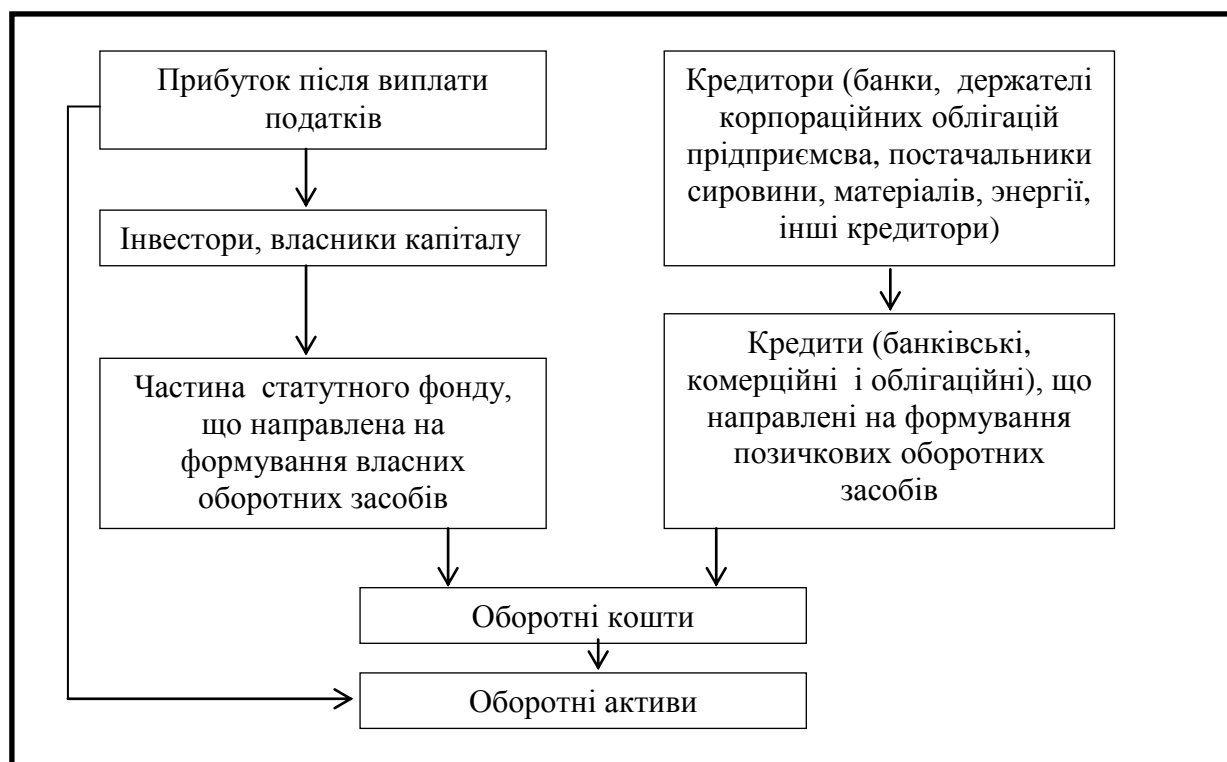


Рис.2.5. Джерела формування оборотних коштів, як джерела фінансування оборотних активів [34]

Проаналізуємо динаміку джерел фінансування оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», результати представимо в табл. 2.3 та на рис.2.4.

Таблиця 2.3

Динаміка джерел фінансування підприємства за 2016-2020 рр., тис. грн..

АКТИВ	Роки					Відхилення 2020 до 2016, %
	2016	2017	2018	2019	2020	
Власний капітал	1283	1681	2585	3084	3429,7	167,4
Позиковий капітал	6575	11629	221	1002	367,9	- 94,4
Баланс (капітал)	7858	13310	2806	4086	3797,9	- 51,6

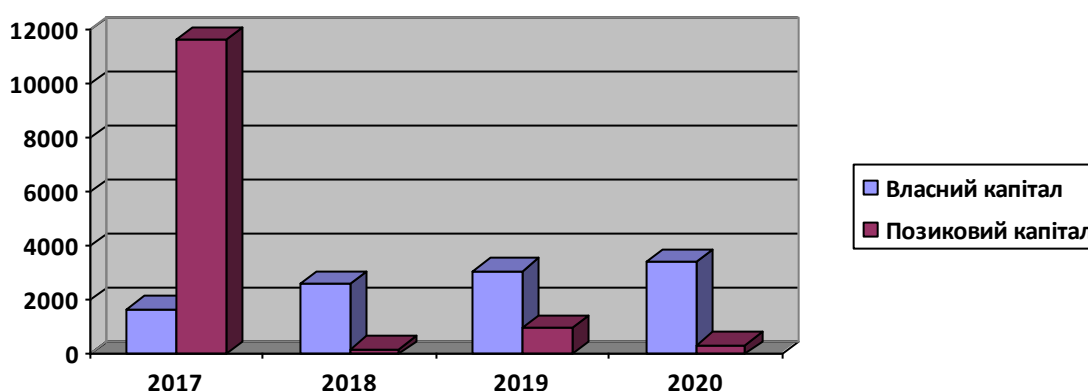


Рис. 2.6. Динаміка джерел фінансування підприємства за 2016-2020 рр., тис. грн..

Аналізуючи дані таблиці 2.3, можна зробити висновок про суттєві зміни в структурі пасивів підприємства, які так само, як і структура активів, не відрізняється складністю. Пасиви представлені власним капіталом, і поточними зобов'язаннями. Забезпечення майбутніх витрат і платежів, доходи майбутніх періодів, довгострокові зобов'язання не знайшли відображення в балансі.

Якщо ж характеризувати структуру капіталу, можна помітити, що величина власного капіталу суттєво зросла впродовж 2017-2020 рр. - з 1283 тис. грн. до 3429,7 тис. грн., тобто на 167,4%, в результаті чого доля власного капіталу в загальній структурі балансу зросла з 16,4% до 90,3 %, що значно



зміцнило фінансову стійкість підприємства. Зростання власного капіталу відбулося шляхом динамічного зростання за цей період чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг у 3,7 рази та чистого прибутку у 4,6 разів.

Таблиця 2.4

Динаміка структури джерел фінансування підприємства за 2016-2020 рр.,%

АКТИВ	Роки					Відхилення 2020- 2016,%
	2016	2017	2018	2019	2020	
Власний капітал	16,4	12,7	92,2	75,5	90,3	73,9
Позиковий капітал	83,6	87,3	7,8	24,5	9,7	- 73,9
Баланс (капітал)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-

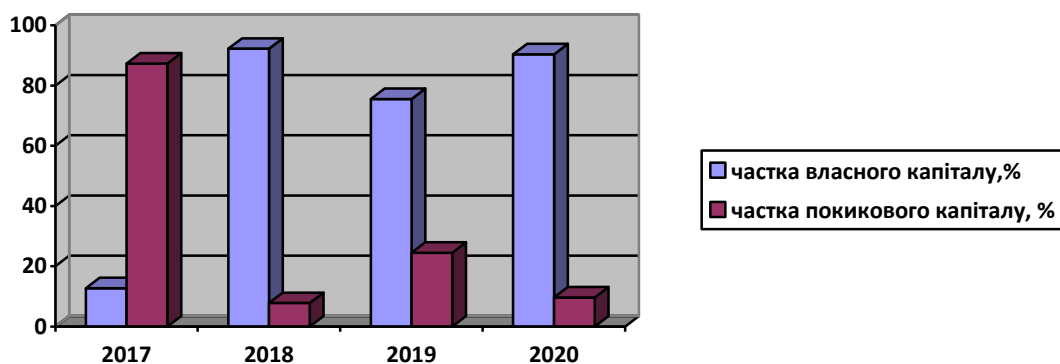


Рис. 2.6. Динаміка структури джерел фінансування підприємства за 2016-2020 рр.,%

Поточні зобов'язання підприємства, навпаки, знизилися з 6575тис.грн. до 367,9тис. грн. (на 94,4%), в основному за рахунок погашення кредиторської заборгованості за товари й послуги та інших поточних зобов'язань. В результаті частка поточних зобов'язань знизилася у 2020 році на 73,9% у порівнянні з 2016 роком. В цілому спостерігаємо зменшення загального обсягу зобов'язань, що є позитивною тенденцією для розвитку підприємства. Необхідно прикласти зусиль для закріплення цієї тенденції задля зміцнення фінансової стійкості підприємства і зменшення частки зобов'язань.

Власний оборотний капітал – це показник, що характеризує ту частину власного капіталу, яка є джерелом покриття оборотних (поточних) активів підприємства. Власний оборотний капітал підприємства відіграє визначальну

роль, оскільки забезпечує фінансову стійкість і оперативну самостійність підприємства.

На сучасному етапі однією з найгостріших проблем у фінансах підприємств є хронічний дефіцит власного оборотного капіталу для забезпечення безперервної і ритмічної фінансової господарської їх діяльності. Основна причина негативного стану оборотного капіталу полягає в недоліках діючого господарського механізму його відтворення. Сьогодні процес відтворення капіталу підприємства взагалі і в тому числі оборотного, залишається некерованим ні з боку держави, ні на рівні підприємств. У зв'язку з курсом на системну модернізацію економіки ця проблема надзвичайно загострюється і потребує комплексного вирішення.

Динаміка власного оборотного капіталу для підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

## Власний оборотний капітал ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

за 2016 - 2020 рр.

АКТИВ	Роки					Відхилення 2020 до 2016, %
	2016	2017	2018	2019	2020	
1. Власний капітал, тис. грн.	1283	1681	2585	3084	3429,7	167,4
2. Необоротні активи, тис. грн	258	195	157	287	194,8	- 24,5
3. Власний оборотний капітал (р.1 –р.2 тис. грн),	1025	1486	2428	2797	3234,9	215,6
4. Оборотні активи, тис. грн	7589	13111	2642	3792	3597,8	- 52,6
5. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами, од.(р. 3: р.4)	0,14	0,11	0,92	0,74	0,9	543

Власний оборотний капітал підприємства відіграє визначальну роль, оскільки забезпечує фінансову стійкість і оперативну самостійність підприємства. Оцінка наявного власного оборотного капіталу, вивчення його динаміки та ефективності використання, визначення факторів, які на нього впливають, є важливим питанням аналітичного дослідження фінансового стану підприємства. Причинами нестійкого фінансового стану, неплатоспроможності та банкрутства є відсутність власного оборотного капіталу або його нестача. Нестача власного оборотного капіталу примушує багато підприємств зменшувати обсяг виробництва продукції. Це відображається як на кон'юнктурі ринку, так і на економіці країни. Як видно з таблиці 2.5, ТОВ має власний капітал для формування оборотних активів (рис. 2.6).

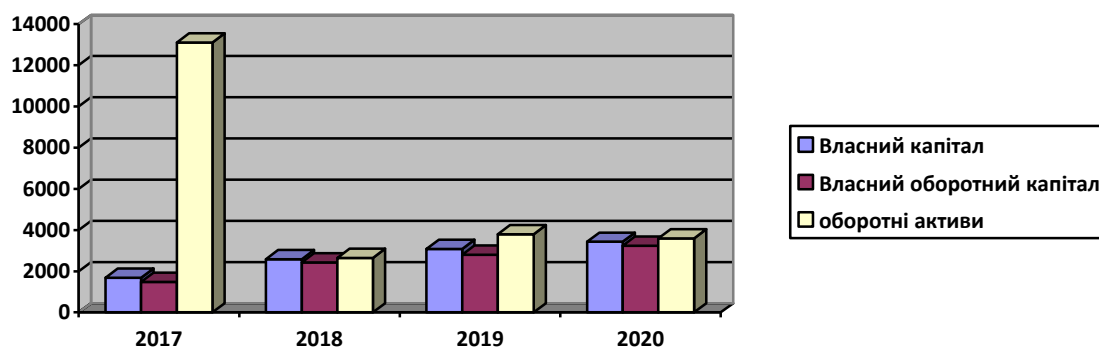


Рис. 2.7. Динаміка власного оборотного капіталу  
ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Оборотний капітал на підприємстві формується як за рахунок власного капіталу, так і шляхом залучення позичкових коштів. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами має стійку тенденцію до зростання з 0,14 в 2016 році до 0,9 в 2020 році, що значно перевищує нормативні значення – 0,6. Це свідчить про покращення ліквідності балансу підприємства та створення умов для його нормальної платоспроможності

Наявність власного оборотного капіталу є результатом того, що прибуток підприємства зростає швидше, ніж його витрати. Підприємство не потребує додаткових фінансових ресурсів для організації поточної діяльності, використовуючи власний капітал. Адже хронічна нестача власного оборотного

капіталу є серйозною перешкодою для виконання пріоритетних інвестиційних програм та забезпечення інноваційного розвитку.

## 2.2. Аналіз підходів до формування та фінансування оборотних активів підприємства

Наявність у підприємства оборотних активів, їх склад та структура, швидкість обороту та ефективність використання досить суттєво впливають на фінансовий стан суб'єкта господарювання, стабільність його становища на фінансовому ринку, а саме:

- платоспроможність, тобто, можливість погашення у встановлений строк своїх боргових зобов'язань;
- ліквідність - це вибір можливостей підприємства та сплаті заборгованості;
- можливість подальшої мобілізації фінансових ресурсів.

Дослідження вітчизняних науковців з проблеми управління оборотними активами на промислових підприємствах України дозволили встановити, що основою критерію визначення типу підходу до формування активів є нормативні значення коефіцієнту фінансової стійкості та коефіцієнту покриття.

Грунтуючись на цих критеріях, доцільно виділити наступні діапазони значення оборотних активів для кожного з підходів (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

### Критерії визначення типу підходу до формування оборотних активів

Тип підходу до формування оборотних активів	Вага оборотних активів в загальній вартості активів підприємства, %
Консервативний	70-80
Помірний	50-60
Агресивний	20-25

Згідно з цією градацією було визначено питому вагу оборотних активів в загальній вартості активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» (таблиця 2.7).

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок, що на даному підприємстві застосовується консервативний підхід до формування оборотних активів, тобто спостерігається консервативна політика управління оборотними активами, які приблизно складають понад 90% активу балансу.

Таблиця 2.7

Динаміка зміни питомої ваги оборотних активів в загальній вартості активів на ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2016 - 2020 рр.

Рік	Вага оборотних активів в загальній вартості активів підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», %
2016	96,7
2017	98,5
2018	94,4
2019	92,9
2020	94,8

Аналіз оборотних активів за складовими елементами свідчить про наявність проблем з дебіторською заборгованістю, яка складає від 45% до понад 90% оборотних активів. Саме це і обумовило підхід до формування оборотних активів як консервативний. Тому стан дебіторської заборгованості потребує детального комплексного аналізу, що і буде зроблено у наступних розділах даної роботи.

Основним критерієм визначення типу підходу до фінансування оборотних активів можна обрати коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами. Цей коефіцієнт показує яку питому вагу оборотних активів підприємство покриває за рахунок робочого капіталу. Розглянуті чотири підходи до фінансування оборотних активів (ідеальний, агресивний, компромісний та консервативний) відрізняються між собою сумою робочого капіталу і часткою довгострокових пасивів, що залучаються для фінансування оборотних активів. Виходячи з того, якій частині оборотних активів дорівнює

сума робочого капіталу, визначається тип підходу до фінансування оборотних активів. Діапазони для кожного з підходів зазначені в таблиці 2.8.

В таблиці 2.9 наведені результати розрахунку коефіцієнту забезпечення оборотних активів власними коштами ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Таблиця 2.8

Діапазони значень робочого капіталу та коефіцієнта  
забезпечення оборотних активів власними коштами підходів  
до фінансування оборотних активів

Тип підходу до фінансування оборотних активів		Формула розрахунку робочого капіталу	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами
Консервативний	до	ОА	1
	від	$СЧ_{ОА} + 0,5 * ВЧ_{О}$	0,75
Компромісний	до	$СЧ_{ОА} + 0,5 * ВЧ_{ОА}$	0,75
	від	$СЧ_{ОА}$	0,5
Агресивний	до	$СЧ_{ОА}$	0,5
	від	$СЧ_{ОА} * 0,5$	0,25
Ідеальний	до	$СЧ_{ОА} * 0,5$	0,25
	від	0	0

Таблиця 2.9

Визначення типу підходу до фінансування оборотних активів на підприємстві ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Рік	Значення коефіцієнту забезпечення оборотних активів власними коштами	Тип політики фінансування оборотних активів
2016	0,14	Ідеальний
2017	0,11	Ідеальний
2018	0,92	Консервативний
2019	0,74	Компромісний
2020	0,9	Консервативний

Виходячи з отриманих результатів, підхід до фінансування оборотних активів на ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» коливається від ідеального (у 2017 році з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,11)

до консервативного в 2020 році (з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,90). Підприємство має власні кошти для фінансування оборотних активів. У 2020р. оборотні активи вже на 90 % фінансуються за рахунок власного капіталу, відповідаючи консервативному типу підходу до фінансування оборотних активів на підприємстві.

Таким чином, підприємство втрачає можливості для економічного розвитку, відволікаючи значні кошти у дебіторську заборгованість та не використовуючи можливості залучення позичкових коштів.

### 2.3. Аналіз стану дебіторською заборгованістю на підприємстві

Як було зазначено у попередньому дослідженні, виходячи з отриманих результатів, дійшли висновку, що на даному підприємстві застосовується консервативний підхід до формування оборотних активів, тобто спостерігається консервативна політика управління оборотними активами, які приблизно складають понад 90% активу балансу. Це насамперед обумовлено незадовільним станом дебіторської заборгованості, яка складає від 45% до понад 90% оборотних активів. Саме це і обумовило підхід до формування оборотних активів як консервативний. Тому комплексно і системно проаналізуємо дебіторську заборгованість підприємства за досліджуваний період. З'ясуємо, наскільки ефективно побудована система управління дебіторською заборгованістю в організації.

За своєю суттю, дебіторська заборгованість - це витрати на виробництво неоплаченого вчасно товару чи послуг, які фірма оплачує або за рахунок власних, або за рахунок позикових коштів. Якщо величина неплатежу перевищить фінансові і кредитні можливості підприємства, то воно буде неспроможне оплачувати рахунки постачальників. Тому управлінню дебіторською заборгованістю та контролю за своєчасністю розрахунків надається велике значення.

Мета аналізу дебіторської заборгованості - пошуки шляхів прискорення

її оборотності, виявлення розмірів і оцінка динаміки невиправданої заборгованості, причин її виникнення чи зростання.

Для аналізу дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» залучені дані аналітичного обліку рахунків, призначені для узагальнення інформації про розрахунки з дебіторами.

Даний аналіз починається з оцінки динаміки обсягу дебіторської заборгованості в цілому і продовжується в розрізі окремих статей, визначаючи частку дебіторської заборгованості в оборотних активах, аналізуючи їх структуру і питому вагу дебіторської заборгованості, платежі по якій очікуються протягом року.

У першій фазі аналізу оцінюється обсяг дебіторської заборгованості даної організації, його динаміка, динаміка обсягу оборотних активів підприємства та дебіторська заборгованість по відношенню до оборотних засобів (таблиця 2.10.).

Таблиця 2.10

Коефіцієнт відволікання оборотних активів в дебіторську заборгованість на підприємстві ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	Відхи- лення 2017 від 2016	Відхи- лення 2018 від 2017	Відхи- лення 2019 від 2018	Відхи- лення 2020 від 2019
1. Сума дебіторської заборгованості, тис. грн.	6923	12295	2525	2614	1614,5	5372	-9770,0	89,00	-999,5
2. Загальна сума оборотних активів, тис. грн.,	7589	13111	2642	3792	3597,8	5522	-10469	1150	-194,2
3. Коефіцієнт відволікання активів в дебіторську заборгованість	0,91	0,94	0,96	0,69	0,45	0,03	0,02	-0,27	-0,24

Діаграма представлена на рисунку 2.5 наочно демонструє рівень



дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» та його динаміку.

Але для повноти картини потрібно предстати наочно зміну ще одного показнику, а саме частки дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» (рис. 2.6.).

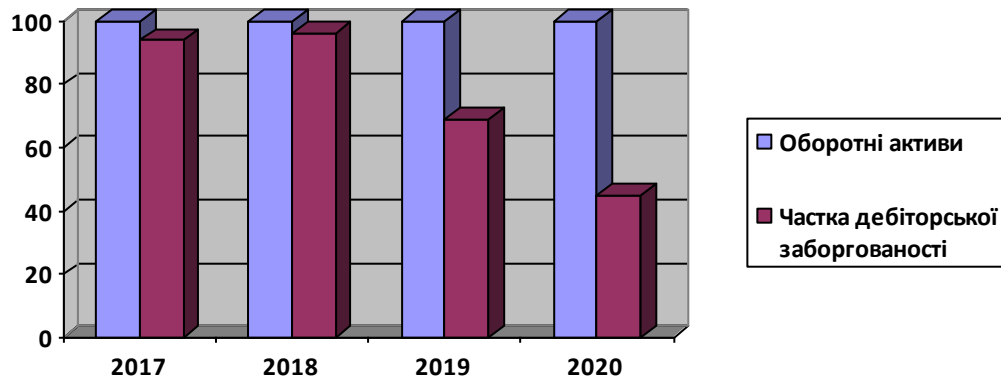


Рис. 2.8. Динаміка питомої ваги дебіторської заборгованості в оборотних активах ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2017-2020 рр.,%

Як видно з таблиці 2.10, сума дебіторської заборгованості в 2017 році порівняно з 2016 збільшилась на 5372 тис. грн., практично на стільки ж збільшилась сума оборотних активів (на 5522 тис. грн.). Частка заборгованості в загальній сумі обігових коштів зросла на 0,03 частки одиниці і склала в 2017 році 94%. В 2018 році, незважаючи на зниження обсягу дебіторки на 9770 тис. грн. порівняно з попереднім роком, частка її в активах зросла на 0,02 долі одиниці. В 2019 році через підвищення частки запасів та грошових коштів в обігових коштах підприємства спостерігається значне зниження частки дебіторської заборгованості в цих активах з 96 % у 2018 до 69 % у 2019 році, хоча обсяг дебітори зріс на 89 тис. грн. В 2020 році сума дебіторської заборгованості склала 1614,5 тис. грн, що є менше ніж в попередньому році на 999,5 тис. грн., а частка дебіторки в оборотних активах досягла рекордно низької позначки 0,45 тобто 45%, в основному за рахунок оптимізації розрахунків з контрагентами.

Показник частка дебіторської заборгованості в поточних оборотних активах впливає на рівень ліквідності заборгованості. Як видно з діаграми на

рисунку 2.6. – в останньому періоді частка дебіторської заборгованості в активах відчутно зменшилась (на 24 пп). Ця зміна підвищила показник ліквідності дебіторської заборгованості.

Наступним етапом аналізу є аналіз складу та структури наявної в підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» дебіторської заборгованості. Для цього складемо наступні таблиці (див. табл. 2.11, 2.12).

Таблиця 2.11

## Склад дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Довгострокова дебіторська заборгованість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Поточна дебіторська заборгованість, у т. ч.	6923,00	12295,00	2525,00	2614,00	1614,50
за товари, роботи, послуги	6760,9	12035	2286	2322	1261,9
за розрахунками з бюджетом	0,3	11	10	176	90,6
за виданими авансами	81,3	84,3	81	41,2	79,4
з нарахованих доходів	5,5	6,1	4,7	3,7	6,20
інша поточна дебіторська заборгованість	75,4	158,6	143,3	71,1	176,4
Загальна сума дебіторської заборгованості	6923,4	12295	2525	2614	1614,5

Після аналізу даних, що представлені в таблицях 2.11 та 2.12 важливо зазначити, що протягом останніх п'яти років підприємство має лише короткострокову, тобто поточну дебіторську заборгованість, яка в основному складається з заборгованості за товари, роботи, послуги.

Доля цієї складової становить приблизно 97-98% в 2016-2017 рр., приблизно 90% в 2018-2019 рр., а в 2020 знижується до 78,16% або до суми в 1261,9 тис. грн.

Таблиця 2.12

Структура дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ  
ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Довгострокова дебіторська заборгованість, %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Поточна дебіторська заборгованість, %	100	100	100	100	100
В тому числі:					
за товари, роботи, послуги, %	97,66	97,89	90,53	88,83	78,16
за розрахунками з бюджетом, %	0,00	0,09	0,40	6,73	5,61
за виданими авансами, %	1,17	0,69	3,21	1,58	4,92
з нарахованих доходів, %	0,08	0,05	0,19	0,14	0,38
інша поточна дебіторська заборгованість, %	1,09	1,29	5,68	2,72	10,93
Загальна сума дебіторської заборгованості, %	100	100	100	100	100

Дані таблиці 2.11. представлені у вигляді діаграми на рис. 2.9. Як видно з рисунка 2.9. частка дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом зросла з 0,3 тис. грн. в 2016 до 90,6 тис. грн. в 2020 році, максимальної відмітки ця стаття досягла в 2019 році коли склала 176 тис. грн., або 6,73 % від

загального об'єму дебіторської заборгованості.

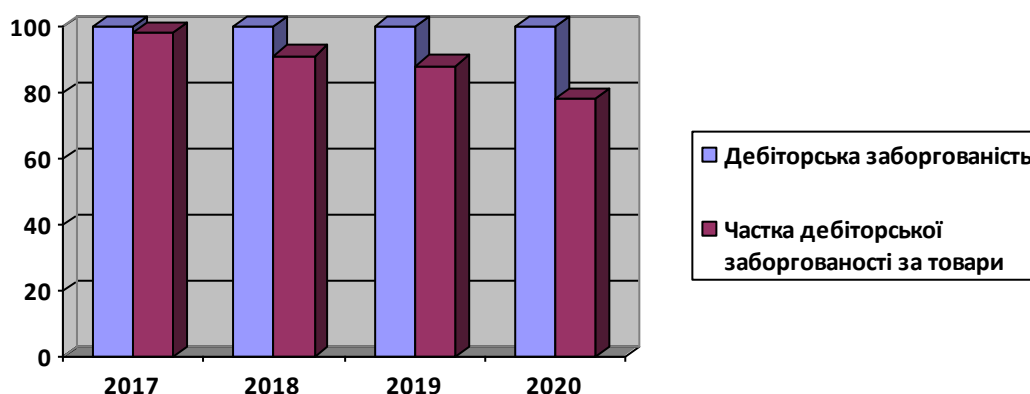


Рис. 2.9. Структура дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2017-2020 рр.

Заборгованість за виданими авансами в 2016 році склала 1,17 % або 81,3 тис. грн., незважаючи на незначне зниження суми цієї заборгованості за останні 5 років на підприємстві, частка в загальній сумі дебіторської заборгованості зросла до 4,92%, тобто на 3,75 пп. Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів майже не змінювалась впродовж останніх років, а її частка є незначною і становить в 2020 році 0,38 %.

Значне зростання спостерігається за статтею інша поточна дебіторська заборгованість: вона склала в 2016 році лише 1,09 %, в 2017 році зросла на ,2 пп. в і склала 1,29 %, в 2018 році приріст склав 4,39 пп. в 2019 році доля іншої поточної заборгованості знизилась до відмітки в 2,72 %, але вже наступного року питома вага її зросла до 10,93 % загальної суми дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Важливим є вивчення показників якості та ліквідності дебіторської заборгованості. Під якістю розуміється ймовірність отримання цієї заборгованості в повній сумі. Показником ймовірності є термін утворення заборгованості, а також питома вага простроченої заборгованості. Досвід показує, що чим більше термін дебіторської заборгованості, тим нижча ймовірність її отримання.

Для характеристики повернення дебіторської заборгованості

підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» доцільно згрупувати її за термінами виникнення (табл. 2.13, 2.14).

Таблиця 2.13

Структура дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за терміном виникнення у відсотках до загальної суми заборгованості, %

Дебіторська заборгованість за:		за товари, роботи, послуги	за розрахунками з бюджетом	за виданими авансами	з нарахованих доходів	інша поточна дебіторська заборгованість	Загальна сума дебіторської заборгованості
до 1 місяця	2016	41,99%	0,00%	1,17%	0,08%	0,46%	43,71%
	2017	38,18%	0,09%	0,69%	0,05%	0,43%	39,43%
	2018	50,70%	0,40%	3,21%	0,19%	2,86%	57,35%
	2019	54,19%	3,90%	1,58%	0,14%	0,71%	60,52%
	2020	52,37%	2,85%	4,92%	0,38%	7,83%	68,35%
1 - 3 місяці	2016	11,72%	-	-	-	0,63%	12,35%
	2017	32,30%	-	-	-	0,86%	33,16%
	2018	19,92%	-	-	-	2,82%	22,73%
	2019	16,88%	2,83%	-	-	2,01%	21,72%
	2020	16,41%	2,76%	-	-	3,10%	22,27%
3 - 6 місяців	2016	14,65%	-	-	-	-	14,65%
	2017	8,81%	-	-	-	-	8,81%
	2018	9,96%	-	-	-	-	9,96%
	2019	13,32%	-	-	-	-	13,32%
	2020	9,38%	-	-	-	-	9,38%
6 - 12 місяців	2016	29,30%	-	-	-	-	29,30%
	2017	18,60%	-	-	-	-	18,60%
	2018	9,96%	-	-	-	-	9,96%
	2019	4,44%	-	-	-	-	4,44%
	2020	-	-	-	-	-	-

Варто зазначити, що впродовж аналізованого періоду в підприємства не було довгострокової дебіторської заборгованості, тільки поточна заборгованість, термін оплати якої становить менше 12 місяців. Доля цієї складової становить приблизно 97-98% в 2016-2017 рр., приблизно 90% в 2018-

2019 рр., а в 2020 знижується до 78,16% або до суми в 1261,9 тис. грн. В 2016 році найбільша питома вага була в дебіторській заборгованості за товари, роботи, послуги терміном до 1 місяця, вона склала 42% або 2907,19 тис. грн.; заборгованість за виданими авансами також не є простроченою вона склала 1,17 % або 81,3 тис. грн; питома вага інших статей дебітори з терміном виникнення до 1 місяця є незначною, в 2016 році вони разом склали 0,54 %. Загалом непрострочена заборгованість підприємства в 2016 році склала 3026,29 тис. грн. або 43,71 % загальної суми заборгованості. Дебіторська заборгованість з терміном оплати від 1 до 3 місяців складає в 2016 році 854,71 тис. грн або 12,35 % загальної суми заборгованості, в тому числі 811,31 тис. грн. – заборгованість за товари, роботи, послуги та 43,4 тис. грн інша дебіторська заборгованість; 14,65 % або 1014,14 тис. грн. складає заборгованість за послуги терміном виникнення від 3 до 6 місяців; 29,3 % склала заборгованість терміном від 6 до 12 місяців, тобто прострочена заборгованість за товари, роботи, послуги. В цілому по підприємству в 2016 році 56,29 % поточної дебіторської заборгованості є простроченою. Даний факт говорить про те, що підприємству необхідно було в 2016 році докласти зусиль до стягнення заборгованості в самі короткі строки, інакше зволікання могло призвести до її списання на зменшення фінансових результатів.

В 2017 році найбільш вагомою залишилась стаття дебіторської заборгованості з товари, роботи, послуги терміном до 1 місяця, вона становила 38,18 % загальної суми заборгованості або 4693,65 тис. грн., другою за розміром є та сама стаття, але з терміном сплати від 1 до 3 місяців, вона складає 32,3 % або 3971,55 тис. грн., з терміном сплати від 3 до 6 місяців – 8,81 %, а з терміном виникнення більше 6 місяців – 18,6 %, що на 9,7 пп. менше ніж в попередньому році. В 2017 році частка непростроченої дебіторської заборгованості складає 39,43 % загального об'єму дебіторської заборгованості.

Особливу увагу треба приділити заборгованості, що має термін сплати від 6 до 12 місяців, так як чим більший вік заборгованості тем менше шансів повернути борг у повній сумі без втрат.

Таблиця 2.13

Структура дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ  
ІНВЕСТ ГРУП» за терміном виникнення, %

Дебіторська заборгованість за:		за товари, роботи, послуги	за розрахунками з бюджетом	за виданими авансами	з нарахованих доходів	інша поточна дебіторська заборгованість	Загальна сума дебіторської заборгованості
до 1 місяця	2016	2907,19	0,30	81,30	5,50	32,00	3026,29
	2017	4693,65	11,00	84,30	6,10	53,00	4848,05
	2018	1280,16	10,00	81,00	4,70	72,20	1448,06
	2019	1416,42	102,00	41,20	3,70	18,60	1581,92
	2020	845,47	46,00	79,40	6,20	126,40	1103,47
1 - 3 місяці	2016	811,31	-	-	-	43,40	854,71
	2017	3971,55	-	-	-	105,60	4077,15
	2018	502,92	-	-	-	71,10	574,02
	2019	441,18	74,00	-	-	52,50	567,68
	2020	265,00	44,60	-	-	50,00	359,60
3 - 6 місяців	2016	1014,14	-	-	-	-	1014,14
	2017	1083,15	-	-	-	-	1083,15
	2018	251,46	-	-	-	-	251,46
	2019	348,30	-	-	-	-	348,30
	2020	151,43	-	-	-	-	151,43
6 - 12 місяців	2016	2028,27	-	-	-	-	2028,27
	2017	2286,65	-	-	-	-	2286,65
	2018	251,46	-	-	-	-	251,46
	2019	116,10	-	-	-	-	116,10
	2020	-	-	-	-	-	-

В 2018 році спостерігається збільшення частки дебіторської заборгованості з терміном погашення до 1 місяця, так приріст цього показника

склав 17,92 % порівняно з попереднім роком, в тому числі за рахунок приросту дебіторської заборгованості за: товари, роботи, послуги – 12,52 пп., за розрахунками з бюджетом – на 0,31 пп., за виданими авансами – на 2,52 пп., з нарахованих доходів – на 0,14 пп., іншої дебіторської заборгованості – на 2,43 пп. Дебіторська заборгованість, що має термін сплати від 2 до 3 місяців склала 22,73 % або 574,02 тис. грн., в тому числі: 19,92 % - заборгованість за послуги, 2,82 % - інша поточна дебітора. Частки заборгованостей з термінами сплати від 3 до 6 та від 6 до 12 місяців склали по 9,96% або по 251,46 тис. грн. кожна.

В 2019 році доля нормальної дебіторської заборгованості підвищилась до 60,52 %. Це відбулося за рахунок значного росту питомої ваги заборгованості за розрахунками з бюджетом (на 3,5 пп.) та за товари, роботи, послуги (на 3,49 пп.). Основну увагу треба приділити росту дебіторської заборгованості від 3 до 6 місяців, яка зросла до 348,3 тис. грн. або на 3,36 % порівняно з попереднім роком. Дані зміни носять негативну оцінку, тому що чим більше термін утворення і погашення дебіторської заборгованості, тим меншої маневреності набувають оборотні кошти.

В 2020 році ситуація з нормальною дебіторською заборгованістю значно покращилась: доля нормальної заборгованості зросла і становить тепер 68,35 % або 1103,47 тис. грн. Значно зросла заборгованість за виданими авансами ( з 1,58 % до 4,92 %), що свідчить або про явну видачу авансів особам чи організаціям, платоспроможність яких є досить сумнівною, або про те, що на підприємстві не досить добре організована процедура перевірки потенційної здатності контрагента погасити виданий аванс. Значно знизилась доля заборгованості від 3 до 6 місяців, яка склала в 2020 році 9,38% загальної суми дебіторської заборгованості підприємства або 151,43 тис. грн., та доля заборгованості з терміном погашення від 6 до 12 місяців, яка станом на 01.01.2012 склала всього 25,2була взагалі відсутня. Це свідчить про підвищення якості дебіторської заборгованості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», що в свою чергу підвищує ліквідність дебіторської заборгованості.



Якщо щомісяця вести аналіз з використанням наведених таблиць (табл. 2.12, 2.13), то бухгалтер матиме чітке уявлення про стан розрахунків з покупцями і замовниками, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість, загальні тенденції розрахункової дисципліни і конкретних покупців, що найбільш часто потрапляють в число ненадійних платників. Крім того, використання зазначеної аналітичної таблиці полегшує проведення інвентаризації стану розрахунків з дебіторами.

### 2.3. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

Ефективне використання оборотних активів відіграє велику роль у забезпеченні нормалізації роботи підприємства, підвищенні рівня рентабельності господарювання та залежить від дії великої кількості факторів. У сучасних умовах великий негативний вплив на ефективність використання оборотних активів, уповільнення їх оборотності мають фактори кризового стану економіки, що діють незалежно від бажання підприємства. Разом з тим, підприємства мають внутрішні резерви підвищення ефективності використання мобільних активів, на які воно може суттєво впливати. До них відносять:

- нормування матеріальних оборотних активів;
- використання тривалих господарських зв'язків;
- удосконалення системи розрахунків;
- раціональна організація продажу;
- систематичний контроль за оборотністю коштів у розрахунках, тощо.

Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємства здійснюється через показники оборотності та рентабельності. Оскільки критерієм оцінки ефективності використання оборотних активів є фактор часу, то використовуються показники, які відображають:

- тривалість обороту в днях або загальний час обороту;
- швидкість обороту.

Оцінку ділової активності доцільно проводити за групами показників з тим, щоб довести їх до відповідного управлінського персоналу підприємства, спільно виробити заходи щодо покращення показників діяльності, розробити еталонні для підприємства показники - завдання, які забезпечать йому конкурентоспроможність на ринку товарів і послуг.

Ділова активність підприємства проявляється в динамічності її розвитку, досягненні поставлених цілей, ефективному використанні економічного потенціалу, розширенні ринків збуту.[12]

Ділову активність підприємства можна оцінювати як на якісному, так і на кількісному рівні. Кількісна оцінка та аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямками:

1. ступені виконання плану за основними показниками, забезпечення заданих темпів їхнього зростання;
2. рівню ефективності використання ресурсів підприємства. [15]

Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства, як правило, використовують різні показники оборотності. Показники оборотності мають велике значення для оцінки фінансового стану, оскільки швидкість обороту коштів безпосередньо впливає на платоспроможність фірми.

Основою для розрахунку показників рентабельності є прибуток. Тому акцентуємо увагу на аналізі фінансових результатів діяльності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», метою проведення якого є кількісна оцінка впливу факторів на прибуток підприємства, а значить, опосередковано і на ефективність використання його оборотних активів (табл.2.14).

Основними джерелами для проведення фінансового аналізу є: баланс підприємства ( форма № 1), "Звіт про фінансові результати" ( форма № 2), статистична звітність. Аналіз здійснюється з використанням методів горизонтального, вертикального аналізу, а також на основі методу аналітичних коефіцієнтів. Маючи дані по підприємству за 5 років проведемо оцінку динаміки основних показників, при цьому оцінимо як абсолютне так і відносне відхилення показників по роках.

Таблиця 2.14

## Фінансові результати діяльності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Стаття	2016	2017	2018	2019	2020
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4194,0	6847,0	8753,0	10670	13866,5
Непрямі податки та інші вирахування з доходу	689,0	1035,0	1459,0	1672,0	1030,7
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3505,0	5812,0	7294,0	8998,0	12835,8
Інші операційні доходи	1024,0	3816,0	843,0	842,0	7408,0
Інші звичайні доходи	64,6	230,0	32,0	10,0	4,4
Надзвичайні доходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом чисті доходи	4594,0	9858,0	8169,0	9850,0	20248,2
Матеріальні затрати	139,0	183,0	212,0	283,0	499,3
Витрати на оплату праці	1523,0	2329,0	2762,0	3068,0	5412,6
Відрахування на соціальні заходи	518,0	808,0	959,0	1079,0	1903,6
Амортизація	140,0	94,0	75,0	112,0	197,6
Інші операційні витрати	1495,0	4374,0	1492,0	1436,0	7920,0
Собівартість реалізованих товарів	45,0	546,0	27,0	705,0	1243,8
Інші звичайні витрати	12,1	52,0	33,0	3,0	6,7
Надзвичайні витрати	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Податок на прибуток	214,0	403,0	688,0	841,0	743,9
Разом витрати	4086,0	8789,0	6248,0	7527,0	17183,6
Чистий прибуток (збиток)	508,0	1069,0	1921,0	2323,0	2320,7

При проведенні розрахунків використаємо ланцюговий метод порівняння. Аналіз динаміки фінансових результатів наведено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

## Аналіз динаміки фінансових результатів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Стаття	Абсол. відхилення, тис. грн.				Відношн. відхилення. %			
	2017- 2016	2018- 2017	2019- 2018	2020- 2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (послуг)	2307,0	1482,0	1704,0	3837,8	65,8	25,5	23,4	42,7
Інші операційні доходи	2792,0	-2973,0	-1,0	6566,0	272,7	-77,9	-0,1	779,8
Інші звичайні доходи	165,4	-198,0	-22,0	-5,6	256,0	-86,1	-68,8	-56,0
Разом чисті доходи	5264,0	-1689,0	1681,0	10398,2	114,6	-17,1	20,6	105,6
Інші операційні витрати	2879,0	-2882,0	-56,0	6484,0	192,6	-65,9	-3,8	451,5
Собівартість реалізованих товарів	501,0	-519,0	678,0	538,8	1113,3	-95,1	2511,1	76,4
Інші звичайні витрати	39,9	-19,0	-30,0	3,7	329,8	-36,5	-90,9	123,3
Податок на прибуток	189,0	285,0	153,0	-97,1	88,3	70,7	22,2	-11,5
Разом витрати	4703,0	-2541,0	1279,0	9656,6	115,1	-28,9	20,5	128,3
Чистий прибуток (збиток)	561,0	852,0	402,0	-2,3	110,4	79,7	20,9	-0,1

Першочерговими завданнями аналізу фінансових результатів є оцінювання динаміки прибутку, виявлення і кількісне оцінювання впливу різних чинників на його розмір, а також оцінювання резервів збільшення прибутку.

За результатами роботи в 2017 році порівняно з 2016 значно збільшився дохід від реалізації продукції (послуг), як бачимо з таблиці 2.2. він зріс на 2653

тис. грн. або на 63,3 %, завдяки чому прибуток після сплати всіх платежів та податків збільшився на 561 тис. грн., що є на 110,4 % більше ніж в 2016 році і склав 1069 тис. грн.

В 2018 році спостерігається значне підвищення виручки від реалізації продукції порівняно з 2017 роком, згідно з таблицею 2.2. зростання складає 1906 тис. грн. або 27,8 %, що в свою чергу призвело до росту чистого прибутку на 79,7 %.

В 2019 році чистий прибуток підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» склав 2323 тис. грн., що є більшим за показник 2018 року на 402 тис. грн. або на 20,9 %, це обумовлено перш за все підвищенням підприємством ціни на послуги з 0,18 до 0,35 доларів США за 1 тону, та збільшенням об'ємів перевалки металопродукції.

В 2020 році порівняно з 2019 чистий прибуток майже не змінився, знизився на 2,3 тис. грн. або на 0,1 %, хоча дохід від реалізації послуг в 2020 році зріс на 3196,5 тис. грн. або на 30 %. Це обумовлено значним ростом інших операційних витрат на 6484 тис. грн. або на 451,5 %.

Динаміка чистого прибутку за період з 2017 по 2020 роки наведена на рисунку 2.1.

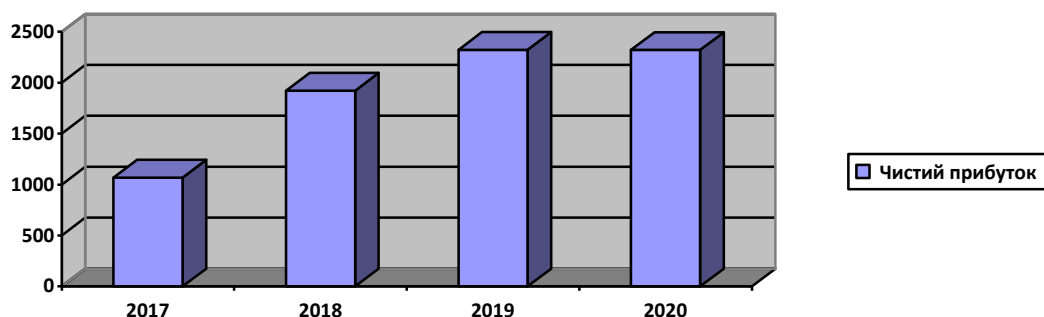


Рис. 2.10. Динаміка чистого прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», тис. грн

Як бачимо на малюнку 2.10, частка чистого прибутку підприємства в загальному обсязі виручки від реалізації продукції є досить великою: так у 2016 році вона складає 12,11 %; в 2017 – 15,61%, тобто на 3,5 пп. більше ніж у

попередньому; у 2018 році продовжується зростання частки прибутку до 21,95 %, тобто на 5,34 пп. Більше ніж в 2017 році; в 2019 та 2020 роках частка чистого прибутку компанії дещо знизилась і склала 21,77 % та 16,74 % відповідно, але й такий результат вважається досить непоганим для підприємств даної галузі.

Абсолютна сума прибутку, яка була отримана експедиторською компанією ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», ще не дає повного уявлення про ефективність роботи підприємства, тому необхідно знати відносний прибуток або рівень рентабельності.

Показники рентабельності дають можливість дати оцінку ефективності використання менеджментом підприємства його активів. Ефективність роботи менеджменту визначається співвідношенням чистого прибутку, визначеного різними способами, з сумою активів використаних для отримання цього прибутку.

Рентабельність активів оцінюється шляхом зіставлення чистого прибутку з загальною сумою активів балансу. Цей показник є одним з найважливіших для характеристики рентабельності підприємства. Він характеризує прибуток, отримуваний підприємством з кожної гривні, авансованої на формування активів. Рентабельність активів виражає міру прибутковості підприємства в даному періоді.

Рентабельність продажу характеризує розмір прибутку, що надходить на підприємство з кожної гривні від продажу продукції (робіт, послуг), розраховується як відношення прибутку від продажу та суми продажу продукції (робіт, послуг)

Коефіцієнт прибутковості (інше найменування цього показника – коефіцієнт “прибуток/продаж” (profit margin), норма чистого прибутку). Він показує, який чистий прибуток з однієї гривні продажу отримало підприємство. Розраховується як відношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Рентабельність оборотного капіталу ілюструє здатність компанії отримувати прибуток від здійснення основної діяльності, тобто своїх звичайних господарських операцій. Оскільки оборотні засоби підприємства це та частина активів, яка безпосередньо та щоденно використовується у процесі його діяльності, при оцінюванні ефективності їх використання доцільно зіставити операційний прибуток з середнім значенням обігових коштів за період.

Рентабельність власного капіталу характеризує ефективність використання тільки власних джерел фінансування. При розрахунку цього показника використовується чистий прибуток підприємства в поєднанні з величиною власного капіталу компанії. На основі цих даних також розраховується інший показник - період окупності власного капіталу підприємства, який є оберненим показником рентабельності власного капіталу.

Розраховані показники рентабельності підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» представлені в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

## Показники прибутковості підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2017	2018	2019	2020	Відхилення 2018 від 2017, пп	Відхилення 2019 від 2018, пп	Відхилення 2020 від 2019, пп
Рентабельність активів, %	10,10	23,84	67,41	58,87	13,74	43,57	-8,54
Рентабельність реалізації, %	90,61	99,63	92,16	90,31	9,02	-7,46	-1,85
Коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність реалізації), %	18,39	26,34	25,82	18,08	7,94	-0,52	-7,74
Рентабельність оборотних активів, %	10,33	24,39	72,21	62,81	14,06	47,82	-9,40
Рентабельність власного капіталу, %	72,13	90,06	81,95	71,26	17,93	-8,11	-10,70
Період окупності власного капіталу, роки	1,39	1,11	1,22	1,40	-27,60	10,98	0,18

Для наочності представлених у таблиці 2.16. розрахунків представимо отримані показники у вигляді графіків (рис. 2.11).

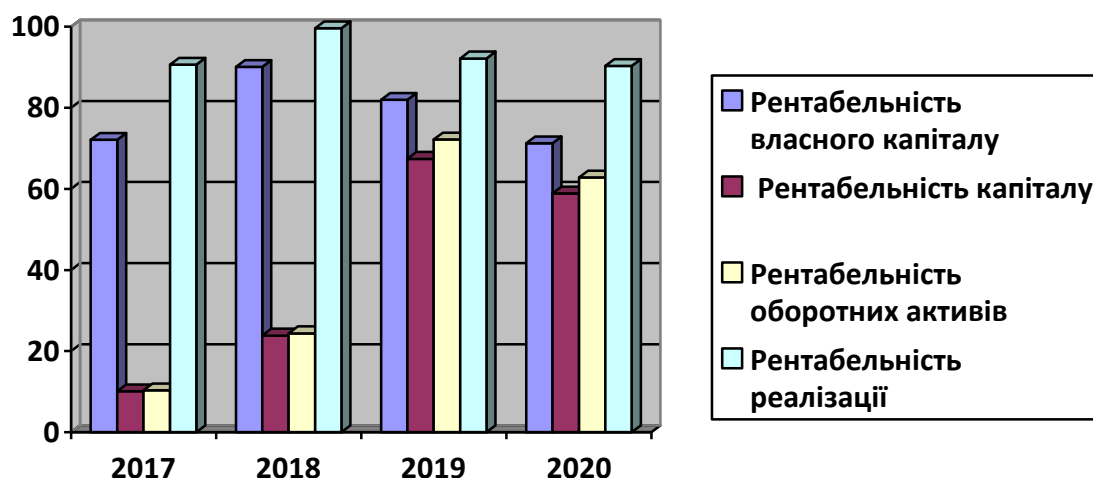


Рис. 2.11. Динаміка показників рентабельності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за 2017-2020 рр.

Згідно з рисунком 2.11. рентабельність активів підприємства має позитивну тенденцію до 2019 року, в 2017 році цей показник був на рівні 10%, а в 2018 збільшився в 2 рази до 23,84 %, в 2019 році рентабельність активів становила 67,41% що на 43,57 пп. більше ніж у попередньому році. Але в 2020 році вона знизилась на 8,54 пп. через підвищення загальної суми активів підприємства.

Завдяки поступовому скороченню об'єму дебіторської заборгованості рентабельність оборотних активів в 2018 році зросла порівняно з 2017 на 14,39 пп., тобто майже в 2,5 рази. В 2019 році ріст рентабельності оборотних активів був дуже стрімкий і зупинився на рівні 72,21 % (що в 3 рази більше ніж в попередньому році), в основному за рахунок зниження частки дебіторської заборгованості в оборотних активах з 90% до 64%. В 2020 році цей показник знизився на 9,4 пп. і зупинився на рівні 62,81 %, це відбулося за рахунок підвищення частки запасів та грошових коштів, хоча основна частина оборотних коштів «дебіторська заборгованість» продовжує знижуватись. Коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність продажу) в 2017 році склав 18,39%, в 2018 році спостерігається зростання цього показника до



26,34%. В 2019 році коефіцієнт знизився на 0,52 пп. до позначки в 25,82 %, а в 2020 до 18,08 %, це обумовлено значним ростом чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

На наступному графіку зображено одні з найважливіших показників прибутковості підприємства: рентабельність реалізації та рентабельність власного капіталу. Як видно з рисунка 2.11. рентабельність реалізації в 2018 році склала аж 99,63 %, тобто на 9,02 пп. більше ніж в попередньому, але вже в 2019 році вона дещо знизилась порівняно з 2018 (на 7,46 пп.), але досі знаходиться на дуже високому рівні, і складає 92,16%, в 2020 році продовжується падіння цього показника до 90,31 % за рахунок різкого підвищення чистого доходу від реалізації продукції в 2020 році.

Рентабельність власного капіталу в підприємства в 2018 році становила 90,06% що є на 18 пп. більше ніж в 2017, але в 2019 році вона знизилась на 8,11 пп. і складає тепер 81,95%, а в 2020 році цей показник склав 71,26 %, тобто на 1 вкладену гривню власних засобів підприємство отримує 0,7126 грн. прибутку. Такий високий рівень віддачі свідчить про високий рівень ефективності використання ресурсів підприємства.

Проведення аналізу дебіторської заборгованості дозволяє зробити висновок, що на аналізованому підприємстві робота з рахунками дебіторів ведеться незадовільно. Результатом цього стали низькі показники оборотності дебіторської заборгованості, зменшення її обсягу, низька якість дебіторської заборгованості, обумовлена високою питомою вагою простроченої дебіторської заборгованості, в основному по статті дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги з термінами погашення від 1 до 3 місяців та від 3 до 6 місяців.

Найважливішим елементом аналізу дебіторської заборгованості є оцінка її оборотності. Тенденцію зміни цього показника часто використовують при визначенні обґрунтованості знижки за ранніше здійснені платежі. Чим вище швидкість обороту, тим менше коштів інвестовано в дебіторську заборгованість. Прискорення оборотності в динаміці розглядається як

позитивна тенденція.

Також проведемо аналіз оборотності кредиторської заборгованості, так як для прийняття управлінських рішень керівництву підприємства необхідно мати у розпорядженні інформацію скільки оборотів протягом аналізованого періоду потрібно підприємству для оплати виставлених їй рахунків або скільки днів для цього необхідно, а також порівняти оборотність дебіторської заборгованості з кредиторською.

Для оцінки оборотності кредиторської заборгованості розраховується наступна група показників:

1. Оборотність кредиторської заборгованості;
2. Період погашення кредиторської заборгованості.

В таблиці 2.17. наведені показники оборотності дебіторської заборгованості, а в таблиці 2.18 показники оборотності кредиторської заборгованості аналізованого підприємства за 2017-2020 роки та розраховані відхилення за всіма показниками.

Таблиця 2.17

Показники оборотності дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2017	2018	2019	2020	Відхилення 2018 від 2017	Відхилення 2019 від 2018	Відхилення 2020 від 2019
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,71	1,18	4,15	6,56	0,47	2,97	2,41
Тривалість обороту в днях дебіторської заборгованості	514	309,00	88	56	-205	-221	-32
Середньорічна сума дебіторської заборгованості	9609,0	7410,0	2569,5	2114,25	-2199	-4840,5	-455,25

Згідно з таблицею 2.17 сума середньої дебіторської заборгованості

знизилась на 2199 тис. грн. в 2018 році порівняно з 2017 і склала 7410 тис. грн.; в 2018 році її сума продовжувала знижуватись і склала 2569,5 тис. грн, тобто на 4840,5 тис. грн менше, а в 2020 році вона зупинилась на позначці 2114,25, що є на 455,25 тис. грн. менше ніж в 2019 році.

Дані таблиці 2.17 свідчать про підвищення коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості в 2018 році порівняно з попереднім на 0,73, а в 2019 році порівняно з 2018 цей коефіцієнт зріс до 17,45, а в наступному році він досяг рекордного за аналізований період значення у 20,24. Взагалі протягом останніх 5 років показник оборотності кредиторської заборгованості збільшився на 19,49 пп., це в свою чергу відображається на тривалості одного обороту кредиторської заборгованості. Спостерігається зниження тривалості одного обороту кредиторської заборгованості з 486,54 днів в 2017 році до 18,03 днів в 2020 році, тобто зменшення на 468,51 днів або майже в 27 разів. Ці зміни мають позитивний характер, так як тривалість одного обороту постійно знижується, а кількість оборотів в рік підвищується.

Таблиця 2.18

Показники оборотності кредиторської заборгованості підприємства ТОВ  
«СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2017	2018	2019	2020	Відхи- лення 2018 від 2017	Відхи- лення 2019 від 2018	Відхи- лення 2020 від 2019
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,75	1,48	17,45	20,24	0,73	15,97	2,80
Тривалість обороту в днях кредиторської заборгованості	486,54	247,07	20,92	18,03	-239,47	-226,15	-2,89
Середньорічна сума кредиторської заборгованості	8899,0	5693,5	339	339,30	-3205,5	-5354,5	0,30

Після аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства доцільно зіставити за новки про суми та характер позапланового перерозподілу гальні суми кредиторської і дебіторської заборгованостей і зробити вис коштів.

Для цього складемо аналітичну таблицю та розрахуємо відхилення між цими показниками. (табл..2.19).

Таблиця 2.19

Порівняння показників оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,71	1,18	4,15	6,56
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,75	1,48	17,45	20,24
Абсолютне відхилення показнику оборотності дебіторської заборгованості від кредиторської	-0,04	-0,30	-13,30	-13,69
Тривалість обороту в днях дебіторської заборгованості	513,64	309,00	87,90	55,65
Тривалість обороту в днях кредиторської заборгованості	486,54	247,07	20,92	18,03
Абсолютне відхилення тривалості одного обороту дебіторської заборгованості від кредиторської	27,10	61,92	66,98	37,62
Відносне відхилення тривалості одного обороту дебіторської заборгованості від кредиторської	1,0557	1,2507	4,2017	3,0865
Середньорічна сума дебіторської заборгованості	9609	7410	2569,5	2114,25
Середньорічна сума кредиторської заборгованості	8899	5693,5	339	339,3
Абсолютне відхилення середньорічної суми дебіторської заборгованості від кредиторської	710	1716,5	2230,5	1774,95
Відносне відхилення середньорічної суми дебіторської заборгованості від кредиторської	1,08	1,3	7,58	6,23

Як видно з таблиці 2.19 протягом аналізованого періоду сума середньорічної дебіторської заборгованості перевищує суму кредиторської, що говорить про стабільний фінансовий стан підприємства, так як підприємству повинні сплатити більше грошей через деякий проміжок часу ніж воно повинно повернути своїм кредиторам. Значне перевищення коефіцієнтів оборотності кредиторської заборгованості над оборотність дебіторської заборгованості по роках свідчить про додаткове вилучення коштів з обороту підприємства. Тобто в 2017 році підприємство мало погасити свої борги на 27 днів раніше ніж отримає кошти від дебіторів, в 2018 році – на 62 дні пізніше, в 2019 році – на 67 днів, а в 2020 році - на 38 днів пізніше, це свідчить про необхідність залучення до обороту додаткових коштів.

Розрахунок відносного відхилення середньорічної суми дебіторської заборгованості від суми кредиторської свідчить про те, що: в 2017 році на й гр. кредиторської заборгованості приходилась 1,08 грн. дебіторської, наступного року цей показник збільшився до 1,3. Вже через рік на 1 грн. «кредиторки» підприємство мало 7,58 грн. дебіторської заборгованості, але вже в 2020 році цей показник трохи знизився до 6,23, тобто до 6,23 грн. дебіторської заборгованості на 1 гривню кредиторської.

Для оптимального результату діяльності підприємства та покращення структури оборотних коштів потрібно збалансувати терміни сплати кредиторської та дебіторської заборгованостей, а ще краще, щоб терміни сплати кредиторської заборгованості були трохи більшими за терміни дебіторської заборгованості, тобто щоб оплата кредиторки проводилась коштами отриманими від дебіторів, це дозволить значно знизити суму потрібних підприємству обігових коштів.

## 2.4. Оцінка фінансового стану ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Наступним етапом проведення аналізу стану підприємства є аналіз його ліквідності та платоспроможності, тобто здатності вчасно розраховуватись по усіх своїх зобов'язаннях

Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворювати активи на гроші. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості.

Ліквідність підприємства в короткостроковому періоді визначається його можливостями покрити свої короткострокові зобов'язання. Під короткостроковим періодом умовно розуміють строк до одного року, хоча іноді він також ототожнюється з операційним циклом.

Існує декілька ступенів ліквідності. Недостатня ліквідність, як правило, означає, що підприємство не може скористатися вигідними комерційними можливостями, що виникають. На цьому рівні недостатня ліквідність означає, що немає свободи вибору, і це обмежує свободу дій керівництва.

Більш значна нестача ліквідності свідчить про те, що підприємство не може оплатити свої поточні борги та зобов'язання. Це може призвести до інтенсивного продажу довгострокових вкладень та активів, а в найгіршому випадку – до неплатоспроможності та банкрутства.

Для власників підприємства недостатня ліквідність може означати зменшення прибутковості, втрату контролю та часткову або повну втрату вкладень капіталу. У випадку, коли власники несуть необмежену відповідальність, їх збитки можуть навіть перевищити початкові вкладення.

Для кредиторів недостатня ліквідність боржника може свідчити про затримку у сплаті процентів та основної суми боргу. Поточний стан ліквідності підприємства може також вплинути на відносини з покупцями (клієнтами) та постачальниками товарів та послуг. Такі зміни можуть призвести до

неспроможності підприємства виконати умови контрактів та призвести до втрати зв'язків з постачальниками.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні статей активу зі статтями пасиву. У бухгалтерському балансі в активі засоби підприємства групуються за ступенем зростання їх ліквідності, в пасиві зобов'язання розміщені по мірі скорочення термінів (посилення, підвищення строковості) їх погашення. Якщо при такому порівнянні активів вистачає, то баланс - ліквідний і підприємство платоспроможне і навпаки. [14]

Вихідні дані для розрахунку ліквідності балансу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», згруповані за ступенем ліквідності активів, наведені в таблиці 2.20.

Таблиця 2.20

## Групування активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за ступенем ліквідності

Показники активу балансу	2016	2017	2018	2019	2020
1.Найбільш ліквідні активи (А1)	637,00	753,00	56,00	801,00	1089,20
2.Швидко реалізовані активи (А2)	6923,00	12295,00	2525,00	2614,00	1614,50
3.Повільно реалізовані активи (А3)	22,00	15,00	36,00	367,00	893,70
4.Важко реалізовані активи (А4)	258,00	195,00	157,00	287,00	194,80
Усього	7840,00	13258,00	2774,00	4069,00	3792,20

1. Найбільш ліквідні активи (А1) - це суми грошових коштів підприємства на поточному, валютному та інших рахунках, у касі, короткострокові фінансові вкладення (цінні папери), які можуть бути використані для здійснення поточних розрахунків негайно. Як видно з таблиці 2.4. сума цих активів постійно зростає, особливо в 2019 році порівняно з 2018 ( зросли на 745 тис. грн) та в 2020 порівняно з 2019 (зросли на 288,2 тис. грн. або на 35,98%)

2. Активи, що швидко реалізуються (A2) (активи, для перетворення яких у наявні кошти потрібний визначений час) - це дебіторська заборгованість, платежі по якій очікуються протягом 12 місяців після звітної дати, та інші оборотні активи. Ліквідність цих активів різна і залежить від суб'єктивних та об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових робітників, взаємовідносин підприємства з платниками та їх платоспроможності, умов надання кредитів покупцям, організації вексельного обігу тощо. Завдяки зменшенню суми дебіторської заборгованості в активах підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» сума показнику A2 знизилась протягом 5 років на 5308,5 тис.грн: з 6923 тис. грн. у 2016 році до 1614,5 тис. грн. у 2020 році.

3. Активи, що повільно реалізуються (A3) - це запаси і витрати. Ліквідність цієї групи залежить від своєчасності відвантаження продукції, швидкості й правильності оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообігу в банку, від якості й попиту на продукцію, її конкурентоспроможності, платоспроможності покупців, форми розрахунків тощо. В аналізованого підприємства впродовж 2016-2018 року доля цього компоненту була незначною, але вже 2019 року запаси зросли більш ніж вдесятеро і становили 367 тис. грн., а в 2020 році вони зупинились на позначці в 893,7 тис. грн., що є на 526,7 тис. грн., або на 143,5 % більше ніж в попередньому році.

4. Активи, що важко реалізуються (A4), - це активи, призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду часу. В цю статтю можна включити статті розділу I активу балансу "Необоротні активи". В порівнянні з попереднім роком в 2017 важко реалізовані активи зменшились на 63 тис. грн, а в наступному – ще на 38 тис. грн у зв'язку з вибуттям застарілих основних фондів. Але в 2019 році після оновлення необоротних активів компанії їх вартість зросла до 287 тис. грн., що є на 130 тис. грн. більше за показник попереднього року. В 2020 році вартість важко реалізованих активів підприємства склала 194,8 тис. грн.



Вихідні дані для розрахунку ліквідності балансу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», згруповані за термінами погашення зобов'язань, наведені в таблиці 2.21.

Таблиця 2.21

Групування зобов'язань ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за терміном погашення

Показники пасиву балансу	2016	2017	2018	2019	2020
1. Найбільш термінові пасиви (П1)	134,00	272,00	191,00	354,00	337,3
Короткострокові пасиви (П2)	6441,00	11357,00	30,00	648,00	30,6
3. Довгострокові пасиви (П3)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. Постійні пасиви (П4)	1283,00	1681,00	2585,00	3084,00	3429,7
Усього	7858,00	13310,00	2806,00	4086,00	3797,90

Пасиви балансу залежно від ступеня зростання строків погашення зобов'язань групуються так:

1. Найбільш строкові зобов'язання (П1) - це кредиторська заборгованість, позики для працівників, інші короткострокові пасиви. В аналізованого підприємства П1 в 2017 році складає 272 тис. грн, що є в 2 рази більше ніж в попередньому, та на 81 тис. грн. більше ніж в наступному. В 2019 році цей показник досягає 354 тис. грн., але вже наступного року падає до 337,3 тис. грн.

2. Короткострокові пасиви (П2) - це короткострокові позикові кредити банків та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати. Вони значно знизилися протягом аналізованого періоду з 6441 тис. грн. в 2016 році до 30,6 тис. грн. в 2020, це свідчить про те, що підприємство одразу сплачує свої рахунки і майже не має відстрочки платежу по своїх виплатах.

3. Довгострокові пасиви (П3) - це довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви. Підприємство ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» не має довгострокових пасивів.

4. Постійні пасиви (П4) - це власний капітал підприємства - статті розділу І пасиву балансу. В 2020 році постійні пасиви підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» становили 3429,7 тис. грн, тобто на 345,7 тис. грн. більше ніж в 2019 році і на 2146,7 тис. грн. або на 167,32 % більше ніж в 2016 році.

Підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання. Підприємство може бути ліквідним в більшій або меншій мірі, або у нього взагалі може бути відсутня ліквідність. Для оцінки реального ступеня ліквідності підприємства спочатку необхідно здійснити аналіз ліквідності балансу. [15]

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки з кожної групи активів і пасивів. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4.$$

Результати порівняння фактичних співвідношень статей активу та пасиву з точки зору ліквідності балансу у порівнянні з рекомендованими наводяться у таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

Порівняння абсолютно ліквідного балансу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» з фактичним

Абсолютно ліквідний баланс	Співвідношення активів та пасивів фактичного балансу				
	2016	2017	2018	2019	2020
$A1 \geq П1$	637 > 134	753 > 272	56 < 191	801 > 354	1089,2 > 337,3
$A2 \geq П2$	6923 > 6441	12295 > 11357	2525 > 30	2614 > 648	1614,5 > 30,6
$A3 \geq П3$	22 > 0	15 > 0	36 > 0	33 > 0	893,7 > 0
$A4 \leq П4$	258 < 1283	195 < 1681	157 < 2585	287 < 3084	194,8 < 3429,7

Як видно з таблиці 2.22 підприємство ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» має абсолютно ліквідний баланс за 2016, 2017, 2019 та 2018 роки.

Наступним кроком в визначенні ступеню ліквідності та платоспроможності підприємства є розрахунок коефіцієнтів ліквідності:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт поточної ліквідності;
- коефіцієнт швидкої ліквідності;
- функціонуючий капітал;
- частка оборотних коштів в активах;
- частка запасів в поточних активах.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається відношенням найбільш ліквідних активів (A1) до поточних зобов'язань підприємства (П1 + П2). Цей коефіцієнт є найбільш жорстким критерієм платоспроможності та ліквідності підприємства і показує, яку частину короткострокової заборгованості воно може погасити в поточний момент або найближчим часом. Теоретично достатнім вважається, якщо Кал не нижче 0,2. Це означає, що на 20% підприємство може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги і платоспроможність вважається нормальною. В іноземній практиці, в країнах зі стабільною економікою, вважається достатнім, щоб цей коефіцієнт мав будь-яке позитивне значення до 0,01.

Коефіцієнт швидкої ліквідності. В чисельнику знаходяться суми грошових коштів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості, інших оборотних активів (суми ряд. 150-250 розділу II активу балансу), в знаменнику - підсумок розділу IV пасиву балансу. Коефіцієнт швидкої ліквідності допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану. Оптимальне значення цього показника лежить в діапазоні 0, 7-0, 8. Коефіцієнт поточної ліквідності. В чисельнику знаходиться підсумок розділу II активу балансу, в знаменнику - підсумок розділу IV пасиву балансу. Він вимірює загальну ліквідність і показує, якою мірою поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Теоретичне

значення цього показника 1, 5-2, 5. Орієнтовне значення показника може встановлювати і підприємство, виходячи з конкретних умов господарювання і залежно від щоденної потреби підприємства у вільних грошових ресурсах.

Для оцінки платоспроможності і фінансової стійкості не тільки розраховують співвідношення між поточним активами і поточними зобов'язаннями, але також визначають і їх різницю.

Показники ліквідності та платоспроможності розраховані за даними балансу підприємства та порівняння отриманих значень з оптимальними для даного типу підприємств приведені в таблиці 2.23.

Проведення даного типу аналізу дає нам змогу виявити наскільки аналізоване підприємство є платоспроможним.

Таблиця 2.23

## Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	Рекомендоване значення
Величина власних оборотних коштів (функціонуючий капітал)	1014,00	1482,00	2421,00	2790,00	3229,90	>0, збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,10	0,06	0,25	0,80	2,96	> 0,2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,15	1,13	11,79	3,42	7,35	> 1
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,15	1,13	11,95	3,78	9,78	> 2
Частка оборотних коштів в активах	0,97	0,99	0,94	0,93	0,95	-
Частка запасів в поточних активах	0,003	0,001	0,014	0,097	0,248	-

Коефіцієнт абсолютної ліквідності постійно зростає і в 2019 становить 0,80 що є більше його мінімального рекомендованого значення, а в 2020 році

він становив 2,96. Коефіцієнт швидкої ліквідності помітно зріс в 2018 році і склав 11,79, але вже в 2019 році він стабілізувався і склав 3,42, це означає що для погашення своїх зобов'язань підприємству достатньо для нормального функціонування щоб дебітори вчасно погасили хоча б 27% дебіторської заборгованості, в 2020 році він знову зріс до позначки 7,35. Коефіцієнт поточної ліквідності складає в 2020 році 9,78, що є на 6 одиниць більше ніж в попередньому, в 2019 році цей показник склав 3,78 одиниці, це означає, що для того щоб розрахуватись по всім своїм зобов'язанням підприємству потрібно реалізувати 26% всіх своїх активів.

Величина власних оборотних коштів має позитивну тенденцію: в 2016 році вона складає 1014 тис. грн., що менше на 468 тис. грн. ніж в 2017, а в 2018 році – на 939 тис. грн. більше ніж в попередньому, в 2020 році функціонуючий капітал склав 3229,9 тис. грн., що на 439,9 тис. грн. більше ніж в 2019 році. Частка оборотних коштів в активах суттєво не змінилась і становить приблизно 0,9 одиниці. В 2020 році – 0,95. Частка запасів в поточних активах значно знизилась в 2020 році і склала 0,248 одиниці.

Наступним етапом проведення аналізу фінансового стану підприємства розрахуємо ряд коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість підприємства: - коефіцієнт фінансової стійкості (стабільності), коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового ризику. Розрахунок даних коефіцієнтів та порівняння їх значень з рекомендованими для аналізованого підприємства за період з 2016 по 2020 роки представлені в таблиці 2.21.

Як видно з таблиці 2.21 значення коефіцієнту автономії значно збільшилось в 2018 році і склало 0,92, але в 2019 році відбувається поступове зниження до 0,75, тобто на 0,18. В 2020 році цей показник знову досягає відмітки 0,9 та є більшим за рекомендоване значення (0,5); це означає, що 90 % загальних вкладень в підприємство складає власний капітал. Коефіцієнт фінансової залежності знизився в 2018 році до 1,09 з 7,92 в 2017 році, в 2019

він склав 1,32, що є на 0,23 більше ніж попереднього року та на 0,21 більше ніж в 2020 році.

Таблиця 2.21

## Показники фінансової стійкості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	Рекомендоване значення
Коефіцієнт автономії	0,16	0,13	0,92	0,75	0,90	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	6,12	7,92	1,09	1,32	1,11	-
Коефіцієнт маневрування власних засобів	0,80	0,88	0,94	0,91	0,94	збільшення
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,63	0,51	0,02	0,29	0,34	> 0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,20	0,14	11,70	3,08	9,31	> 1
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	5,12	6,92	0,09	0,32	0,11	-

В 2020 році згідно з таблицею 2.21. на 1 грн власних коштів авансованих в підприємство припадає 1,11 грн. загальних активів підприємства. Коефіцієнт маневрування власних засобів в 2020 році так само як і в 2018 складає 0,94, в 2019 р відбулося незначне зниження цього показника до 0,91. Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів в 2016-2017 роках був більше рекомендованого значення, але в 2018 він знизився до 0,02, тобто значно знизилась мобільність використання власного оборотного капіталу. В 2019 та 2020 роках спостерігається зростання цього показнику до 0,29 та 0,34 відповідно. Згідно з розрахунками проведеними в таблиці 2.21 коефіцієнт фінансової стійкості значно збільшився в 2018 році, коли досяг значення 11,7 тобто на 1 грн. залучених коштів приходиться 11.7 грн. власних, в 2019 році через збільшення суми кредиторської заборгованості цей показник знизився до

3,08, але в 2020 році він знову зріс, та склав 9,31, що є в 9 разів більше за рекомендоване значення.

В 2020 році на 1 грн. власного капіталу приходиться 0,11 грн. залученого, тобто підприємство практично повністю забезпечує свою діяльність власними коштами, тому воно є дуже фінансово стійким та платоспроможним.

## Висновки до розділу 2

За результатами досліджень стану, ефективності використання та фінансування оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» встановлено таке.

1. Підприємство в 2016 – 2020 роках. функціонувало цілком успішно, але не стабільно. В 2019 -2020 роках чітко проявилася тенденція до поліпшення фінансового стану. Впродовж досліджуваного періоду фінансування діяльності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» відбувалось переважно за рахунок власного капіталу, який у 2020 році збільшився у 2,7 разів (3429,7 тис. грн.) у порівнянні з 2016 роком і склав 90,0% від загальної суми капіталу підприємства. Поточні зобов'язання підприємства, навпаки, знизилися з 6575 тис. грн. до 367,9 тис. грн. (на 94,4%), в основному за рахунок погашення кредиторської заборгованості за товари й послуги та інших поточних зобов'язань. В результаті частка поточних зобов'язань знизилася у 2020 році на 73,9% у порівнянні з 2016 роком.

2. Активи підприємства мають стійку тенденцію до зниження вартості майна. За досліджуваний період його вартість знизилася на 51,6%, що було обумовлено зменшенням вартості як необоротних, так і, насамперед, оборотних активів (на 52,6%). Оборотні активи займають лівову частку у майні підприємства, яка у 2017 р. була найбільшою і складала 98,5%, у 2020р. - 94,8%. Отже, підприємство не створює умови для розвитку своєї матеріально-технічної бази шляхом поповнення та оновлення активної частини основних фондів.

3. Основною складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість, яка складає від 95,6% у 2018 році (найбільша частка) до 45% у 2020 році.

Намітилася позитивна тенденція до оптимізації структури оборотних активів за рахунок зростання частки грошових активів до 30% та частки запасів товарно - матеріальних цінностей до 25%.

4. Оборотний капітал на підприємстві сформовано як за рахунок власного капіталу, так і шляхом залучення позичкових коштів. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами має стійку тенденцію до зростання з 0,14 в 2016 році до 0,9 в 2020 році, що значно перевищує нормативні значення та свідчить про покращення ліквідності балансу підприємства й створення умов для його нормальної платоспрожності

5. Наявність проблем з дебіторською заборгованістю, яка складає від 45% до понад 90% оборотних активів та високу питому вагу оборотних активів в загальній вартості активів (94,8%) дозволило ідентифікувати підхід до формування оборотних активів як консервативний.

6. Підхід до фінансування оборотних активів на ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» коливається від ідеального (у 2017 році з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,11) до консервативного в 2020 році (з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,90). Підприємство має власні кошти для фінансування оборотних активів. У 2020р. оборотні активи вже на 90 % фінансуються за рахунок власного капіталу, відповідаючи консервативному типу підходу до фінансування оборотних активів на підприємстві.

6. Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства свідчить, що в цілому ситуація в сфері здійснення платіжно-розрахункових відносин підприємства з його дебіторами і кредиторами не представляє суттєвої загрози стабільності фінансового стану підприємства, але чимала частка дебіторської заборгованості є простроченою, що потребує прийняття оперативних управлінських рішень щодо її стягнення.

В 2020 році ситуація з дебіторською заборгованістю значно покращилась: питома вага непростроченої заборгованості зросла і становила 68,35 % або 1103,47 тис. грн. Значно зросла заборгованість за виданими



авансами ( з 1,58 % до 4,92 %), що свідчить або про явну видачу авансів особам чи організаціям, платоспроможність яких є досить сумнівною, або про те, що на підприємстві не досить добре організована процедура перевірки потенційної здатності контрагента погасити виданий аванс. Значно знизилась частка заборгованості від 3 до 6 місяців, яка склала в 2020 році 9,38% загальної суми дебіторської заборгованості підприємства або 151,43 тис. грн., та частка заборгованості з терміном погашення від 6 до 12 місяців, яка станом на 01.01.2021 була взагалі відсутня. Це свідчить про підвищення якості дебіторської заборгованості підприємства.

7. Підприємство є платоспроможним й фінансово стійким в довгостроковому та короткостроковому періодах, про що свідчить покращення в 2020 році коефіцієнтів ліквідності й фінансової стійкості, підвищення оборотності оборотних активів, зокрема, дебіторської заборгованості, підвищення всіх показників рентабельності. В 2020 році підприємство отримало прибуток в розмірі 2320,7 тис. грн, а рентабельність власного капіталу склала 71,26%, рентабельність активів становить 58,87%, рентабельність реалізації знаходиться на рівні 90,31%, а коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність реалізації) становить 18,08%. Коефіцієнт поточної ліквідності склав в 2020 році 9,78, що є на 6 одиниць більше ніж в попередньому.

### РОЗДІЛ 3

## ПРОГНОЗУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

3.1. Прогнозування дебіторської заборгованості підприємства шляхом економіко-математичного моделювання.

У другому розділі роботи за результатами досліджень встановлено, що намілися позитивні тенденції до зниження дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» та покращення її якості. Відбулося зниження дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 97,66 % оборотних активів в 2016 році до 78,16 % в 2020 році., а загального обсягу дебіторської заборгованості з 2614 тис. грн. в 2019 році до 1614,5 тис. грн. в 2020 році або з 69% оборотних активів підприємства до 45%. Але все ще залишається чимала частка простроченої дебіторської заборгованості. Тому доцільно здійснити прогнозування дебіторської заборгованості на підприємстві, враховуючи всі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства.

Дані, що характеризують показники дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за періодами погашення подано в таблиці 3.1.

Відповідно до даних таблиці 3.1 дебіторська заборгованість до 30 днів, до 90 днів, до 120, до 180 постійно зменшуються але мають значні коливання протягом п'ятирічного періоду. Зміни показників що розглянуто у таблиці 2.17, у цілому, носять випадковий характер. Тому доцільно виконати прогноз, що дозволяє оцінити динаміку зміни обсягів показників дебіторської заборгованості на найближчі два півріччя 2012 року. Для прогнозування застосовуємо методи регресійного аналізу - нелінійні моделі парної регресії.

Аналіз вихідних даних показує, що вихідні дані найкраще описуються моделями другого порядку і рівняннями показової, експонентної і логарифмічної регресії.

Таблиця 3.1

Показники дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за періодами погашення

Дебіторська заборгованість, тис. грн	до 30 днів	до 90 днів	до 120 днів	до 180 днів	№ півріччя
1 півріччя 2016	1331,57	478,64	497	933	1
2 півріччя 2016	1694,72	376,07	517	1095,3	2
1 півріччя 2017	2278,58	2160,89	563	1120,5	3
2 півріччя 2017	2569,47	1916,26	520	1166,2	4
1 півріччя 2018	593,7	338,67	121	105,61	5
2 півріччя 2018	854,36	235,35	131	145,85	6
1 півріччя 2019	775,14	300,87	143	56,89	7
2 півріччя 2019	806,78	266,81	206	59,21	8
1 півріччя 2020	617,94	165,42	61,2	5,46	9
2 півріччя 2020	485,53	194,18	77,9	6,94	10

Основні моделі прогнозування однофакторних часових рядів. Задано однофакторний часовий ряд, необхідно визначити функцію, що відображає тенденцію зміни цього ряду, а потім використовувати її для прогнозування.

Уведемо позначення:

$t$  — номер року (періоду часу);

$m$  — кількість років (періодів часу), для яких відомі виміри показника;

$T$  — кількість років прогнозованого періоду;  $y_t$  — відомі значення показника (статистичні дані) у  $t$ -м році (періоду часу);

$f_t$  — функція, що відображає тенденцію показника  $v$  у  $t$ -м році;

$y(t)$  — теоретичні значення показника в  $t$ -м році;

$\varepsilon(t)$  — випадкова складова, що має нульову середню.

Залежність для однофакторного ряду:

$$y(t) = f(t) + \varepsilon(t). \quad (3.1)$$

Завдання полягає от у чому: на підставі статистичних значень  $y_t$  за  $m$  років підібрати таку функцію  $f(t)$ , яка краще відображає часовий ряд  $y_t$  ( $t = 1, 2, \dots, m$ ).

Якщо вид функції обраний заздалегідь, то виробляється розрахунок параметрів функції. Дуже часто для цієї мети використовують метод найменших квадратів, тобто визначають такі значення параметрів функції, при яких досягається мінімум суми квадратів відхилень теоретичних значень показника від теоретичних:

$$\sum_{t=1}^m [f(t) - y_t]^2 \rightarrow \min. \quad (3.2.)$$

Значення параметрів одержують у результаті рішення нормальних рівнянь. Перевірка адекватності регресійної моделі. Адекватність – відповідність моделі емпіричним даним. Ми перевіряємо, чи правильно реалізуються реальні дані, і чи можемо ми довіряти даній моделі.

Перевірка залишків. Залишком називають різницю між експериментальними даними і розрахованими на моделі.

$$\varepsilon = y_i - a - bx_i - cx_i^2 \quad (3.3)$$

Залишки повинні підкорятися нормальному закону розподілу із середнім рівнем 0 і малим середнім квадратичним відхиленням.

Помилки моделей (залишки) не повинні бути корельовані між собою, тобто між ними не повинно бути статистичного зв'язку.

Така перевірка адекватності справедлива для будь-яких моделей. Перевірка корельованості помилок виконується шляхом розрахунку автокорреляційної функції.

Коефіцієнт детермінації. Коефіцієнт детермінації як показник що характеризує адекватність моделі розраховується, за наступною формулою

$$r^2 = \left( \frac{1}{n\sigma_x^2\sigma_y^2} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})(y_i - \bar{Y}) \right)^2 \quad (3.4)$$

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}, \quad \bar{Y} = \frac{\sum_{i=1}^n y_i}{n}, \quad \sigma_x = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{X})^2}{n-1}}, \quad \sigma_y = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{Y})^2}{n-1}},$$

де n- обсяг вибірки.

Чим ближче коефіцієнт детермінації до одиниці, тим краще модель описує вихідні дані.

Тому будемо вважати найкращою моделлю ту, котра забезпечує найбільший коефіцієнт детермінації.

Результати прогнозу приведені в таблиці 3.2. У таблиці виділені прогнозовані значення.

Таблиця 3.2

Показники прогнозу дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ  
ГРУП»

Дебіторська заборгованість, тис. грн	до 30 днів	до 90 днів	до 120 днів	до 180 днів	№
1 півріччя 2017	1331,57	478,64	497	933	1
2 півріччя 2017	1694,72	376,07	517	1095	2
1 півріччя 2018	2278,58	2160,89	563	1120	3
2 півріччя 2018	2569,47	1916,26	520	1166	4
1 півріччя 2019	593,7	338,67	121	106	5
2 півріччя 2019	854,36	235,35	131	146	6
1 півріччя 2020	775,14	300,87	143	56,9	7
2 півріччя 2020	806,78	266,81	206	59,2	8
1 півріччя 2021	617,94	165,42	61	5,46	9
2 півріччя 2021	485,53	194,18	78	6,94	10
1 півріччя 2022прогноз	696,316	151,601	25	0	11
2 півріччя 2022прогноз	646,855	126,211	3,2	0	12

На рисунках 3.1 – 3.4 наведені графіки прогнозованих показників дебіторської заборгованості для підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Аналіз результатів прогнозування показує, що для існуючих даних прогноз виконаний із припустимою погрішністю, моделі адекватні емпіричним даними, прогноз може вважатися досить точним. На графіках 3.1. -3.4

зображено результати прогнозування трендів показників дебіторської заборгованості.

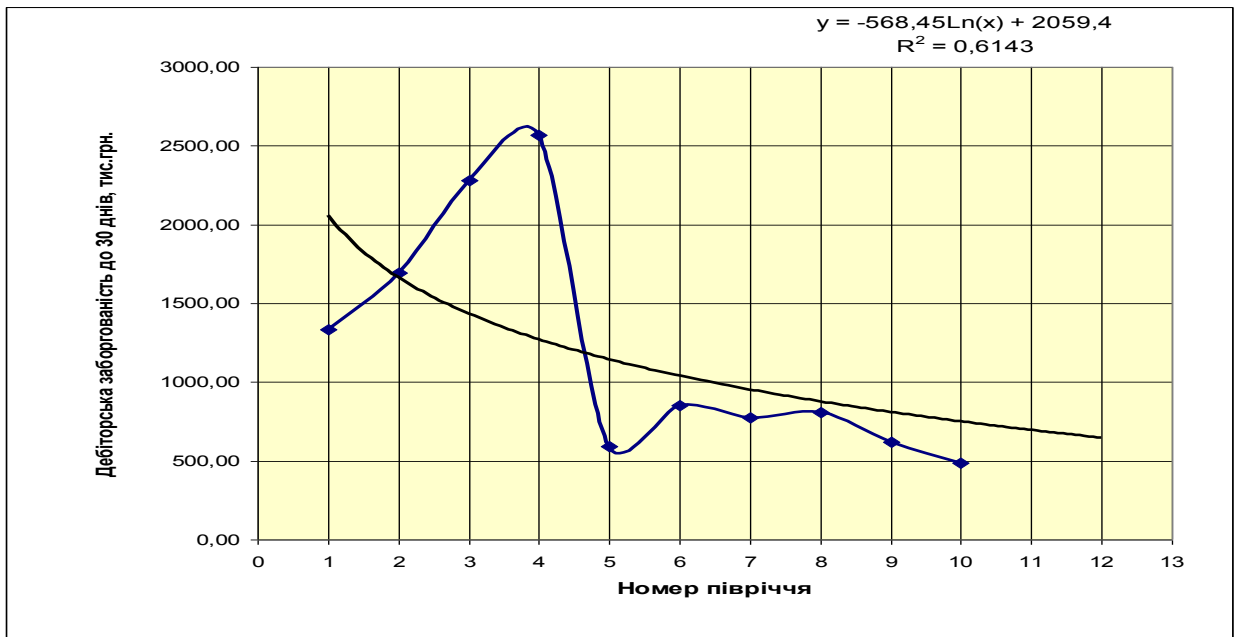


Рис. 3.1. Прогноз дебіторської заборгованості з терміном погашення до 30 днів

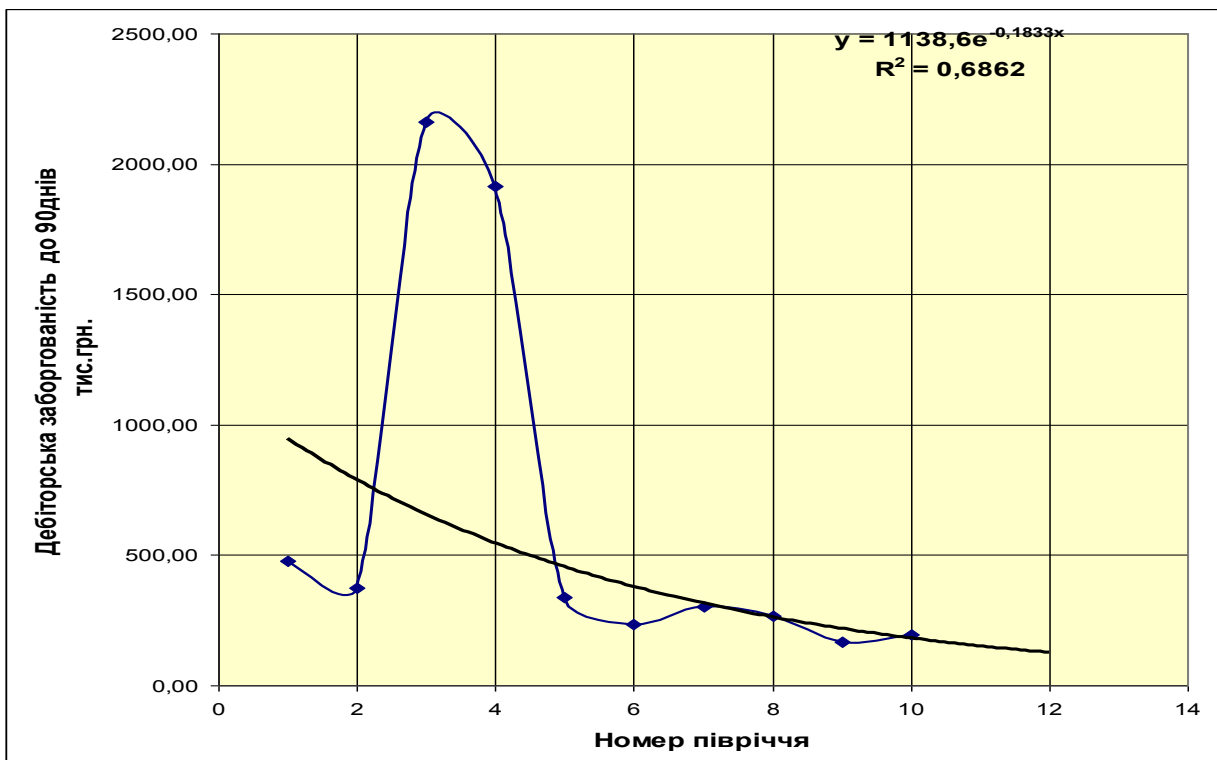


Рис. 3.2. Прогноз дебіторської заборгованості з терміном погашення до 90 днів

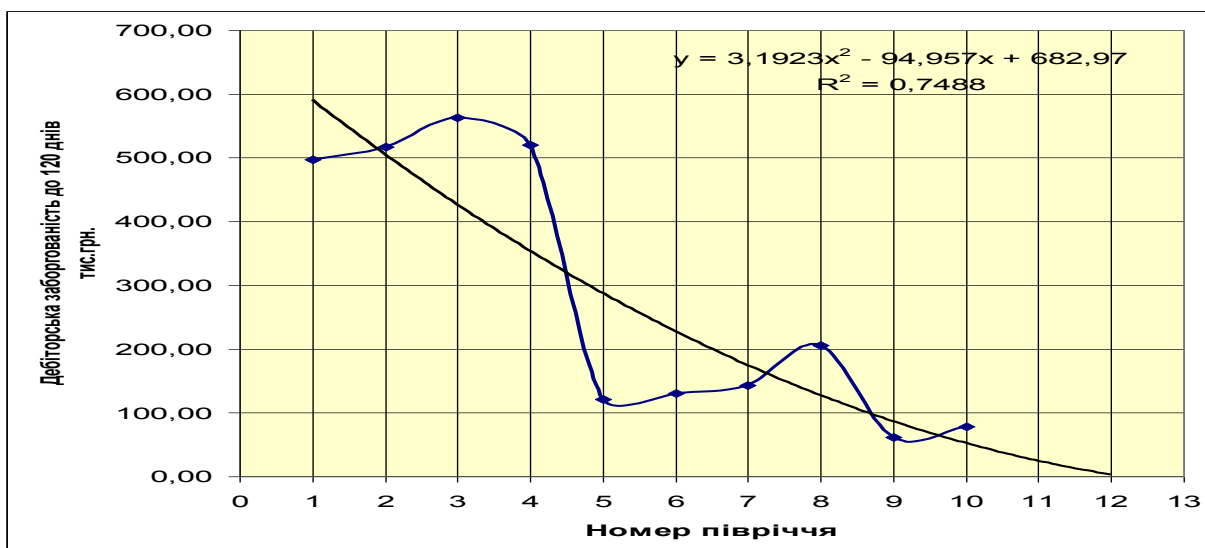


Рис. 3.3. Прогноз дебіторської заборгованості з терміном погашення до 120 днів

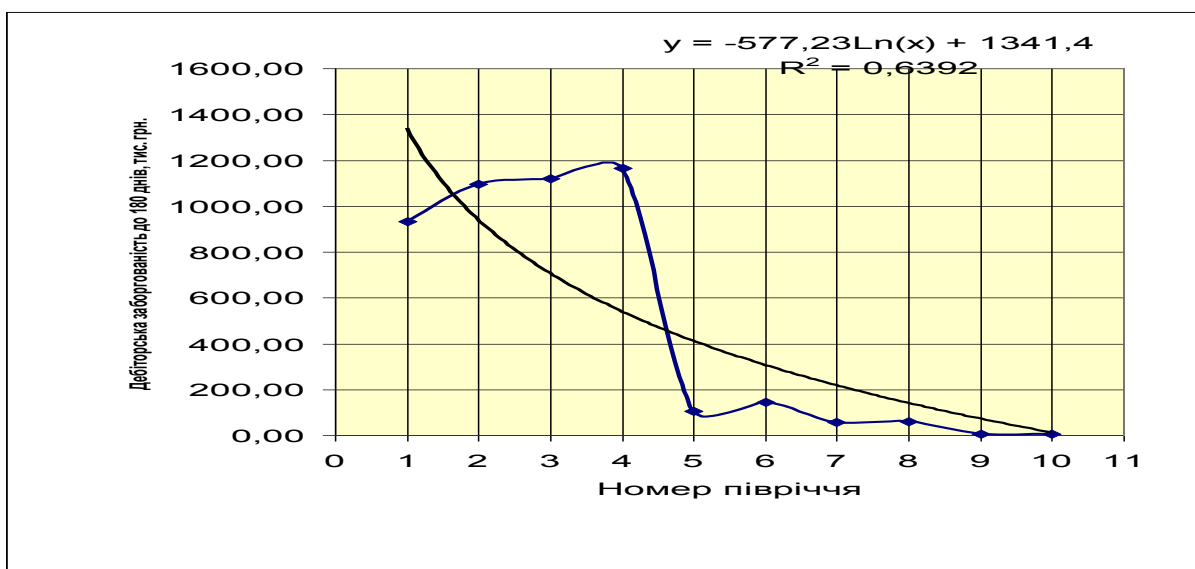


Рис. 3.4. Прогноз дебіторської заборгованості з терміном погашення до 180 днів

Прогноз засвідчує, що в 2021 році буде спостерігатися зменшення, відповідно до даних таблиці 3.2, дебіторської заборгованості з терміном погашення до 30 днів, до 90 днів, до 120 днів, до 180 днів, що позитивно вплине на роботу підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП». Показник дебіторська заборгованість до 180 днів буде дорівнювати нулю протягом 2021 року, що свідчить про ліквідацію цього виду заборгованості в балансі підприємства. Показник дебіторська заборгованість до 120 днів значно зменшиться і буде

сягати незначних величин: 25 тис. грн у першому півріччі та 3,2 тис. грн. – у другому, що у подальшому приведе до повного усунення цього виду заборгованості. Дебіторська заборгованість до 30 днів, до 90 днів мають значні обсяги, але ці види заборгованостей пов'язані з системою розрахунків за продану продукцію (послуги) і часто залежать від розрахунків через банки, та умови платежів, які зазначено в договорах з покупцями.

В наступному розділі дипломної роботи пропонуються заходи по зниженню суми дебіторської заборгованості підприємства. Також треба передбачити заходи по зниженню темпів зростання собівартості продукції, що позитивно відіб'ється на прибутковості підприємства, а також підвищить його конкурентоспроможність. Результати прогнозу показують, що на підприємстві ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» має місце тенденція поліпшення фінансового стану в 2021 році за умов запровадження заходів щодо підвищення його економічної ефективності шляхом зниження суми дебіторської заборгованості в оборотних коштах.

3.2. Розрахунок впливу суми дебіторської заборгованості на прибуток підприємства методом кореляційно-регресійного аналізу.

Найбільш ефективними методами вирішення задачі впливу дебіторської заборгованості на величину прибутку є кореляційний та регресійний аналіз.

Кореляційний аналіз являє собою статистичний метод, за допомогою якого вирішують наступні задачі:

- пошук взаємозв'язків між змінними шляхом інтервальної та моментної оцінки парних кореляцій, розрахунок та перевірка значення множинних коефіцієнтів кореляції та детермінації;

- відбір факторів, що мають найбільш суттєвий вплив на результуючий показник, на основі виміру ступеню зв'язку між ними.

Постановка задачі:

маючи дані за 5 років, потрібно розрахувати ступінь залежності суми



чистого прибутку (Y) підприємства від середньої за період суми дебіторської заборгованості (X) для підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» методом кореляційно - регресійного аналізу, побудувати рівняння регресії.

Вихідні дані для моделі представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для розрахунку показників кореляційного аналізу

№ П/п.	X	Y
1	3462	243,84
2	3462	264,16
3	5656	555,88
4	6639	513,12
5	1364	1018,13
6	1162	902,87
7	1202	1184,73
8	1412	1138,27
9	823,4	1253,2
10	791,1	1067,522

Рівняння регресії відбиває залежність результативної ознаки (прибуток підприємства) від факторної ознаки (дебіторська заборгованість) у середньому.

Розрахунок параметрів парного рівняння регресії можна робити за допомогою процесора електронних таблиць Excel з використанням вбудованої функції ЛИНЕЙН(...) процесора електронних таблиць MS Excel.

Порядок розрахунку зводиться до наступного:

1) викликають функцію ЛИНЕЙН(...) (категорія «Статистичні» майстра функцій);

2) у вікні цієї функції, виділяючи мишкою відповідні області таблиці вихідних даних, вказують область значень результуючої ознаки у і факторної ознаки x (якщо розраховують парне рівняння) або факторних ознак  $x_1, x_2, \dots, x_m$  (якщо розраховують множинне рівняння). Параметри константа і статистика задають рівними 1, натискають «Готово».

Примітка: константа =1 означає, що рівняння регресії повинне мати

вільний член  $a$ . Статистика  $=1$  означає, що крім коефіцієнтів рівняння регресії повинні виводитись статистичні характеристики:

- помилки коефіцієнтів регресії ( $S_a, S_{b1}, \dots, S_{bm}$ );
- коефіцієнт детермінації ( $r^2$ );
- залишкова дисперсія ( $S_{зал}$ );
- статистика Фішера ( $F$ );
- число ступенів волі ( $\nu$ );
- розсіювання регресії ;

3) виділити область комірок ( $5 \times (m+1)$ ), включаючи комірку, у якій був отриманий результат обчислення функції ЛИНЕЙН(...);

4) активізувати рядок формул;

5) утримуючи Ctrl+Shift, натиснути Enter.

У результаті одержати таблицю 3.4.

Таблиця 3.4

## Показники кореляційного аналізу

$b_m$	$b_{m-1}$	...	$b_1$	$a$
$S_{bm}$	$S_{b(m-1)}$	...	$S_{b1}$	$S_a$
$r^2$	$S_{зал}$	...	н/д	н/д
$F$	$\nu = n - m - 1$	...	н/д	н/д
$Q_{регр}$	$Q_{зал}$	...	н/д	н/д

Таблиця 3.5

Показники кореляційного аналізу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» для лінійної моделі

$b_1$	-0,135	$a$	1166,068
$S_{b1}$	0,043	$S_a$	140,151
$r^2$	0,558	$S_{зал}$	271,523
$F$	10,093	$\nu = n - m - 1$	8,000
$Q_{регр}$	744070,365	$Q_{зал}$	589799,926

В таблиці 3.4 представимо розраховані за 10 періодів (півріч) показники кореляційно-регресійного аналізу, та ступінь адекватності запропонованого кореляційного взаємозв'язку для лінійної регресійної моделі.

Висновок: лінійне рівняння регресії має вигляд  $\hat{y}_{\text{лин}} = 1166,068 - 0,135x$

Коефіцієнт кореляції  $0,7 \leq |r_{xy}| = 0,747 \leq 1$ , тому взаємозв'язок між факторною та результативною ознаками можна вважати сильним. Крім того цей взаємозв'язок не є прямим, тобто при збільшенні факторної ознаки (дебіторської заборгованості -  $x$ ) на 1 пункт результативна (прибуток -  $y$ ) зменшується (в середньому це зменшення складає 0,135п.). Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,558, тобто 55,8% варіації  $y$  обумовлено варіацією  $x$ , а 44,2% - впливом інших факторів. Розрахункові значення  $t_r = 3,1172$ ,  $t_a = 8,32$ , і  $t_b = 3,117$ , і більше табличного значення (2,31), тому коефіцієнт кореляції і коефіцієнти лінійного рівняння регресії значимі. Тому що розрахункове значення статистики Фішера для лінійного рівняння більше табличного ( $F_{\text{табл}}(1; 8; 0,05) = 5,32$ ), то лінійне рівняння регресії адекватно описує залежність  $y$  від  $x$ .

Далі для визначення більш точної моделі залежності прибутку від дебіторської заборгованості розрахуємо степеневу регресійну модель. Розраховані показники степеневі моделі подано в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Показники кореляційного аналізу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» для степеневі моделі

$b_1$	-0,6	$A$	11,10254
$S_{b1}$	0,1793	$S_a$	1,36475
$r^2$	0,5832	$S_{\text{зал}}$	0,42375
$F$	11,193	$\nu = n - m - 1$	8,00000
$Q_{\text{регр}}$	2,010	$Q_{\text{зал}}$	1,43653

$$a = eA = 66340$$

Висновок: степеневе рівняння регресії має вигляд  $66340x-0,6$ .

Коефіцієнт кореляції  $0,7 \leq |r_{xy}| = 0,764 \leq 1$ , тому взаємозв'язок між факторною та результативною ознаками можна вважати сильним. Крім того цей взаємозв'язок не є прямим, тобто при збільшенні факторної ознаки (x) результативна (y) зменшується. Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,5832, тобто 58,32% варіації у обумовлено варіацією x, а 41,68% - впливом інших факторів. Розрахункові значення  $t_r = 3,3456$ ,  $t_a = 48609,3938$  і  $t_b = 3,3456$ , більше табличного значення (2,31), тому коефіцієнт кореляції і коефіцієнти степеневого рівняння регресії значимі. Тому що розрахункове значення статистики Фішера для лінійного рівняння більше табличного ( $F_{\text{табл}}(1;8; 0,05) = 5,32$ ), то лінійне рівняння регресії адекватно описує залежність y від x.

Розрахуємо ще одну регресійну модель – параболічну. Розраховуємо параболічне рівняння регресії та його статистичні характеристики за допомогою функції ЛИНЕЙН (категорія «Статистичні» майстра функцій), а знайдені рішення приведемо в таблиці 3.7.

Висновок: параболічне рівняння регресії має вигляд

$$Y = 1691,4149 - 0,62x + 0,00007x^2$$

Коефіцієнт кореляції, тому взаємозв'язок між факторною та результативною ознаками можна вважати дуже сильним.

Таблиця 3.7

Параметри кореляційного аналізу ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» для параболічної моделі залежності прибутку від обсягів дебіторської заборгованості

$b_2$	0,00007	$b_1$	-0,6284251	$a$	1691,4149
$S_{b2}$	0,00002	$S_{b1}$	0,124616402	$S_a$	153,8602
$r^2$	0,8672	$S_{\text{зал}}$	159,0938321		
$F$	22,84978	$\nu = n - m - 1$	7		
$Q_{\text{рег}}$	1156694,35880	$Q_{\text{зал}}$	177175,932		

Крім того цей взаємозв'язок не є прямим, тобто при збільшенні факторної ознаки ( $x$ ) результативна ( $y$ ) зменшується. Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,8672, тобто 86,72% варіації  $y$  обумовлено варіацією  $x$ , а 13,28% - впливом інших факторів. Розрахункові значення  $t_b = 5,043$   $t_a = 10,99$  і  $t_{b_2} = 4,038$  більше табличного значення (2,31), тому коефіцієнт кореляції і коефіцієнти параболічного рівняння регресії значимі. Тому що розрахункове значення статистики Фішера для лінійного рівняння більше табличного ( $F_{\text{табл}}(1; 8; 0,05) = 4,74$ ), то параболічне рівняння регресії адекватно описує залежність  $y$  від  $x$ .

Тепер побудуємо графік кореляційного поля та лінії отриманих теоретичних кривих (рис.3.5).

Як видно з малюнка 3.5 в параболічного рівняння регресії більший коефіцієнт детермінації ніж в лінійного та степеневого та складає 0,8672, то можна зробити висновок, що в даному випадку параболічна модель більш точно описує залежність прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від суми дебіторської заборгованості.

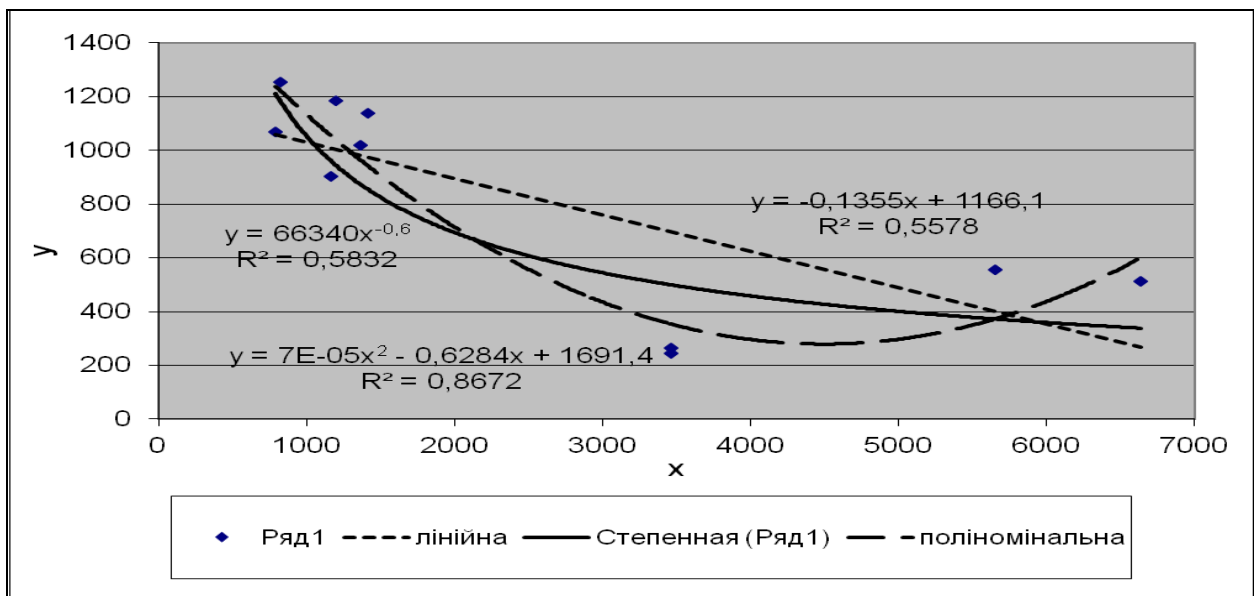


Рис. 3.5. Залежність прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від суми дебіторської заборгованості

### 3.3. Основні шляхи підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства

Проведене у другому розділі даної дипломної роботи дослідження фінансового стану підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» дозволило виявити як позитивні так і негативні аспекти. Так до позитивних результатів діяльності підприємства можна віднести високі показники прибутковості, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості.

В 2020 році підприємство отримало прибуток в розмірі 2320,7 тис. грн, а рентабельність власного капіталу склала 71,26%, рентабельність активів становить 58,87%, рентабельність реалізації знаходиться на рівні 90,31%, а коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність реалізації) становить 18,08%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2020 році становив 2,96, що є більше рекомендованого значення 0,2 майже в 15 разів. Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2020 році зріс до позначки 7,35, це означає що для погашення своїх зобов'язань підприємству достатньо для нормального функціонування щоб дебітори вчасно погасили хоча б 13,6% дебіторської заборгованості. Нагадаємо, що рекомендоване значення цього показника складає більше 1. Коефіцієнт поточної ліквідності складає в 2020 році 9,78, що є на 6 одиниць більше ніж в попередньому, це означає, що для того щоб розрахуватись по всім своїм зобов'язанням підприємству потрібно реалізувати 10% всіх своїх активів.

В 2020 році на 1 грн. власного капіталу приходиться 0,11 грн. залученого, тобто підприємство практично повністю забезпечує свою діяльність власними коштами, тому воно є дуже фінансово стійким та платоспроможним.

Але в той же час в підприємства є й негативні аспекти діяльності. Занадто великі значення коефіцієнтів ліквідності свідчать про неефективне використання коштів підприємства. Також в підприємства занадто великий власний капітал, а саме величина нерозподіленого прибутку (майже 72 % всіх пасивів підприємства). В активах підприємства значну частку займають

оборотні кошти, так в 2020 році 95 % активів приходилось на оборотні кошти, а саме на дебіторську заборгованість. В 2017 році частка дебіторської заборгованості в загальній сумі обігових коштів склала 94%. В 2018 році, незважаючи на зниження обсягу дебіторської заборгованості на 9770 тис. грн. порівняно з попереднім роком, частка її в активах зростає на 2 пп. В 2019 році через підвищення частки запасів та грошових коштів в обігових коштах підприємства спостерігається значне зниження частки дебіторської заборгованості в цих активах з 96 % у 2018 до 69 % у 2019 році, хоча обсяг дебіторів зріс на 89 тис. грн. В 2020 році сума дебіторської заборгованості склала 1614,5 тис. грн, що є менше ніж в попередньому році на 999,5 тис. грн., а частка її в оборотних активах досягла рекордно низької позначки 0,45 тобто 45%, в основному за рахунок оптимізації розрахунків з контрагентами.

Після проведення детального аналізу фінансового стану аналізованого підприємства та стану, складу, структури і динаміки його дебіторської заборгованості можна зробити висновок, що на даному підприємстві відсутня система ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Цілями створення системи ефективного управління дебіторською заборгованістю є зменшення ризиків компанії, а також оптимізація дій усього персоналу компанії і економія часу при прийнятті управлінських рішень.

Управління дебіторською заборгованістю є необхідною на невід'ємною ланкою загального управління фінансовою діяльністю підприємства. Саме на неї і будуть спрямовані запропоновані в цьому розділі оптимізаційні заходи, до яких відносяться:

- вдосконалення системи розрахунків зі споживачами продукції (послуг) підприємства через надання знижок від ціни послуг за своєчасну оплату контрагентом суми зобов'язань, зміна терміну інкотермс з FOB (Free on board, тобто товар завантажується на корабель замовника) на CPT (Carriage paid to, тобто товар доставляється перевізнику замовника у зазначене місце призначення);

- продаж дебіторської заборгованості банкам або факторинговим компаніям;
- підвищення ефективності використання власних коштів підприємства.

Важливе значення у взаємовідносинах між партнерами має дотримання встановлених домовленостей, у тому числі й строків проведення розрахунків чи поставки товарів. Для покращення роботи кожного підприємства потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення та сприяти зменшенню дебіторської заборгованості. Необхідно знайти оптимальні методи управління дебіторською заборгованістю, які б дозволили збільшити доходи підприємства в той же час запобігаючи створенню безнадійних боргів.

Покращення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» шляхом зміни умов інкотермс з FOB (Free on board) на CPT (Carriage paid to). Умови міжнародних розрахунків Інкотермс мають дуже сильний вплив на фінансову діяльність підприємств, а особливо на стан його дебіторської заборгованості.

Умови FOB (Free on board). Термін "Франко борт" означає, що продавець виконав поставку, коли товар перейшов через поручні судна в названому порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту всі витрати і ризики втрати чи пошкодження товару повинен нести покупець. За умовами терміна FOB на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Цей термін може застосовуватися тільки під час перевезення товару морським або внутрішнім водним транспортом.

При використанні умов "Франко борт" послуги ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» оплачуються продавцем металопродукції. Гроші від покупки металопродукції (зарубіжної компанії) надходять до корпорації в іноземній валюті (долари США), а вони вже після конвертації їх в національну валюту оплачують послуги підприємства. Тільки після цього зазначена компанія оплачує послуги перевізника металопродукції, порту, де відбувалась перевалка металопродукції та експедиторській компанії. Не рідко гроші перед сплатою



обслуговуючим компаніям прокручуються в обороті корпорації, тому середня затримка оплати досягає місяця.

При реалізації запропонованого заходу підприємство може значно знизити обсяги своєї дебіторської заборгованості по окремим контрагентам.

Розрахуємо ефект від запропонованого заходу.

В 2020 році сума дебіторської заборгованості підприємства склала 912,43 тис. грн. При реалізації запропонованого заходу 45 % послуг буде оплачувати покупець металопродукції, отже дебіторська заборгованість по даному підприємству знизиться на 45 % і становитиме:  $912,43 * (1-0,45) = 501,84$  тис. грн. Сума грошових коштів отриманих на розрахунковий рахунок підприємства становитиме  $912,43 * 0,45 = 410,59$  тис. грн. Таким чином, загальна сума дебіторської заборгованості зменшиться з 1614,5 тис. грн. до 1203,91 тис. грн, а оборотність дебіторської заборгованості знизиться з 56 днів до 50 днів.

Покращення управління дебіторською заборгованістю ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» шляхом організації системи надання знижок від ціни послуг. В умовах інфляції всяка відстрочка платежу призводить до того, що ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» фактично отримує лише частину вартості реалізованих послуг. Тому для підприємства може виявитися доцільним встановити деяку знижку з договірної ціни за умови дострокової (протягом місяця) оплати за договором.

Наступним аргументом на користь надання знижок покупцям у разі дострокової оплати є той факт, що ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» в даному випадку отримає можливість скоротити не тільки обсяг дебіторської заборгованості, але й обсяг фінансування, інакше кажучи, обсяг необхідного капіталу. Справа в тому, що крім втрат від інфляції, що виникають у зв'язку з несвоєчасністю розрахунків з покупцями, ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» несе втрати, пов'язані з упущеною вигодою можливого використання тимчасово вільних грошових коштів.

При аналізі поточних активів, особливо дебіторської заборгованості слід

мати на увазі, що в умовах інфляції всяка прострочення платежу призводить до того, що підприємство - виробник (продавець) реально отримує лише частину вартості реалізованої продукції.

Падіння купівельної спроможності грошей за період характеризується за допомогою коефіцієнта, зворотного величині індексу цін. Якщо встановлена договором сума до отримання становить величину  $S$ , а динаміка цін характеризується індексом  $I$ , то реальна сума грошей з урахуванням їх купівельної спроможності в момент оплати розраховується за формулою:

$$K = S / I, \quad (3.5)$$

де  $S$  - встановлена договором сума до отримання;

$I$  - індекс цін.

Обсяг дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» в 2020р. становив 1261,9 тис. грн. При щомісячному темпі інфляції 1,3333%, одержуємо, що індекс цін  $I = 1,013333$ . Таким чином, місячна відстрочка платежу призводить до того, що підприємство отримає реально 98,7% ( $(1 / 1,013333) * 100 = 98,7 \%$ ) від договірної вартості замовлення.

Для сформованого на підприємстві періоду погашення дебіторської заборгованості 56 днів (дивись табл. 3.8), індекс цін складе в середньому 2,5 ( $(0,013333 * 56) / 30$ ). Тоді коефіцієнт падіння купівельної спроможності грошей буде рівний 0,975 ( $1 - 0,025 = 0,975$ ). Інакше кажучи, при середньому терміні повернення заборгованості, що дорівнює 56 днів, підприємство реально отримає лише 97,5% від вартості договору, втрачаючи з кожної тисячі грн. виручки 25 грн.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідна наступна інформація: дані про виставлені дебіторам рахунки; час прострочення платежу (табл. 3.8). Перш ніж приступити до диференціації знижок, необхідно встановити їх максимально допустимий розмір. Максимальний розмір не повинен перевищувати суму втрат пов'язаних з простроченням дебіторської заборгованості, тобто 40 грн. з тисячі грн. або 4 %.

Таблиця 3.8

Класифікація дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги ТОВ  
«СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» за термінами виникнення за 2020 рік

Дебі- торська заборго- ваність	Класифікація дебіторської заборгованості за термінами виникнення (тис. грн.)				Сума дебі- торської заборго- ваності	Частка в сукупній дебіторській заборгованості
	0-30 днів	31-90 днів	91-120 днів	більше 120 днів		
за товари, роботи, послуги	501,84	212,00	137,47	0,00	851,31	0,71

Таблиця 3.9

Аналіз ефективності розробленої системи знижок

Показники	Варіант I	Варіант II	Варіант III	Варіант IV	Варіант V
	Оплата в момент поставки (знижка 2,5%)	Термін оплати 7днів (знижка 2%)	Термін оплати 15 днів (знижка 1,7%)	Термін оплати 30 дней (знижка 1,3%)	Термін оплати 92 дні (знижка не надається)
Індекс цін (I <sub>ц</sub> ) (I <sub>ц</sub> в день 1,0004444)	0	1,003111	1,006667	1,013333	1,040888
Втрати від інфляції з кожної тисячі грн. установленої ціни, грн.	0	3,1	6,67	13,33	40,89
Втрати від надання знижки з кожної тисячі грн. установленої ціни, грн.	25	20	17	13	-
Результат політики надання знижки з ціни при зменшенні терміну оплати дебіторської заборгованості, грн.	25	23,1	23,67	26,33	40,89

Для стимулювання оплати дебіторами заборгованості можна застосувати

наступну систему знижок:

- оплата послуг проводиться під час поставки металопродукції: знижка 3%;
- оплата послуг проводиться протягом 7 днів після поставки металопродукції: знижка – 2,5%;
- оплата послуг проводиться протягом 7 - 15 днів після поставки металопродукції: знижка – 2%;
- оплата послуг проводиться протягом 15 - 30 днів після поставки металопродукції: знижка – 1,5%;
- оплата послуг проводиться більше ніж через 30 днів після поставки металопродукції: знижки не надаються (табл. 3.9). Якщо покупець буде заздалегідь проінформований про те, яку знижку він отримає від дострокової оплати, цілком імовірно, що результатом його рішення буде прискорення розрахунків.

Як показує практика, ця система знижок вельми ефективна, що дозволяє зробити припущення про те, що більшість дебіторів погасять свою поточну заборгованість.

В таблиці 3.10 проведено розрахунок дебіторської заборгованості з урахуванням застосування системи знижок.

Таблиця 3.10

Розрахунок можливого об'єму дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» з урахуванням надання знижок

Дебіторська заборгованість	Оплата в момент поставки	Оплата впродовж 7 днів	Оплата впродовж 15 днів	Оплата впродовж 30 днів	Оплата впродовж терміну більше 30 днів	Сума дебіторської заборгованості
за товари, роботи, послуги	173,11	214,87	276,38	46,23	126,50	837,09

Таким чином, в результаті надання знижки в розмірі 2,5 % за оплату послуг в момент поставки металопродукції ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

зможє отримати 173,11 тис. грн. грошових коштів.

Підрахуємо загальну суму дебіторської заборгованості:

- з урахуванням надання знижки:

$$ДЗ_{п} = 837,09 + 90,6 + 79,4 + 6,2 + 176,4 = 1189,69$$

- без урахування знижки :

$$ДЗ_{бз} = 1203,91 \text{ тис. грн.}$$

Для аналізу фінансової ефективності системи знижок для дебіторів розрахуємо такі показники, як період обороту дебіторської заборгованості, який показує кількість днів за які дебіторська заборгованість проходить повний цикл на підприємстві. Розрахунок ефективності політики системи знижок подано в таблиці 3.11

Таблиця 3.11

Аналіз ефективності політики системи знижок ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ  
ГРУП»

Показники	Алгоритм розрахунку	Розрахунок
Виручка від реалізації послуг (В), тис. грн.	ф. № 2 р.2000	13866,5
Дебіторська заборгованість (ДЗ), середньорічна, тис. грн.	$(ДЗ_{н} + ДЗ_{к})/2$	1908,95
Період оборотності до введення системи знижок ( $O_{ф}$ ), днів	$ДЗ:В*360\text{дн.}$	50
Дебіторська заборгованість після введення системи знижок середньорічна, тис. грн.	$(ДЗ_{п} + ДЗ_{н})/2$	1901,85
Період оборотності після введення системи знижок ( $O_{пл}$ ), днів	$ДЗ:В*360\text{дн.}$	49
Ефект від прискорення оборотності, тис. грн.	$\pm E = \frac{В}{360} * (O_{пл} - O_{ф})$	- 38,52

З вищенаведених розрахунків можемо зробити висновок, що в результаті застосування системи знижок, сума зекономлених коштів у ТОВ «СТАЛЬ

ІНВЕСТ ГРУП» складе  $173,11 + 38,52 = 211,63$  тис. грн., а прискорення оборотності дебіторської заборгованості – 1 день.

Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю на підприємстві ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» шляхом її продажу факторинговим компаніям або банкам.

Факторинг — це фінансовий інструмент рефінансування комерційного кредиту, що надає можливість поповнення коштів підприємства за рахунок фінансування відвантажених, але ще не оплачених товарів.

У 1988 р. Міжнародний інститут уніфікації приватного права у Оттаві прийняв Конвенцію про міжнародний факторинг, за якою операція вважається факторингом, якщо вона задовольняє таким вимогам:

- наявне кредитування у формі попередньої оплати боргових вимог;
- здійснюється ведення бухгалтерського обліку постачальника, насамперед обліку реалізації;
- здійснюється інкасація заборгованості клієнта;
- здійснюється страхування кредитного ризику постачальника.

Правові основи фінансової діяльності у формі факторингу в нашій країні визначені Цивільним кодексом України, Законом «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Законом «Про банки і банківську діяльність». Факторинг, згідно з ознаками, наведеними в пункті 5 частини першої статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», є фінансовою послугою. Відповідно до Цивільного кодексу України фактором може бути банк або фінансова установа, а також фізична особа — суб'єкт підприємницької діяльності, яка, згідно із законом, має право здійснювати факторингові операції (ч. 3 ст. 1079 ЦК).

Згідно з ч. 1 ст. 1077 ЦК, за договором факторингу (фінансування під уступку права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає чи зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження іншої сторони (клієнта) за плату, а клієнт уступає чи зобов'язується уступити фактору своє

право грошової вимоги до третьої особи (боржника).

За своїм економічним змістом факторинг є інкасуванням дебіторської заборгованості клієнта з виплатою суми рахунків негайно або погашенням заборгованості.

Світова практика використання факторингу вирізняла низку його форм, які можуть бути класифіковані за певними критеріями.

За характером інструментів, які використовуються у якості вимог до платника, розрізняють простий та вексельний факторинг. При простому факторингу експортер переуступає фактору рахунки-вимоги, а при вексельному факторингу, коли розрахунок здійснюється з використанням векселів, факторингова компанія здійснює облік цих векселів.

Умовам факторингового фінансування відповідають насамперед довгострокові контракти, за якими здійснюються відвантаження постійним контрагентам (наприклад, офіційним регіональним дилерам), які позиціонуються на ринку на довгостроковій основі.

Припустимо, що підприємство ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» уклало договір з факторинговим відділом Приват банку про обслуговування у формі відкритого безрегресного факторингу з фінансуванням на суму 667,92 тис. грн. по основним дебіторам, в тому числі: ЗАТ «Інтертранссервіс» - 380,46 тис. грн., ТОВ «Форест» - 152,35 тис. грн., ТОВ «МТА Сервіс» - 135,11 тис. грн..

На час укладання договору факторингу відстрочки за договорами поставки з дебіторами складали: з ПрАТ «Інтертранссервіс» - 30 днів, з ТОВ «Форест» - 30 днів, з ТОВ «МТА Сервіс» - 30 днів.

Розмір комісійної винагороди банку фактору складає 2% від суми куплених розрахункових документів. Розмір відсотків за факторинг складає 23% річних.

Загальна сума переуступленої дебіторської заборгованості склала:

$$ДЗ_{\text{заг}} = 135,11 + 152,35 + 380,46 = 667,92 \text{ тис. грн.}$$

Сума фінансування склала:

$$ДЗ_{\phi} = 667,92 * (1 - (0,23 + 0,02)) = 500,94 \text{ тис. грн}$$

Реальна процентна ставка за факторингом = (процентна ставка/процент позичкових коштів)\*100 =  $0,23 / [1,0 - (0,23 + 0,02)] * 100 = 30,67 \%$ .

Підрахуємо загальні річні витрати при використанні підприємством факторингу (табл. 3.12).

Під час здійснення факторингових операцій дебіторська заборгованість трансформується в наявні кошти, і отже, може бути негайно використана підприємством для його цілей.

Використання фінансування дебіторської заборгованості за угодою факторингу дозволить зменшити борги, знизити ризик фінансово-економічної діяльності. Далі нам необхідно визначити скільки отримає підприємство при використанні факторингу.

Таблиця 3.12

Загальні річні витрати при використанні факторингу підприємством ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показник	Формула розрахунку	Розрахунок	Сума
Факторинговий процент	позичкові кошт * реальна процентна ставка за факторингом	500,94 * 0,3067	153,638
Комісія	сума дебіторської заборгованості * % комісійних	667,92 * 0,02	13,358
Всього			166,997

Доход від факторингу = сума проданої дебіторської заборгованості – загальні витрати по факторингу =  $667,92 - 166,997 = 500,923$  тис. грн.

Тобто при використанні факторингу підприємство отримає грошові кошти в сумі 500,923 тис. грн., та збиток від іншої операційної діяльності в сумі 166,997 тис. грн. а дебіторська заборгованість знизиться на 667,92 тис. грн і складе  $1189,69 - 667,92 = 521,77$  тис. грн.



Таблиця 3.13

Основні результати дослідження щодо управління дебіторською заборгованістю ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Сутність дослідження	Фінансово - економічні результати:
Обґрунтування необхідності зміни умов інкотермс з FOB (Free on board) на СРТ (Carriage paid to).	сума вивільнення грошових коштів - 410,59 тис. грн.
	зменшення загальної суми дебіторської заборгованості з 1614,5 тис. грн. до 1203,91 тис. грн
	зниження періоду тривалості одного обороту дебіторської заборгованості на 6 днів.
Впровадження організації системи надання знижок від ціни послуг при достроковому погашенні зоб'язань	вивільнення з обороту 173,11 тис. грн. грошових коштів
	зниження терміну тривалості обороту дебіторської заборгованості на 1 день
	вивільнення коштів з дебіторської заборгованості через підвищення її оборотності на 14,22 тис. грн.
	Ефект від прискорення оборотності дебіторської заборгованості на 1 день склав 38,52 тис. грн.
Обґрунтування доцільності застосування факторингу	сума вивільнення грошових коштів з дебіторської заборгованості 667,92
	сума отриманих на розрахунковий рахунок грошових коштів 500,92 тис. грн
	збиток від іншої операційної діяльності в сумі 166,997 тис. грн.
Після використання всіх заходів у комплексі	сума дебіторської заборгованості зменшилась з 1614,5 тис. грн. до 521,77
	період обороту дебіторської заборгованості знизився на 17 днів
	оборотність дебіторської заборгованості збільшилась з 6,43 до 8,78

Хоча річна вартість факторингу становить 30,67 %, що дещо перевищує ставки по кредитах, на нашу думку, підприємству необхідно проводити факторинг, забезпечивши при цьому безперебійне та ефективно налагоджене

власне виробництво. Адже при продажу дебіторської заборгованості факторинговій компанії, підприємству не потрібно забезпечувати ліквідною заставою, як при взятті кредиту. Тим більше, що наше підприємство не має ні довгострокових, ні короткострокових кредитів банку, що дозволяє йому проводити факторинг його дебіторської заборгованості.

Факторингова операція дозволяє підприємству - продавцю рефінансувати переважно частину дебіторської заборгованості щодо наданого покупцю кредиту в короткі строки. До недоліків факторингової операції слід віднести лише додаткові витрати продавця, пов'язані з продажем продукції, а також втрати прямих зв'язків з покупцем в процесі здійснення ним платежів.

Таблиця 3.14

Зміна структури оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» при впровадженні запропонованих заходів одночасно.

Показники	Факт, тис.грн.	Проект, тис.грн.	Факт, %	Проект, %
Оборотні активи	3597,8	3597,8	100,00%	100,00%
В тому числі:				
запаси	893,7	893,7	24,84%	27,25%
дебіторська заборгованість:	1614,5	521,77	44,87%	15,91%
за товари, роботи, послуги	1261,9	169,17	35,07%	5,16%
за розрахунками з бюджетом	90,6	90,6	2,52%	2,76%
за виданими авансами	79,4	79,4	2,21%	2,42%
з нарахованих доходів	6,2	6,2	0,17%	0,19%
інша поточна	176,4	176,4	4,90%	5,38%
грошові кошти	1089,2	1864,33	30,28%	56,84%

Запропоновані заходи щодо підвищення ефективності управління

дебіторською заборгованістю підприємства ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» краще використовувати не окремо один від одного, а в комплексі. Розрахуємо можливий ефект від їх впровадження та вплив на зміну структури оборотних активів (табл. 3.13,3. 14.). Як бачимо з таблиці 3.14 частка дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства знизилась майже в 3 рази, з 44,87 % до 15,91 %, це відбулося на 100% за рахунок зниження суми дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1092,73 або на 67,7 %, та як слідство цього, зниження частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в оборотних активах підприємства на 28,96 пп. Значно зросла сума грошових коштів, через вивільнення їх з дебіторської заборгованості. По проекту частка грошових коштів в оборотних активах складе 56,84%, замість 30,28 по факту.

Через вивільнення з обороту такої значної кількості грошових коштів, частину з них (50% або 550 тис. грн.) пропонується покласти на депозит до Банку під 17 відсотків річних. Це дозволить підприємству отримати:  $550 * 0,17 * 1 = 93,5$  тис. грн. позареалізаційного прибутку за рік. А другу частину інвестувати в виробництво сепарацій. В таблиці 3.15. наведено можливі фінансові результати від впровадження всіх оптимізаційних заходів, в тому числі інвестиційного проекту.

Згідно з даними таблиці 3.15 величина власного оборотного капіталу знизилась на 283,1 тис. грн, це пов'язано із збільшенням суми необоротних активів підприємства. Через значне вивільнення коштів з дебіторської заборгованості збільшився коефіцієнт абсолютної ліквідності, і склав по проекту 5,07, що є більше рекомендованого значення. Коефіцієнти швидкої та поточної ліквідності навпаки знизилися по проекту відповідно до факту на 0,86 та 0,87 відповідно. Частка оборотних коштів в активах підприємства знизилась на 9 пп., та складає 0,86 або 86 %.

Коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансової залежності залишилися незмінними

Таблиця 3.15

Показники ліквідності, ділової активності, платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»

Показники	Факт	Проект	Відхилення
Величина власних оборотних коштів (функціонуючий капітал)	3229,90	2946,80	-283,10
Коефіцієнт поточної ліквідності	9,78	8,91	-0,87
Частка оборотних коштів в активах	0,95	0,86	-0,09
Частка запасів в поточних активах	0,248	0,235	-0,013
Коефіцієнт автономії	0,90	0,9	0,00
Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,11	0,00
Коефіцієнт маневрування власних засобів	0,94	0,85	-0,09
Тривалість обороту в днях дебіторської заборгованості	56	41	-15
Тривалість обороту в днях кредиторської заборгованості	18	18	0
Середньорічна сума дебіторської заборгованості	2114,25	1567,85	-546,40
Середньорічна сума кредиторської заборгованості	339,3	339,3	0,00
Рентабельність активів, %	58,87	69%	10%
Рентабельність реалізації, %	90,31	78%	-13%
Коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність реалізації), %	18,08	16%	-2%
Рентабельність оборотних активів, %	62,81	79%	16%
Рентабельність власного капіталу, %	71,26	83%	12%
Період окупності власного капіталу, роки	1,40	120%	-20%

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості по проекту порівняно з фактичними показниками зріс на 2,29 і складає 8,85, відповідно термін тривалості одного обороту дебіторської заборгованості знизився з 56 днів до 41 дня, тобто на 15 днів. Це свідчить про ефективність запропонованих заходів щодо поліпшення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

Сума дебіторської заборгованості знизилась по проекту на 1092,73 тис. грн. і склала 521,77 тис. грн. Це відбулось за рахунок зниження заборгованості за товари, роботи, послуги після впровадження ефективних оптимізаційних заходів по управлінню дебіторською заборгованістю, а саме: зміни умов розрахунків з покупцями послуг компанії, шляхом переходу на інший термін інкоремс, організації системи надання знижок покупцям при скороченні термінів оплати зобов'язань, передачі частки дебіторської заборгованості до банку на умовах факторингу.

Зазначені вище заходи таким чином відобразились на показниках прибутковості аналізованого підприємства:

коефіцієнт рентабельності активів зріс на 10 пп., але рентабельність реалізації знизилась на 13 пп. також знизився і коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність продажу) - на 2пп.;

через зменшення оборотних активів та поліпшення їх якості рентабельність оборотних активів зросла на 16 пп.;

через збільшення прибутку підприємства зросла рентабельність власного капіталу на 12 пп, тобто з 1 грн. вкладено в підприємство власного капіталу інвестор отримує 83 копійки чистого прибутку, тому період окупності власного капіталу по проекту складає 1,2 роки або 432 дні.

### Висновки до розділу 3

В дипломній роботі було запропоновано заходи щодо підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю, впровадження яких

дозволило б підприємству знизити загальний обсяг дебіторської заборгованості майже втричі, та значно підвищити її якість та оборотність.

1. За методами регресійного аналізу здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами погашення. Результати прогнозу показують, що має місце позитивна тенденція до зменшення всіх видів дебіторської заборгованості, що сприятиме зростанню прибутку та поліпшенню фінансового стану підприємства в 2021 році. Дебіторська заборгованість до 180 днів та до 120 днів зникнуть із звітності підприємства протягом 2021-2022 років, а сума дебіторської заборгованості до 30 днів складе приблизно 700 тис. грн. в першому півріччі та 650 тис. грн. – в другому півріччі 2021 року. Сума дебіторської заборгованості терміном погашення до 90 днів складе в першому півріччі 2021 року приблизно 150 тис. грн., а в другому – приблизно 130 тис. грн.

2. Розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від стану дебіторської заборгованості. Встановлено, що з використанням лінійного рівняння регресії при збільшенні факторної ознаки (дебіторської заборгованості) на 1 пункт результативна (прибуток) зменшується (в середньому це зменшення складає 0,135п.).

3. Запропоновано сучасні методи управління дебіторською заборгованістю. Обґрунтовано необхідність використання найбільш оптимального виду розрахунків з покупцями на даному етапі роботи підприємства шляхом зміни умов інкотермс з FOB (Free on board) на CPT (Carriage paid to), що вивільнить грошові кошти на суму 410,59 тис. грн..

4. Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування політики знижок на аналізованому підприємстві на основі розрахунку втрат від інфляції за прострочені платежі, що дозволить визначити найбільш прийнятний для підприємства розмір знижок по кожній категорії дебіторської заборгованості по термінах її погашення. Використання цього інструменту управління дебіторською заборгованістю дозволить оперативно вирішувати питання стимулювання погашення наявної дебіторської заборгованості даного

підприємства, значно зменшуючи ймовірність переходу заборгованості в прострочену, вивільнить з обороту 173,11 тис. грн. грошових коштів.

5. Обґрунтовано передачу управлінських функцій по погашенню дебіторської заборгованості факторинговим компаніям або банкам та доцільність застосування факторингу, що сприятиме вивільненню грошових коштів з дебіторської заборгованості на суму 667,92 тис. грн.

6. В результаті реалізації запропонованих заходів частка дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства знизилась майже в 3 рази, з 44,87 % до 15,91 %, це відбулося на 100% за рахунок зниження суми дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1092,73 або на 67,7 %, та як слідство цього, зниження частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в оборотних активах підприємства на 28,96 пп.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості по проекту порівняно з фактичними показниками зріс на 2,29 і складає 8,85, відповідно термін тривалості одного обороту дебіторської заборгованості знизився з 56 днів до 41 дня, тобто на 15 днів. Це свідчить про ефективність запропонованих заходів щодо поліпшення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Покращилися всі фінансові показники діяльності підприємства

## ВИСНОВКИ

Проведене в даній дипломній роботі дослідження стану, ефективності використання й фінансування оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» дозволило зробити висновок, що ефективне управління оборотними активами, особливо дебіторською заборгованістю, має особливу роль в процесі управління підприємством.

За результатами досліджень стану, ефективності використання та фінансування оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» встановлено таке.

Підприємство в 2016 – 2020 роках функціонувало цілком успішно, але не стабільно. В 2019 -2020 роках чітко проявилася тенденція до поліпшення фінансового стану. Впродовж досліджуваного періоду фінансування діяльності ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» відбувалось переважно за рахунок власного капіталу, який у 2020 році збільшився у 2,7 разів (3429,7 тис. грн.) у порівнянні з 2016 роком і склав 90,0% від загальної суми капіталу підприємства. Поточні зобов'язання підприємства, навпаки, знизилися з 6575 тис. грн. до 367,9 тис. грн. (на 94,4%), в основному за рахунок погашення кредиторської заборгованості за товари й послуги та інших поточних зобов'язань. В результаті частка поточних зобов'язань знизилася у 2020 році на 73,9% у порівнянні з 2016 роком.

Активи підприємства. мають стійку тенденцію до зниження вартості майна. За досліджуваний період його вартість знизилася на 51,6%, що було обумовлено зменшенням вартості як необоротних, так і, насамперед, оборотних активів (на 52,6%). Оборотні активи займають левову частку у майні підприємства, яка у 2017 р. була найбільшою і складала 98,5%, у 2020р. - 94,8%. Отже, підприємство не створює умови для розвитку своєї матеріально-технічної бази шляхом поповнення та оновлення активної частини основних фондів.

Основною складовою оборотних активів є дебіторська заборгованість, яка складає від 95,6% у 2018 році (найбільша частка) до 45% у 2020 році. Намітилася позитивна тенденція до оптимізації структури оборотних активів



за рахунок зростання частки грошових активів до 30% та частки запасів товарно - матеріальних цінностей до 25%.

Оборотний капітал на підприємстві сформовано як за рахунок власного капіталу, так і шляхом залучення позичкових коштів. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами має стійку тенденцію до зростання з 0,14 в 2016 році до 0,9 в 2020 році, що значно перевищує нормативні значення та свідчить про покращення ліквідності балансу підприємства й створення умов для його нормальної платоспрожності

Наявність проблем з дебіторською заборгованістю, яка складає від 45% до понад 90% оборотних активів та високу питому вагу оборотних активів в загальній вартості активів (94,8%) дозволило ідентифікувати підхід до формування оборотних активів як консервативний.

Підхід до фінансування оборотних активів на ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» коливається від ідеального (у 2017 році з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,11) до консервативного в 2020 році (з коефіцієнтом забезпечення оборотних активів власними коштами 0,90). Підприємство має власні кошти для фінансування оборотних активів. У 2020р. оборотні активи вже на 90 % фінансуються за рахунок власного капіталу, відповідаючи консервативному типу підходу до фінансування оборотних активів на підприємстві.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства свідчить, що в цілому ситуація в сфері здійснення платіжно-розрахункових відносин підприємства з його дебіторами і кредиторами не представляє суттєвої загрози стабільності фінансового стану підприємства, але чимала частка дебіторської заборгованості є простроченою, що потребує прийняття оперативних управлінських рішень щодо її стягнення.

Підприємство є платоспроможним й фінансово стійким в довгостроковому та короткостроковому періодах, про що свідчить покращення в 2020 році коефіцієнтів ліквідності й фінансової стійкості, підвищення оборотності оборотних активів, зокрема, дебіторської

заборгованості, підвищення всіх показників рентабельності. В 2020 році підприємство отримало прибуток в розмірі 2320,7 тис. грн, а рентабельність власного капіталу склала 71,26%, рентабельність активів становить 58,87%, рентабельність реалізації знаходиться на рівні 90,31%, а коефіцієнт прибутковості (операційна рентабельність реалізації) становить 18,08%. Коефіцієнт поточної ліквідності склав в 2020 році 9,78, що є на 6 одиниць більше ніж в попередньому.

В дипломній роботі за методами регресійного аналізу здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами погашення. Результати прогнозу показують, що має місце позитивна тенденція до зменшення всіх видів дебіторської заборгованості, що сприятиме зростанню прибутку та поліпшенню фінансового стану підприємства в 2021 році. Дебіторська заборгованість до 180 днів та до 120 днів зникнуть із звітності підприємства протягом 2021-2022 років, а сума дебіторської заборгованості до 30 днів складе приблизно 700 тис. грн. в першому півріччі та 650 тис. грн. – в другому півріччі 2021 року. Сума дебіторської заборгованості терміном погашення до 90 днів складе в першому півріччі 2021 року приблизно 150 тис. грн., а в другому – приблизно 130 тис. грн.

Розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП від стану дебіторської заборгованості. Встановлено, що з використанням лінійного рівняння регресії при збільшенні факторної ознаки (дебіторської заборгованості) на 1 пункт результативна (прибуток) зменшується (в середньому це зменшення складає 0,135п.).

Запропоновано сучасні методи управління дебіторською заборгованістю. Обґрунтовано необхідність використання найбільш оптимального виду розрахунків з покупцями на даному етапі роботи підприємства шляхом зміни умов інкотермс з FOB (Free on board) на CPT (Carriage paid to), що вивільнить грошові кошти на суму 410,59 тис. грн..

Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування політики знижок на аналізованому підприємстві на основі розрахунку втрат від інфляції за

прострочені платежі, що дозволить визначити найбільш прийнятний для підприємства розмір знижок по кожній категорії дебіторської заборгованості по термінах її погашення. Використання цього інструменту управління дебіторською заборгованістю дозволить оперативно вирішувати питання стимулювання погашення наявної дебіторської заборгованості даного підприємства, значно зменшуючи ймовірність переходу заборгованості в прострочену, вивільнить з обороту 173,11 тис. грн. грошових коштів.

Обґрунтовано передачу управлінських функцій по погашенню дебіторської заборгованості факторинговим компаніям або банкам та доцільність застосування факторингу, що сприятиме вивільненню грошових коштів з дебіторської заборгованості на суму 667,92 тис. грн.

В результаті реалізації запропонованих заходів частка дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства знизилась майже в 3 рази, з 44,87 % до 15,91 %, це відбулося на 100% за рахунок зниження суми дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1092,73 або на 67,7 %, та як слідство цього, зниження частки дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги в оборотних активах підприємства на 28,96 пп.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості по проекту порівняно з фактичними показниками зріс на 2,29 і складає 8,85, відповідно термін тривалості одного обороту дебіторської заборгованості знизився з 56 днів до 41 дня, тобто на 15 днів. Це свідчить про ефективність запропонованих заходів щодо поліпшення управління дебіторською заборгованістю та оптимізацію оборотних активів на підприємстві. Покращилися всі фінансові показники діяльності підприємства

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Активізація кругообороту капіталу: обліково-контрольний аспект: монографія / За заг. ред. д.е.н. Т. Г. Камінської. Ніжин: Лисенко М. М., 2015.416 с.
2. Алексєєв І. В., Нич О. І. Поняття «оборотних активів» підприємства якекономічної категорії. *Економічний простір*. 2010. № 42. С. 133–137.
3. Аранчій В. І. Фінанси підприємства : навчальний посібник. Київ: Професіонал, 2004. 304 с.
4. Арутюнов Ю. А. Финансовый менеджмент. Москва: КНОРУС, 2007.312 с.
5. Бабяк Н. Д., Савочка В. В. Ковенанти як інноваційний інструмент фінансового управління кредитними ризиками. *Журнал «Ринок Цінних Паперів України»*. 2015. №8. С. 3–9.
6. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник. 7-ме вид. Київ : Знання-Прес., 2008. 719 с.
7. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : учебное пособие.2-е изд., доп. и перераб. Москва: Финансы и статистика, 2009. 635 с.
8. Барынькина Н. П. Финансовые ковенанты как инновационный инструмент финансового инжиниринга в России: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.10. Йошкар-Ола, 2012. 20 с.
9. Беляев Р. В. Ковенанты как механизм управления рисками в кредитных отношениях. *Вестник С.-Петербур. ун-та. Сер. Менеджмент*. 2015. Вып.1.С. 91–124.
10. Бетехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2009. № 1 (16). С.74–77.
11. Бечко В. П. До питання щодо економічної сутності оборотних засобів. *Інноваційна економіка*. 2010. № 4 (18). С. 98–102.
12. Бечко П. К., Попиченко Д. А. Методичні підходи щодо визначення показників ефективності використання оборотних активів. *Глобальні та*

- національні проблеми економіки*. 2016. Випуск 9. С. 396–404. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/82.pdf> (дата звернення 05.06.2018).
13. Білик М. Д., Надточій С. І. Грошові потоки підприємств у мікротамакроекономічному аспекті. *Фінанси України*. 2007. № 6. С. 133–147.
  14. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. *Фінансовий аналіз : навч. посіб.* Київ: КНЕУ, 2005. 592 с.
  15. Бланк И. А. *Управление активами / под ред. И. А. Бланк*. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2000. 717 с.
  16. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. *Інвестиції практика та досвід*. 2008. № 4. С. 40–44.
  17. Бочуля Т. В., Янчева Л. М. Концепція управління грошовими потоками в ретроспективі фінансової стратегії. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10, Ч 4. С. 425–429.
  18. Бригхем Ю. А., Гапенски Л. С. *Финансовый менеджмент: учебное пособие*. Москва: Финансы и статистика, 1999. 429 с.
  19. Буряковський В. В., Кармазін В. Я., Кламбет С. В. *Фінанси підприємств*. Дніпропетровськ: Пороги, 1998. 122 с.
  20. Велкова І. Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. Вип. 1 (48). С. 46–51. URL: [file:///C:/Users/ADV/Downloads/Vsed\\_2013\\_1\\_8.pdf](file:///C:/Users/ADV/Downloads/Vsed_2013_1_8.pdf) (дата звернення 05.06.2018)
  21. Витвицька У. Я., Андрійчук І. В., Петрунів Д. В. Інтегральна оцінка ефективності управління оборотними активами на прикладі вітчизняних енергопостачальних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Випуск 28. Частина 1. С. 79–83.
  22. Гарафонова О. І. Управління оборотними активами: принципи та підходи до класифікації розвитку на промислових підприємствах. *Науковий журнал «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті*

- міжнародної інтеграції*». 2018. №31(20). С. 75–80.
23. Гаценко-Колумбет О. П. Оборотні активи підприємства: проблеми теорії обліку. *Вісник ЖДТУ*. 2013. № 1 (63). С. 42–47. URL: [file:///C:/Users/ADV/Downloads/28499-79273-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ADV/Downloads/28499-79273-1-PB%20(1).pdf) (дата звернення 10.06.2018).
24. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності. *Актуальні проблеми економіки*. 2007. №9.С. 179–184.
25. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1 (29). С.75–85.
26. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03. Львів, 2006.20 с.
27. Економічна інформація. Енциклопедія сучасної України: веб-сайт. URL: [http://esu.com.ua/search\\_articles.php?id=18772](http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18772) (дата звернення 11.05.2019).
28. Єрмошкіна О. В. Теоретичні підходи до класифікації фінансових потоків в умовах розвитку міжнародних зв'язків підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2003. № 4. С. 79–87.
29. Єршова Н. Ю. Удосконалення методичного підходу до аналізу оборотних коштів як фактору ефективності діяльності промислового підприємства. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»*. 2012. № 45 (951). С. 37–46.
30. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2009. 20 с.
31. Камінська Т. Г. Бухгалтерський облік і контроль кругообороту капіталу: теорія, методологія, практика: дис. ... д-ра екон. наук:08.00.09 / Національна академія статистики, обліку та аудиту. Київ, 2014. 496 с.
32. Камінська Т. Г. Економічна сутність та класифікаційні

- характеристики капіталу підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*: міжнар. зб. наук. праць. Вип. 2 (20). Житомир, 2011. С. 230–245.
33. Коваленко О. В., Отечко Ю. С. Підвищення ефективності формування і використання оборотного капіталу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2016.
34. Коваленко Т. О., Іщенко Н. А. Оцінка ефективності формування грошових потоків. *Наукові записки Кіровоградського національного технічного університету*. 2011. Вип. 11, Ч. II. С. 165–169.
35. Ковбасюк М. Р. Анализ эффективности использования оборотных средств предприятий. *Бухгалтерский учет*. 1987. № 9. С. 14–18
36. Колода Ю. Ф. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємства. URL: <http://intkonf.org/koloda-yu-f-teoretichni-aspekti-analizu-groshovih-potokiv-pidpriemstva/> (дата звернення 03.05.2019)
37. Костирко Р. О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Харків : Фактор, 2007. 784 с.
38. Кошельок Г. В., Степанова І. В. Факторні моделі грошових потоків підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. Економічні науки*. 2014. № 5-6 (76-77). С. 161–171.
39. Краменко Г. О., Чорна О. С. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 520 с.
40. Крюкова І. О., Свірідова М. С. Сучасні методичні підходи до оцінки грошових потоків підприємства. *Науковий вісник: зб. наук. праць. Міжнародний гуманітарний університет*. 2016. Вип. 21. С. 144–148.
41. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз об'єктів господарювання: монографія. Київ: КНЕУ, 2011. 387 с.
42. Лисициан Н. С. Анализ использования оборотных средств в новых условиях. Киев: Техника, 1970. 184 с.
43. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління грошовими потоками : навчальний посібник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 255 с.

44. Мездриков Ю. В. Аналіз джерел формування оборотного капіталу. *Економічний аналіз: теорія і практика*. 2007. № 8. С. 14–18.
45. Мешкова Н. Л. Економічна сутність ділової активності промислового підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2013. № 1. С. 105–108..
46. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підручник. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2008. 513 с.
47. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ : Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2010. 412 с.
48. Мних Є. В., Лайко П. А. Фінанси підприємств : підручник для студ. вузів. Академія муніципального управління. Київ: Знання України, 2004. 428 с.
49. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / Пер. з англ. В. Ф. Овсієнка та В. Я. Мусієнка. Київ: Основи, 1993. 383 с.
50. Партин Г. О., Задерецька Р. І., Галечко І. Б. Управління грошовими потоками підприємства й оцінювання його ефективності. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія Економіка*. 2014. Вип. 694-695. С. 108–113.
51. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2010. 20 с.
52. Поважний О. С., Крамзіна Н. О., Кваша Ю. В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». *Економічний простір*. 2008. №12/2. С. 41–52. URL:<http://masters.donntu.org/2012/iem/reznic/library/article4.htm> (дата звернення 21.06.2019).
53. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 536 с.
54. Поддєрьогін А. М., Невмержицький Я. І. Ефективність управління грошовими потоками підприємства. *Фінанси України*. 2007. № 11. С. 119–



- 127.
55. Рогозян Л. Є., Шевцова В. І. Аналіз грошових потоків підприємства.  
URL: [http://www.rusnauka.com/22\\_NIOBG\\_2007/Economics/25263.doc.htm](http://www.rusnauka.com/22_NIOBG_2007/Economics/25263.doc.htm)  
(дата звернення 03.05.2021)
56. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: прикладные вопросы с анализом деловых ситуаций. К : Максимум, 2001. 600 с.
57. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. Держ. Ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 460с.
58. Соляник Л. Г. *Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління*: монографія /за ред. О. С. Галушко. Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. 239 с.
59. Степанюк О. С. Економічна сутність оборотного капіталу як об'єкта управління та оцінювання. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24–26 жовтня 2019 р.). Львів, 2019. С. 195–196.
60. Степанюк О. С. Економічні процеси оборотності активів та її показники. *Академічний огляд*. 2019. № 2 (51). С. 39–47.
61. Хохлов М. П., Щербань О. Д., Крилова М. А. Поняття оборотних активів підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 31. С.409–414  
URL: [http://market-infr.od.ua/journals/2019/31\\_2019\\_ukr/63.pdf](http://market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/63.pdf) (дата звернення 06.05.2021).
62. Чубка О. М., Рудницька О. М. Особливості визначення категорії оборотного капіталу підприємства. Вісник Національного університету
63. «Львівська політехніка». *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 767. С. 179–184.
64. Швець Ю. О., Скворцова А. В. Управління оборотними активами підприємств *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. №13. С. 127–130.

## ДОДАТОК А

Таблиця А.1

## Показники для оцінки ефективності використання грошових коштів

Показник	Формула розрахунку	Код рядка фінансової звітності
1	2	3
І Показники загального характеру		
Частка грошових коштів в оборотних активах (К1)	ГК	1165
	$\frac{\text{ОА}}{\text{Г} - \text{грошові кошти та їх еквіваленти} + \text{ОА} - \text{оборотні активи}}$ <p><i>Показник розраховується на початок і кінець періоду</i></p>	1195 + 1200
Питомий обсяг грошового обороту на 1 грн реалізованої продукції (К2)	$\frac{\text{ПГПз} + \text{ВГПз}}{\text{ЧВ}}$	(з 3000 до 3095)+(з 3200 до 3250)+(з 3300 до 3340)  (з 3100 до 3115)+(з 3135 до 3190)+(з 3255 до 3290)+(з 3345 до 3390)  2000
	ПГПз – загальний позитивний грошовий потік ВГПз – від’ємний грошовий потік ЧВ – чиста виручка (дохід) від реалізації продукції	
Частка чистого грошового потоку від операційної діяльності в загальному чистому грошовому потоці (К3)	ЧГПо	3195
	$\frac{\text{ЧГПо}}{\text{ЧГПз}}$ <p>ЧГПо – чистий грошовий потік від операційної діяльності            ЧГПз – загальна сума чистого грошового потоку</p>	3400
ІІ Показники якості оборотності грошових коштів		
Коефіцієнт участі позитивного грошового потоку від операційної діяльності в загальному позитивному грошовому потоці (К4)	ПГПо	з 3000 до 3095
	$\frac{\text{ПГПо}}{\text{ПГПз}}$ <p>ПГПо – позитивний грошовий потік від операційної діяльності            ПГПз – загальний позитивний грошовий потік</p>	(з 3000 до 3095) + (з 3200 до 3250) + (з 3300 до 3340)

1	2	3
Частка від'ємного грошового потоку від операційної діяльності в загальному від'ємному грошовому потоці (К5)	ВГПо ВГПз ВГПо – від'ємний грошовий потік від операційної діяльності ВГПз – від'ємний грошовий потік	$(з\ 3100\ до\ 3115) + (з\ 3135\ до\ 3190)$ $(з\ 3100\ до\ 3115) + (з\ 3135\ до\ 3190) + (з\ 3255\ до\ 3290) + (з\ 3345\ до\ 3390)$
Частка від'ємного грошового потоку від інвестиційної діяльності в загальному від'ємному грошовому потоці (К6)	ВГПі ВГПз ВГПі – від'ємний грошовий потік від інвестиційної діяльності ВГПз – від'ємний грошовий потік	$з\ 3255\ до\ 3290$ $(з\ 3100\ до\ 3115) + (з\ 3135\ до\ 3190) + (з\ 3255\ до\ 3290) + (з\ 3345\ до\ 3390)$
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку (К7)	ЧГПз $ПЗк + \Delta TM + Дк$ ЧГПз – загальна сума чистого грошового потоку ПЗк – поточні зобов'язання на кінець періоду ΔТМ – приріст запасів Дк – борг по несплачених дивідендах на кінець періоду	$3400$ $(1695к + 1700к) + (1100к - 1100п) + 1640к$
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку (К8)	ПГПз ВГПз ПГПз – загальний позитивний грошовий потік ВГПз – від'ємний грошовий потік	$(з\ 3000\ до\ 3095) + (з\ 3200\ до\ 3250) + (з\ 3300\ до\ 3340)$ $(з\ 3100\ до\ 3115) + (з\ 3135\ до\ 3190) + (з\ 3255\ до\ 3290) + (з\ 3345\ до\ 3390)$
Коефіцієнт вибуття грошових коштів (К9)	ВГПз ОАп ВГПз – від'ємний грошовий потік ОАп – оборотні активи на початок періоду	$(з\ 3100\ до\ 3115) + (з\ 3135\ до\ 3190) + (з\ 3255\ до\ 3290) + (з\ 3345\ до\ 3390)$ $1195п + 1200п$
Коефіцієнт притоку грошових коштів (К10)	ПГПз ОАк ПГПз – загальний позитивний грошовий потік ОАк – оборотні активи на кінець періоду	$(з\ 3000\ до\ 3095) + (з\ 3200\ до\ 3250) + (з\ 3300\ до\ 3340)$ $1195к + 1200к$

ЧГПз	3400	3
ПЗк ЧГПз – загальна сума чистого грошового потоків ПЗк – поточні зобов'язання на кінець періоду	1695к + 1700к	
Поточний коефіцієнт покриття поточних зобов'язань чистим грошовим потоком (К11)		
Коефіцієнт чистого збільшення оборотних активів (К12)	ЧГПз ОАп ЧГПз – загальна сума чистого грошового потоку ОАп – оборотні активи на початок періоду	3400 1195п + 1200п
<b>III Показники ефективності використання грошових коштів</b>		
Швидкість оборотності грошових потоків (V), дні	$\frac{\overline{К* Д}}{ВГПоу}$ К – середня величина грошових коштів за період Д – дні в періоді ВГПоу – скоригований від'ємний грошовий потік від операційної діяльності	$\frac{((1165п + 1165к)/2) * 365}{3100 + (з 3135 до 3190)}$
Коефіцієнт співвідношення умовно безоплатних джерел фінансування оборотних активів до всіх поточних зобов'язань (К13)	$\frac{ПЗ - К}{ПЗ}$ ПЗ – поточні зобов'язання К – поточні кредити банків <i>Показник розраховується на початок і кінець періоду</i>	$\frac{(1695 + 1700) - (1600 + 1610)}{1695 + 1700}$

В.о. ректора  
Національного ТУ  
«Дніпровська політехніка»  
академіку НАН України  
професору Півняку Г. Г.

**ЗАМОВЛЕННЯ**  
**на виконання кваліфікаційної роботи**

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-18ск-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Деркач Валерії Миколаївни виконати кваліфікаційну роботу на тему «Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми подальшого економічного розвитку підприємства і можуть бути використані з метою підвищення ефективності його інвестиційної й фінансової діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Відповідальна особа  
директор ТОВ «СТАЛЬ  
ІНВЕСТ ГРУП»  
(посада, місце роботи)



A handwritten signature in blue ink, likely belonging to the director of the company.

Некlesa В.П.  
(ПІБ)

## РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-17-1  
Деркач Валерії Миколаївни  
на тему «Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності  
використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»  
представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр  
фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю  
072 «Фінанси банківська справа та страхування»

Дипломна робота присвячена актуальній темі і має практичне значення для ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП». Зміст дипломної роботи відповідає назві й завданням роботи за структурою та за змістом.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в систематизації та узагальненні науково-методичних підходів до оцінювання ефективності використання оборотних активів підприємства в сучасних умовах.

Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає в проведенні аналізу динаміки, структури, джерел формування оборотних активів та дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП». В роботі здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами її надання; розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від стану дебіторської заборгованості. Запропоновано сучасні методи управління дебіторською заборгованістю. Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування політики знижок та передачу управлінських функцій з погашення дебіторської заборгованості факторинговим компаніям.

Теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені методичні рекомендації щодо покращення фінансового стану ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» можуть бути використані підприємством в практичній діяльності при формуванні фінансової стратегії його розвитку, зокрема, розробці політики управління оборотними активами та джерелами їх фінансування.

Кваліфікаційна робота Деркач Валерії Миколаївни допускається до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Відповідальна особа  
директор ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ  
ГРУП»  
(посада, місце роботи)



Некlesa В.П.  
(ПІБ)

**ВІДЗИВ**  
на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-18ск-1  
Деркач Валерії Миколаївни  
на тему «Планування заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП»  
представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю  
072 «Фінанси банківська справа та страхування»

1. **Мета кваліфікаційної роботи** – є обґрунтування методичних підходів та розроблення практичних рекомендацій щодо оцінювання, прогнозування та ефективного використання оборотних активів ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП».

2. **Актуальність теми кваліфікаційної роботи** зумовлена трансформаційними процесами, що відбуваються в українській економіці, розвитком не лише всіляких форм власності, але і різноманіттям господарської поведінки власників і менеджерів підприємств. Динаміка розвитку світової економіки вимагає від Українських підприємств постійного моніторингу та підвищення ефективності управління ресурсами підприємства, важливою складовою яких є оборотні активи.

3. **Тема кваліфікаційної роботи бакалавра** безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» - підвищенням ефективності формування та використання оборотних активів підприємства.

4. **Задачі кваліфікаційної роботи** містять елементи наукового дослідження та проведення аналітичної роботи з аналізу динаміки, структури, джерел формування оборотних активів та дебіторської заборгованості ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП», обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

5. **Позитивним результатом роботи** є те, що студентка проаналізувала фінансову звітність підприємства, оцінила ефективність використання оборотних активів підприємства та її вплив на його фінансовий стан. За методами регресійного аналізу здійснено прогнозування обсягів дебіторської заборгованості за термінами погашення; розроблено економіко-математичну модель залежності прибутку ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» від стану дебіторської заборгованості.

6. **Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.** Студентка Деркач В.М. регулярно відвідувала консультації та, прислухаючись до методичних рекомендацій керівника, виконувала роботу самостійно. В роботі запропоновано сучасні методи управління дебіторською заборгованістю. Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування політики знижок та передачу управлінських функцій з погашення дебіторської заборгованості факторинговим компаніям.

7. **Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.** Ступінь самостійності виконання кваліфікаційної роботи добрий.

8. **Виконання презентації.** Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. **Дотримання стандартів.** Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності до вимог національного стандарту ДСТУ 3008:2015.

10. Робота Деркач Валерії Миколаївни виконана на замовлення ТОВ «СТАЛЬ ІНВЕСТ ГРУП» та отримала позитивну оцінку його керівництва.

*Таким чином, констатуємо, що кваліфікаційна робота Деркач Валерії Миколаївни рекомендується до захисту з оцінкою 86 балів.*

Науковий керівник  
кваліфікаційної роботи бакалавра  
к.е.н, проф..

Соляник Л.Г.  
(ПІБ)